

Årsrapport 2012

Fylkesmannen i Oslo og Akershus

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 4
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer	Side 11
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 20
Kongehuset	Side 20
Miljøverndepartementet	Side 20
Landbruks- og matdepartementet	Side 27
Kunnskapsdepartementet	Side 38
Statens Helsetilsyn	Side 61
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Side 64
Justis- og beredskapsdepartementet	Side 70
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 72
Arbeidsdepartementet	Side 77
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 79
Samferdselsdepartementet	Side 98
Utenriksdepartementet	Side 98
Kulturdepartementet	Side 98
Fomyings-, administrasjons- og kirke departementet	Side 99
Andre	Side 102
Endringer i årsrapporten	Side 103

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket generelt

1.1.1 TILSTANDEN FYLKET GENERELT

Innen 2030 tilsier prognosen at det blir 350.000 nye innbyggere i våre to fylker. Dette er en utfordring for langt flere enn fylkesmannsembetet. Men det blir, så langt våre oppdragsgivere vil, vår jobb å ivareta innbyggerne og Statens interesser under endrede forhold.

Mange nye innbyggere betyr økt innsats på en del av våre fagområder av i dag, men ikke nødvendigvis alle. Denne økte befolkningen skal ha plass innenfor et relativt begrenset område med store utfordringer når det gjelder Marka, strandsonen og andre miljøvern-, landbruks- og beredskapshensyn.

Arealpress og målkonflikter vil være en utfordring for Fylkesmannen i stigende grad fremover. Det vil være viktig å samle opplysninger fra flest mulig databaser for de fagområder som utfordres, for å få et best mulig grunnlag for beslutninger og prioriteringer.

Nye oppgaver vil komme til og andre vil antakelig bli fjernet. Det å være tilstrekkelig bemannet med kompetente medarbeidere til å ivareta oppgaver på rettsikkerhetsområdet, samt ha kapasitet til øvrige arbeidsfelt, vil være avgjørende for at vi skal kunne lykkes.

Fagavdelingenes vurdering av tilstanden i våre to fylker, herunder noen forslag til effektivisering:

Barnehage- og utdanningsavdelingen:

Tiden som brukes til informasjon og veiledning er økende på både barnehage- og utdanningsområdet. Det legges stor vekt på at eierne må ta ansvar for kvaliteten på innhold, organisering, kompetanse og forvaltning. Elever og foreldre har blitt mer bevisste sine rettigheter og det er stort fokus på området i media.

Tilsyn er hovedoppgaven for på utdanningsområdet. Avdelingens tilsynsaktivitet i 2012 er justert ned på både barnehage- og utdanningsområdet i forhold til den planlagte aktiviteten på grunn av et stort antall klagesaker.

Det store antallet klager er en særskilt utfordring for avdelingen. Det er en opphopning av klager i tidsrommet fra mai til august. Det gjelder blant annet klager om skolebytte, skoleskyss og standpunkt karakterer. Dette er samme tidsperiode som avdelingen har store oppgaver knyttet til eksamen, samt ferieavvikling. Klager på avslag på permisjonssøknader har hatt en økning fra fire klager i 2010, til 17 klager i 2011 og 80 klager i 2012.

Barnehageområdet har hatt store utfordringer i forbindelse med klager på likeverdig behandling ved tildeling av offentlige tilskudd til ikke-kommunale barnehager. I 2012 mottok vi 84 klagesaker, mot 47 i 2011, det er en økning på 79 %. Saksbehandlingstiden for klager overstiger tre måneder, men er innenfor seks.

Avdelingen mottar et økende antall innsynskrav både fra media og privatpersoner. Det brukes mye tid til å svare på disse forespørslene, både på grunn av mengden av dokumenter og på grunn av vurdering om sladding av taushetsbelagt informasjon.

Juridisk avdeling:

Fylkesmannen i Oslo og Akershus er opptatt av hvordan vi kan arbeide smartere og dermed også finne rom for å øke effektiviteten.

På flere av embetets områder kan saksbehandlingen sannsynligvis bli mer effektiv dersom det blir utviklet gode elektroniske løsninger. Barne- ungdoms- og familiedirektoratet starter nå opp arbeid med å utarbeide elektronisk skjemaløsning for separasjon- og skilsmisssaker. Representanter fra embetet skal delta i prosjektet. Det er viktig at dette arbeidet har bred og solid forankring og følges nøye opp også av FAD, slik at gode løsninger kan komme på plass så fort som mulig.

Saksbehandling av søknader om separasjon og skilsmisse kan sannsynligvis effektiviseres langt utover muligheten til å sende inn søknader digitalt. Manuelle oppslag og registrering av opplysninger fra Det sentrale folkeregister (DSF) til ePhorte gjør at mye tid brukes til å sjekke allerede eksisterende opplysninger. Elektronisk løsninger som kan gjenbruke data i eksempelvis DSF er noe vi vil kunne se betydelige effektiviseringsgevinster av. Meldinger om separasjon og skilsmisse returneres i dag til skatteetaten per post, noe som i 2012 utgjorde 14745 utgående

brev.

Helseavdelingen:

To viktige områder har preget helsetjenesten i vår region i 2012: Gradvis gjennomføring av samhandlingsreformen og den pågående endringsprosessen i sykehusene. Samlet sett har dette ført til et økt press på kommunene, både mht helseressurser og ikke minst behov for helsefaglig kompetanse.

Områder innen helsetjenesten hvor det er avdekket utfordringer gjennom planlagte tilsyn, hendelsesbaserte tilsynssaker og bekymringsmeldinger i 2012.

Spesialisthelsetjenesten:

Omorganiseringsprosessene i hovedstadsområdet med overføring av pasienter og økende opptaksområder, samt utfordringer med bemanning og økonomi har medført stor oppmerksomhet rettet mot sykehusene i fylkene våre. Spesielt har Akershus universitetssykehus vært i søkelyset gjennom hele året med klager, bekymringsmeldinger og medieoppslag.

Vi har i løpet av 2012 hatt flere møter med ledelsen ved sykehuset i forbindelse med bekymringsmeldinger om uforsvarlig drift. Vi har ikke avdekket manglende styring og oversikt fra ledelsens side, men ser store utfordringer knyttet til økte pasienttall. Sykehuset har slik vi vurderer det i perioder drevet på nivå som kan utfordre pasientsikkerheten, men vi har ikke funnet grunnlag for å konkludere med at driften har vært uforsvarlig.

Oslo universitetssykehus har vært gjennom en omfattende omorganisering og flytting av funksjoner. På noen områder synes utfordringer knyttet til dette å føre til lengre ventetider for enkelte pasientgrupper, og vi har sett i enkeltsaker at uro på enkelte områder har ført til mangelfull behandling. Det har vært avholdt møter med ledelsen ved OUS i tilknytning til bekymringsmeldinger og enkeltsaker.

Både tilsynssaker og planlagte tilsyn har avdekket svakheter i det pasientadministrative systemet og pasientjournalssystemet. Informasjon, rettighetsvurderinger og ventetider har vært områder der det har vært påpekt lovbrudd. Dette følges opp tett av sykehuset gjennom egne prosjekter, men det er åpenbart utfordringer knyttet til å få dette i orden. De elektroniske journalssystemene snakker ikke sammen i tilstrekkelig grad, og felles journal innenfor OUS (Ullevål, Rikshospitalet og Radiumhospitalet) var først på plass høsten 2012. Det er grunn til bekymring at helsepersonell fortsatt ikke har tilstrekkelig tilgang til relevante pasientopplysninger i møte med pasienten.

Kommunale helse- og omsorgstjenester:

Vi vet at flere pasienter skrives tidlig ut fra sykehus til tilbud i kommunen, men har foreløpig liten kunnskap om det kommunale tilbudet de får. Klagesaker i 2012 viser at terskelen for få sykehjemsplass i Oslo er høy.

Gjennom planlagte tilsyn med pasientrettighetsloven § 4A har vi også i år avdekket at regelverket om bruk av tvang i somatisk helsetjeneste ikke i tilstrekkelig grad er kjent og implementert.

Etter tilsyn med enkelte legekontorer om oppfyllelse av meldeplikten jf helsepersonelloven § 34 om helsekrav for førerkort, fant vi svikt i legenes rutiner med hensyn til å melde. Dette er et viktig område og vi har grunn til å tro at dette er et område der flere forsømmer seg.

Fylkesmannen har hatt tilsyn og sett på om brukere, som kommunene vurderer at har krav på omsorgstjenester, får tjenestene i rimelig tid etter at det er søkt. Vi ser at bydelene og kommunene jobber klart bedre med å få iverksatt tjenestene støttekontakt og avlastning nå enn da det var landsomfattende tilsyn på samme område i 2007. Fortsatt ser vi imidlertid at lovens krav ikke blir oppfylt alle steder.

Gjennom enkeltsaker og tilsyn har vi sett at kommunen håndterer regelverket om offentlig anskaffelse forskjellig når det gjelder kjøp av omsorgstjenester. Det er behov for konkrete føringer for å sikre at pasient og brukerrettighetene ivaretas forsvarlig ved bruk av regelverket om offentlig anskaffelse, noe som er rapportert til overordnede myndigheter.

Landbruksavdelingen:

Bærekraftig, landbruksbasert næringsutvikling må tuftes på en god balanse mellom landbrukets samfunnsbidrag i form av varer/tjenester (1, sosial bærekraft), miljø- og ressursforvaltning (2, miljømessig bærekraft) og en sunn driftsøkonomi (3, økonomisk bærekraft). Motstridende mål gjør seg gjeldende her. Fylkesmannen har en viktig og utfordrende oppgave i å veilede kommunene i deres forvaltning av økonomiske og juridiske virkemidler med bærekraft som siktemål, og selv etablere gode styringsmekanismer (4, Good Governance). Helhetlig vurdering,

og en samordnet og balansert uforming/forvaltning av virkemidler, er viktig for å kunne nå mål i nasjonal landbrukspolitikk om bærekraftig næringsutvikling og større verdiskaping med nødvendige klima- og miljøhensyn.

Sett i lys av bærekraftbegrepet vil landbruksavdelingen peke på 5 forhold spesielt:

Befolkningsutviklingen i Oslo og Akershus legger et betydelig press på høyproduktive landbruksarealer egnet for matkorndyrking med stor betydning i forhold til mål i St. meld. 9 "Velkommen til bords" om å øke norsk matproduksjon med 20 %, fortrinnsvis basert på norske ressurser de neste 20 åra.

Nasjonal landbrukspolitikk har ført til stor grad av ensidig korndyrking på Østlandets flatbygder, herunder Akershus og Oslo. Siktemålet har vært å øke landets kornproduksjon, jf. pkt. 1. Dette gir agronomiske utfordringer knyttet til erosjon og avrenning av plantenæringsstoffer til vann og vassdrag. EUs vanndirektiv implementert i norsk rett gjennom vannforskriften setter store krav til redusert forurensingsbelastning, også fra landbruket. Behovet for vedlikehold av hydrotekniske anlegg og dreneringssystemer er betydelig.

Sterk konkurranse om arbeidskraft fra tilgrensende byer og tettsteder i ekspansjon, kombinert med svak lønnsomhet og vanskelige driftsforhold grunnet klimaendringer, gjør at basisproduksjoner innen landbruket (spesielt kornproduksjon) mister interesse og fokus. Dette fører til at landbrukets samfunnsbidrag i form av varer og tjenester kan bli redusert, og at forvaltningen av arealene (naturressursgrunnlaget) utsettes for ytterligere press.

Landbruket i Oslo og Akershus, både jord- og skogbruk, er en viktig representant for hele det norske landbruket overfor en stor del av landets befolkning. Viktige beslutningstakere i forhold til nasjonal politikk er bosatt i hovedstadsområdet, og utvikler relasjoner til norsk landbruk gjennom inntrykk de får i møter med landbruket i våre fylker på ulike vis. Omdømmebygging står derfor sentralt. Det er viktig, men svært utfordrende, å legge til rette for gode eksempler på bærekraftig landbruksutvikling, jf. et helhetlig bærekraftbegrep, med de betingelser vårt landbruk arbeider under, jf. pkt. 1. – 3. over.

Skogsdrift i Markalovens virkeområde representerer en spesiell utfordring i lys av dette perspektivet. Vi har etterspurt framdrift i arbeidet med ny markaforskrift etter skogloven, jf. også styringsmøtet med LMD i 2010.

Miljøvern- og familieavdelingen:

Oslo og Akershus har landets klart største andel av truede nasjonalt viktige arter og naturtyper. Utfordringene knyttet til areal og transportplanlegging er naturlig nok landets mest krevende i hovedstadsregionen med en fjerdedel av befolkningen. Den økte befolkningsveksten og det økte arealpresset i Oslo og Akershus fører til både økt konfliktnivå i plansaker og en reell økning i antallet saker til embetet. Antallet plansaker i 2012 behandlet av miljøvern- og landbruksavdelingen har økt til 1037 saker. Til tross for økt saksmengde har antallet innsigelser fra embetet til Miljøverndepartementet vært like lavt som i 2011 med 4 oversendte saker; noe som utgjør mindre enn 1 % av den samlede saksmengden. Dette mener vi skyldes planeffektiviseringen i embetet i perioden 2010-2012 som fokuserte på en mer effektiv, enhetlig og riktig bruk av innsigelsesinstituttet.

Sosial- og familieavdelingen:

Det er et stort press på boligmarkedet og vi merker gjennom klagesaker etter lov om sosiale tjenester i Nav at de høye utleieprisene medfører at flere, særlig store barnefamilier, blir delvis avhengig av sosialhjelp for å dekke nødvendige utgifter til bolig og livsopphold. Vi antar at dette kan øke i fremtiden etter hvert som regionen vokser.

Fylkesmannen har videre merket seg noen utfordringer etter erfaringene fra den tidligere Opptrappingsplan på rusfeltet. Dette gjelder særlig: mangel på egnede boliger og oppfølgingsressurser for målgruppen, flere tilbakemeldinger på at de som har sammensatte behov (rus/psykiatri etc) faller tidvis mellom to stoler, mangel på akutt plasser og avrusningsplasser ved behov for umiddelbar innleggelse ved tilbakefall eller forkommenhet, og uavklarte ansvarsforhold / ulik forståelse mellom helseforetak og førstelinjen om forvaltningen av tvangsbestemmelsene i helse- og omsorgstjenesteloven i kommunene. Det vil være behov for å ha et særlig fokus på samhandlingsreformen og tilbud til denne utsatte gruppen i tiden fremover.

Befolkningsutviklingen medfører også en økning i barnebefolkningen som vil medføre en økende etterspørsel av velferdstjenester. Fylkesmannen har de siste årene måttet intensivere oppfølgingen av barneverntjenester, særlig i Akershus, på grunn av økende bekymring for barnevernets situasjon. De tildelte styrkningsmidlene fra Barne- og likestillingsdepartementet har gitt et meget positivt løft for barnevernet. Fylkesmannen følger med på om styrkningsmidlene gir den ønskede effekt, men vi ser at det tar noe tid før full effekt kan måles i praksis.

Det er særlig tre forhold vi har merket oss i 2012. Det er en økende utfordring for barnevernet at mange barnevernssaker kan karakteriseres som ”et globalt barnevern”. Antall innvandrerfamilier øker innenfor barnevernet og familiene har ofte mange barn. Sakene preges tildels av voldsproblematikk og barn føres ut av landet når barnevernet kommer inn i saken. Videre har trusselnivået mot barnevernet økt dramatisk. Disse truslene oppleves som meget reelle og alvorlige. Antall henvendelser til fylkesmannen om råd og veiledning i slike saker har økt i omfang, og ansattes sikkerhet er nå et tema langt oftere enn tidligere. Det siste forhold som vi har merket oss gjennom tilsynet med barnevernsinstitusjoner, er de plasserte barn og unges psykiske helse. Svært mange har omfattende behov for behandling/oppfølging av psykiatrien. Samarbeid med BUP fungerer bedre nå enn før, men innleggelse innenfor psykisk helse, når det vurderes som nødvendig, skjer fortsatt sjeldent.

1.1.2 TILSTANDEN I EMBETET

Prognosen tilsier at det blir 350.000 nye innbyggere i våre to fylker innen 2030. Det er derfor realistisk å forvente økt saksmengde på mange av våre områder. Fylkesmannen i Oslo og Akershus er derfor opptatt av hvordan vi kan arbeide smartere og dermed også finne rom for å øke effektiviteten. Embetet må være konkurransedyktig på flest mulig områder. Det betyr at riktig kompetanse fortsatt vil være den antatt viktigste faktor for å yte tjenester.

Men det er like viktig at våre oppdragsgivere bidrar med det nødvendige økonomiske grunnlag. Dette er bare mulig å oppnå dersom vi bevisstgjør oss selv og våre oppdragsgivere på den betydelige utfordring det er å møte et samfunn som i løpet av bare 20 år, går fra ca 1,1 millioner innbyggere til ca 1,5 millioner. Vi legger til grunn at hovedstadsregionen fortsatt vil være et pressområde i lang tid fremover, og det må planlegges i forhold til det.

Fylkesmannen er opptatt av hvordan vi kan arbeide smartere og dermed også finne rom for å øke effektiviteten.

Helhetlig og strategisk ledelse

Embetsoppdraget til Fylkesmannen er klart oppdelt i ulike sektorer. Med ca 10 departement som oppdragsgivere blir oppgavene våre mange og svært ulike. Dette er både positivt utfordrende og krevende. Ledelsen består av fylkesmann, ass. fylkesmann og 8 avdelingsledere med ansvar for sine segment av det totale embetsoppdraget. Vi skal først og fremst forvalte og ha ansvar for våre faglige sektorområder, men innenfor dette ansvaret vil vi også gjerne fremstå som et enhetlig embete med en enhetlig praksis. Det er kort og godt en utfordring å fremstå som en ledergruppe og ikke en gruppe bestående av ledere.

Vi har i 2012 hatt to ledersamlinger/seminar der både budsjett og strategi har stått på dagsorden. I tillegg har vi vanligvis ledermøter en gang i uken.

I 2012 startet vi en prosess der to av avdelingene skal gjennomgå med tanke på å få en bedre struktur i embetet. Denne gjennomgangen håper vi skal ha overføringsverdi til de andre avdelingene. Vi ønsker en organisasjon som arbeider smartere med færre tilsatte enn vi har i dag. Som det er beskrevet andre steder i årsrapporten så har embetet problemer med å beholde nødvendig kompetanse på grunn av lavt lønnsnivå i forhold til andre statlige virksomheter og offentlige instanser. Prosessen vi har satt i gang er ment å føre til nedbemanning for at vi så i neste omgang skal øke lønnsressursene til resterende medarbeidere. På en slik måte kan vi i større grad ta vare på nøkkelkompetanse. I tillegg kan vi jobbe mer målbevisst med å tilsette nye gode medarbeidere. Dersom vi kan konkurrere på lønn, har vi bedre sjanse til å tilsette nye medarbeidere med god kompetanse. Vi har i flere tilfeller mistet kompetente søkere eller måtte si nei til kompetente medarbeidere fordi lønnsnivået ikke er konkurransedyktig.

1.2 Ressursbruk og andre økonomiske forhold

Barnehage- og utdanningsavdelingen har i 2012 holdt 2 stillinger ubesatte gjennom hele året på grunn av budsjettsituasjonen. I tillegg var en stilling ubesatt første halvår 2012. Dette har medført at tilsynsaktiviteten er nedjustert både på barnehage- og på utdanningsområdet, og avdelingen har ikke klart å oppfylle aktivitetskravet. I tillegg har saksbehandlingstiden på klagesaker økt. På enkelte områder er saksbehandlingstiden opp til seks måneder. Veiledningsoppgavene overfor kommunene har av samme grunn blitt nedprioritert.

Helseavdelingen har i 2012 ikke hatt ressurser til å gjennomføre det pålagte antall planlagte systemrevisjoner med helsetjenesten, verken mot spesialisthelsetjenesten eller kommunene. Pålegget var 22 systemrevisjoner rettet mot kommunal helsetjeneste, mens det kun ble gjennomført 9. Situasjonen for 2013 er enda vanskeligere, og antall planlagte systemrevisjoner vil totalt sett være ca halvparten av det som er pålagt fra Statens helsetilsyn. I 2012 var andelen rettighetsklager med saksbehandlingstid mindre enn 3 måneder lik 57 %, mens kravet fra overordnet myndighet er at 90 % av alle rettighetssaker skal ha en saksbehandlingstid mindre enn 3 måneder.

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker var 6,5 måneder mot et pålegg om maksimalt 5.

En stor utfordring for embetet er det økende antall saker vedrørende inndragning av førerkort og vurdering av dispensasjon. Pålegget fra Helsedirektoratet er her maksimalt 6 ukers saksbehandlingstid, mens vår saksbehandlingstid for dispensasjonssøknader nå har passert 14 uker.

Juridisk avdeling: På grunn av begrensede ressurser har det ikke vært rom for å gjennomføre kontroll av planbestemmelser verken til kommuneplaners arealdel eller til reguleringsplaner når planer kommer på høring. Vi ser et behov for å ha jevnlig møter med kommunenes planutvalg og administrasjon for å redegjøre for regelverket både i plan- og bygningsloven og i forvaltningsloven. Denne oppgaven har ikke blitt utført på flere år på tross av signaler fra flere kommuner om at slike møter er ønsket. Uten flere ressurser vil dette ikke være mulig å gjennomføre.

Med betydelig ekstrainsats lykkes vi med å nå saksbehandlingsfristen på 12 uker. Vi vil prioritere å nå et slikt mål også videre. Dette er imidlertid ressurskrevende og det er derfor et mål som det ikke er enkelt å overholde.

Landbruksavdelingen har hatt 2 faste medarbeidere i permisjon i 2012 og det ble ikke satt inn vikarer for disse på grunn av budsjettsituasjonen. I tillegg har to medarbeidere sluttet i løpet av året hvorav bare en av disse er erstattet. I tillegg har avdelingen hatt 2 langtidssykemeldinger som heller ikke kunne erstattes av budsjettmessige årsaker. Dette har medført store utfordringer i forhold til å løse embetsoppdraget og vi har måttet prioritere hardt. Forvaltningsoppgavene er prioritert, men det har til tider vært for lang saksbehandlingstid. Når det gjelder regionale planprosesser så er arbeidet med rullering av RMP prioritert. Arbeid med rullering av RNP og etablering av RSK er prioritert ned og utsatt til 2013. Vi har gjennomført pålagt antall forvaltningskontroller i kommunene, men forenklet og med mindre ressursbruk enn planlagt. Det er ikke gjennomført foretakskontroller.

Miljøvern avdelingen har i 2012 holdt vakante stillinger ledige innenfor forurensningstilsyn og miljøjuridisk rådgivning, og ved inngangen til 2013 er 1.5 årsverk redusert innenfor naturforvaltning og forurensningstilsyn. Konsekvensen er redusert innsats samtidig som økende miljøutfordringer tilsier at innsatsen burde øke. Miljøvern avdelingen vurderer nye grep og samhandling på tvers for å møte utfordringene. Det lave lønnsnivået har ført til at miljøvern avdelingen fortsetter å miste spisskompetanse til konkurrenter som departement, direktorat og Oslo kommune. På lang sikt vil dette føre til at enda flere av de beste velger andre arbeidssteder enn embetet.

Avdelingene ved embetet klarer ikke å løse de prioriterte oppgavene i embetsoppdraget. I 2012 nedprioriterte miljøvern avdelingen oppgaver knyttet til for eksempel oppfølging av Statlige planretningslinjer for kommunenes energi- og klimaplaner, veiledning av kommunene innenfor lokal luftkvalitet og innleggelse og kvalitetssikring av områdene i Naturbase der vi har et stort etterslep. Vi har ikke en forsvarlig god forvaltning, skjøtsel og informasjon i våre 225 verneområder og klarer kun å prioritere 20 % av områdene. Mange av områdene har ikke en tilfredsstillende skjøtsel da vi rett og slett ikke har ressurser til å ha oversikt over behov eller til å følge opp disse. Vi har i 2013 bedt DN om en ny stilling for å være i bedre stand til å løse oppgavene.

Sosial- og familieavdelingen har grunnet budsjettsituasjonen hatt vakanser tilsvarende ca 2 årsverk gjennom en stor del av 2012. Dette har medført nedprioritering av oppgaver, særlig tilsyns- og veiledingsoppgaver. Klagesaksbehandling har vært høyt prioritert gjennom hele 2012 men på tross av dette har gjennomsnittlig saksbehandlingstid for klagesaker etter sosialtjenesteloven i Nav økt med ca en måned i 2012 til 3.8 mnd. Restansene ved årets slutt er 299 saker, mens for 2011 var dette 158 saker.

- 0 -

KD: Av dette utgjør kr 17.951.528,- godtgjørelse til sensorer

HOD: Av dette utgjør kr 15.941.349,- godtgjørelse til kontrollkommissjonene

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
Miljøvern departementet	kr 12 158 379,87	kr 5 964 110,61
Landbruks- og matdepartementet	kr 9 707 943,35	kr 141 754,41
Kunnskapsdepartementet	kr 10 535 456,55	kr 20 790 922,64
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	kr 10 626 448,15	kr 350 506,99
Justis- og beredskapsdepartementet	kr 5 600 709,11	kr 1 828 661,52
Kommunal- og regionaldepartementet	kr 8 772 966,11	kr 413 313,41
Arbeidsdepartementet	kr 3 105 257,74	kr 3 089 476,02
Helse- og omsorgsdepartementet	kr 24 480 286,86	kr 22 612 040,65

Andre	kr 64 519 902,55	kr 0,00
Sum:	kr 149 507 350,00	kr 55 190 786,00

1.3 Andre forhold

Risikovurderinger og evalueringer

Embetet har hatt en betydelig økning i oppgaver uten at det er tilført tilstrekkelige resurser. Dette krever en meget stram prioritering av oppgaver og legger sterkt press på medarbeiderne. Sykefraværet var i 2012 på 6,2 %. Det er satt i gang tiltak sammen med bedriftshelsetjenesten, for å få ned sykefraværet.

Embetet har problemer med å beholde kompetanse på grunn av lavt lønnsnivå i forhold til andre statlige virksomheter og offentlige instanser. Det er satt i gang tiltak for å kunne nedbemanne for å kunne øke lønnsressursene til resterende medarbeidere. Gjennomsnittsalder på embetets medarbeidere er 46,5 år. Turnover ved embetet var på 8 %.

Det er startet et eget prosjekt med støtte fra FAD for å gå gjennom risikoanalyser knyttet til måloppnåelse og nedbemanning. Prosjektet vil levere en egen rapport til departementet i løpet av april 2013. Målet er å undersøke hvordan embetet kan benytte risikovurderinger til å identifisere områder der en eventuell nedbemanning ikke vil få uakseptable konsekvenser for måloppnåelsen på lengre sikt. Arbeidet bygger i stor grad på embetets pågående innsats for å videreutvikle risikostyring som en integrert del av virksomhetsstyringen.

Risiko for misligheter

Embetet følger statens etiske retningslinjer. Disse er delt ut til alle ansatte og det er intern gjennomgang av retningslinjene i avdelingene. Det er utarbeidet egne retningslinjer for varsling. Det er ikke avdekket eller rapportert om misligheter ved embetet.

IKT-arkitektur og IKT-sikkerhet

Embetet legger til grunn arkitekturprinsipper og IKT-strategi når tiltak på IKT-området gjennomføres.

Embetet har hatt et innledende møte og diskutert fremgangsmåten for intern verdivurdering og klassifisering av virksomhetens data. Aktiviteter er blitt utsatt i påvente av tilgjengeliggjøring av metodikk, klassifiserings- og rapporteringsskjema.

Innkjøp

Embetet utlyste tre anbudskonkurranser i 2012.

Kommunikasjonspolitik og verktøy

Fylkesmannen.no benyttes som hovedkanal for informasjon til kommuner og enkeltpersoner. Det er viktig at portalen utvikles til å bli en tjenesteportal med elektroniske selvbetjeningsfunksjoner; herunder skjemaer og tilskuddsordninger.

Embetet mottar et økende antall innsynskrav fra både media og privatpersoner. Det brukes mye tid til å svare på disse forespørselene, både på grunn av mengden av dokumenter og på grunn av vurderinger om sladding av taushetsbelagt informasjon.

”Klar språk – prosjekt” for ansatte på Barnehage- og utdanningsavdelingen har blitt videreført i 2012. Alle maler er bl.a. blitt oppdatert. Avdelingen har startet arbeidet med å se på språket i artiklene på hjemmesiden. Arbeidet vil bli vurdert videreført i 2013 i forbindelse med utvikling av informasjonsformidling på de nye nettsidene til Fylkesmannen.

Elektronisk datautveksling

Med elektronisk datautveksling (EDU) har embetet et stort potensial for å kunne effektivisere saksbehandlingen. Utbredelsen av EDU har stoppet opp grunnet problemer med å overføre dokumenter som er over en gitt størrelse. Problemet er lokalisert til VismaLink som er et underprodukt til ePhorte. Embetet har gjentatte ganger gjennom testsenteret i Nordland bedt leverandøren Evry om å løse problemet, men problemet er fortsatt uløst.

Viderebruk av offentlige data

Embetet har ikke identifisert tjenester med data som kan tilgjengeliggjøres for omverdenen.

Likestilling

Embetet tilstreber likestilling ved alle utlysninger av ledige stillinger. Dette gjelder likestilling mellom menn og kvinner og mellom mennesker med ulik kulturell bakgrunn eller funksjonshemmede. Ved ombygging av resepsjon er det lagt til rette for allmenn tilgjengelighet for alle brukere.

Lærlinger

Embetet hadde i 2012 en lærling i kontorfaget.

Prioritering av økt rekruttering av personer med nedsatt funksjonsevne

Embetet har ikke iverksatt spesielle tiltak for rekruttering av personer med nedsatt funksjonsevne utover at alle oppfordres til å søke utlyste stillinger og at det nå er generell god tilgjengelighet.

Utvikling i geografisk fordeling av statlige arbeidsplasser

Embetets sentralbord er flyttet til Engerdal, dette er estimert til ca en stilling. Erfaringen så langt er at dette medfører betydelig økte kostnader for embetet.

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generelle samordningsoppgaver. Fornyning av offentlig sektor

Hovedansvaret for samordning ovenfor kommunene er tillagt samordningsstaben. Samordningsstaben bestod i 2012 av en sentral planrådgiver (t.o.m. april), samt to økonomirådgivere og embetets informasjonsansvarlige. Fylkesmannens sekretær er også tilknyttet samordningsstaben.

Fagavdelingene og samordningsstaben gir tilbakemeldinger gjennom kommunenes planprosesser. Dette skjer løpende gjennom tilbakemeldinger på kommuneplaner og kommunedelplaner.

Embetet har tidligere år gitt et utvalg kommuner en tilbakemelding på økonomiplanen. Tilbakemeldingene har hatt et sterkt fokus på befolkningsvekst, frie inntekter, kommunens kostratall for viktige tjenestoområder og finansielle indikatorer. I 2012 forsøkte vi direkte dialog ved å formidle den samme informasjonen til politiske utvalg (kommunestyre/ formannskap) på møter etter invitasjon. Vi har ikke konkludert med hvilken løsning som velges for 2013. Møter gir en direkte og aktiv dialog, men tilbakemeldingene har vært etterspurt fra enkelte kommuner.

Internt er det utarbeidet en kommuneprofil som skal styrke avdelingenes og embetsledelsens kunnskap om den enkelte kommunes situasjon. Det gjennomføres en løpende oppdatering av disse.

I forhold til kommunedialogen er Fylkesmannens kommunebesøk, hvor fagavdelingene er representert etter behov, og vår årlige kontaktkonferanse viktige arenaer. I tillegg kommer den kommunikasjon som foregår løpende på faglige linjer.

Møtevirksomheten mellom embetet og kommunene søkes samordnet gjennom egen tilsynskalender og møtekalender. Dette arbeidet har vært fulgt opp også i 2012.

Normalt ville det blitt avholdt et informasjonsmøte for kommunene (ledelse og økonomimedarbeidere) samme dag som statsbudsjettet ble offentliggjort. Dette var ikke mulig i år. Det ble imidlertid som vanlig sendt et informasjonsbrev til kommunene samme dag. I tiden rett etter deltok vi på møter i flere kommuner og informerte om opplegget.

Gjennom året har det vært en løpende dialog mellom embetet og kommunene i forhold til økonomiforvaltningen/inntektssystemet. Kommunene har fått bistand på telefon, e-post/brev og møter både her og ute i kommunene når det har vært etterspurt.

Arbeidet vårt med databasen over finansielle indikatorer for kommunene følges opp.

Fordeling av skjønnsmidler til kommunene

Tilbakeholdte skjønnsmidler på 8 millioner kroner ble fordelt i løpet av 2. halvår. 4,3 millioner ble gitt som støtte til 10 ulike omstillings/utviklingsprosjekter. I forkant av tildelingen er kommunene gitt mulighet til å komme med innspill.

I 2012 ble det også fordelt skjønnsmidler vedrørende hendelsene 22/7 til kommunene.

Forslag til fordeling av ordinære skjønnsmidler for 2013 ble utarbeidet høsten 2012. All tildeling av skjønnsmidler ble vurdert opp mot departementets retningslinjer.

Oppfølging av kommuner som er i en vanskelig økonomisk situasjon

Som tidligere år, har vi også i 2012 viderefremmet og utarbeidet skriftlig informasjon til kommunene etter fremleggelsen av revidert nasjonalbudsjett og kommuneproposisjonen.

Økonomirådgiverne har stilt seg til disposisjon for kommuner som har ønsket deltagelse på egne møter. KOSTRA-rapporteringen ble fulgt opp på vanlig måte. Økonomirådgiverne var i løpende dialog med flere kommuner underveis i rapporteringen, i tillegg til mer generell kontakt med kommunene.

2.2 Velferd, helse og personlig tjenesteyting

Helseavdelingens hendelsesbasert tilsyn

Helseavdelingen registrerte inn 566 tilsynssaker i 2012. Vi avsluttet 546 saker med vurdering og 96 uten videre tilsynsmessig oppfølging etter lokal avklaring. Samlet median saksbehandlingstid for sakene med vurderinger var 6.5 måneder. Vi oppfyller dermed ikke kravet om 5 måneders median saksbehandlingstid. Fordi flere stillinger er holdt ledige i deler av året har det vært nødvendig å iverksette tiltak for at saksbehandlingstiden ikke skulle bli ytterligere forlenget:

- terskelen for hvilke saker som tas til behandling er hevet, hvilket betyr at ikke alle saker som gjelder misnøye med helsepersonell og helsevesen behandles
- flere saker er blitt oversendt til helsetjenesten for oppfølging fra tjenestestedet
- kravene til kvalitetssikring av avsluttende vurderinger er redusert til et minimum, og under det vi anser som en forsvarlig varig løsning
- summarisk avslutning av mindre alvorlige saker

På grunn av stor saksmengde og pågående omorganiseringsprosesser i sykehusene hadde det vært ønskelig med en tettere kontakt med sykehusene ved planlagte møter for gjensidig informasjonsutveksling. Møter som har vært avholdt har i stor grad måttet skje ad-hoc og knyttet til hendelser/bekymringsmeldinger. Dette er nødvendig og nyttig, men for mer overordnet og helhetlig tilsyn vil en mer pro-aktiv rolle sikre kvaliteten på tilsynet. Kunnskap om organisatoriske forhold i spesialisthelsetjenesten blir fort utdatert og kvalitativt godt tilsyn krever kontinuerlig oppdatert kunnskap.

Vi har i for liten grad hatt kapasitet til å sammenstille og følge opp overfor virksomhetene saksområder der det er avdekket flere uønskede hendelser. Videre har vi ikke kunnet gjennomføre egeninitierte systemrevisjoner på områder vi anser for særlig utsatte og med stor risiko for svikt. Det har vært vanskelig å prioritere oppfølging av påpekte brudd på loven i tilsynssaker da tilfanget av nye saker må håndteres løpende. Vi vurderer derfor at vi ikke i tilstrekkelig grad oppfyller kravet om å vurdere virksomhetenes organisering og risikostyring for å sikre forsvarlig virksomhet og unngå uønskede hendelser.

Vi behandler et relativt stort antall saker hvor vi vurderer helsepersonell med rusproblemer. Disse håndteres løpende, men vi har ikke kunnet prioritere i særlig grad å følge opp om arbeidsgiver har/har hatt forsvarlige rammer rundt arbeidstakere med rusproblematikk.

Vi har ikke hatt kapasitet til å systematisk følge opp helsepersonells meldeplikt til politi og barneverntjenester ved behandling av tilsynssaker overfor helsepersonell og virksomheter der barn er en del av saken hvis ikke det er spesielt tatt opp.

Det forutsettes av vi benytter tallene fra RegRot/Nestor i vår egen oppfølging av saksbehandlingen. Det gjøres etter beste evne, men det nye verktøyet Nestor har foreløpig ikke vist seg å kunne oppfylle våre behov for effektiv oppfølging av saksbehandlingstider og resultater.

Vi deltar ukentlig ved vurderinger av varsel som sendes Statens helsetilsyn i henhold til spesialisthelsetjenesteloven § 3-3a, vi har deltatt ved utrykninger i varslings saker, og være i dialog med Statens helsetilsyn i den videre saksbehandlingen. Vi har videre åpnet tilsynssak når varsel som ikke følges opp med utrykning etter Statens helsetilsyns vurdering må følges opp tilsynsmessig. Dette representerer en økt arbeidsbelastning.

Vi har ikke hatt kapasitet til å følge opp etterlevelse av varslingsplikten, varslingsfrekvens og varslingskultur.

Vi bistår politi- og påtalemyndighet i å vurdere alvorlige hendelser med tanke på eventuell etterforskning. Vi har i 2012 fått 29 saker fra politiet, og anbefalt etterforskning i 5 av sakene. Vi har hatt ett samarbeidsmøte hvor blant annet saker med stor mediedekning ble spesielt diskutert.

Planlagt tilsyn med spesialisthelsetjenesten

Vi gjennomførte 11 tilsyn i spesialisthelsetjenesten i tråd med volumkravet. Systemrevisjoner i spesialisthelsetjenesten er ressurskrevende, og spesielt ved regionale team som medfører reisetid og planlegging utenfor eget hus. Det har derfor vært nødvendig å prioritere ned egeninitierte planlagte tilsyn på områder med risiko for svikt på grunn av ressursituasjonen. Innen kommunehelsetjenesten er det gjennomført 9 tilsyn, som utgjør halvparten av det som var planlagt. Det samme gjelder kommunale omsorgstjenester. Samlet sett har vi kun utført 18 av volumkravet på 43 tilsyn innen kommunale helse- og omsorgstjenester.

Klager på helse- og omsorgstjenester etter pasient- og brukerrettighetsloven m.fl.

Vi har behandlet omkring 480 klager etter i pasient- og brukerrettighetsloven (tallene er noe usikre da oppgaven ble overført fra Sosial- og familieavdelingen i løpet av året). Vi klarer ikke å behandle mer enn 48,5 % av nødvendig helsehjelp sakene innen 3 måneder, og kun 35 % av øvrige klager som gjelder helse og omsorg behandles innen 3 måneders fristen. Stillinger har blitt holdt vakante gjennom året, noe som har bidratt til at det har vært vanskelig å oppfylle kravene til saksbehandlingstid. En annen faktor er at det ofte må purres for å få inn tilstrekkelig informasjon i disse sakene.

Fører kort saker

Helseavdelingen behandlet 3116 førerkortsaker i 2012. I inndragningssaker mottas melding om at førerkortinnehaver har en helsesvikt som kan medføre at helsekravene ikke er oppfylt. Disse sakene må vurderes raskt og det må tas stilling til om det skal gis råd til politiet om at førerkortet bør inndras. I dispensasjonssaker behandles søknader om tilbakelevering når helsekravene ikke er oppfylt. Av ressursmessige årsaker har vi ikke klart å holde akseptabel saksbehandlingstid i disse sakene. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for alle saker i 2012 var 7-8 uker. For dispensasjoner var saksbehandlingstiden i gjennomsnitt 9-10 uker, men i lengre perioder 12 – 14 uker. Kravet fra Helsedirektoratet er 6 uker. For inndragninger var gjennomsnittlig behandlingstid 6-7 uker.

Trafikksikkerhet er generelt en stor utfordring, og det er helt vesentlig å reagere når helsekrav ikke er oppfylt for førere av motorkjøretøy. Vi skal ivareta enkeltmenneskets rettigheter, og det er ikke akseptabelt at saksbehandlingstiden ligger vesentlig over fastsatt frist. Yrkessjåfører er en gruppe som vi forsøker å prioritere. En yrkessjåfør som mister sin førerrett risikerer å bli gående langvarig sykmeldt, eventuelt falle helt ut av arbeidslivet.

Tilsyn med lov om sosiale tjenester i Nav

Fylkesmannen var pålagt å gjennomføre 12 tilsyn med Nav kontorene i 2012. Det er gjennomført 8 tilsyn (systemrevisjoner) i 2012 som en del av det landsomfattende tilsyn initiert av Statens helsetilsyn. Av de 8 gjennomførte tilsyn fikk 6 kontor påvist avvik. De fleste avvik er lukket ved årets utgang. De siste avvikene regner vi med kan lukkes i 1. kvartal 2013.

Det var videre planlagt 6 revisjoner tilknyttet helse- og omsorgstjenestelovens kap 9 som omhandler rettsikkerhet for bruk av tvang og makt overfor utviklingshemmede. 3 tilsyn ble gjennomført. Det ble avdekket avvik på alle tilsynene. De siste 4 tilsyn ble avlyst grunnet stort etterslep i behandling av klagesaker etter lov om sosiale tjenester i Nav og overprøving av vedtak om bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming.

Klagesaksbehandling etter lov om sosiale tjenester i Nav og helse og omsorgstjenesteloven i kommunene og introduksjonsloven.

Sosial- og familieavdelingen har behandlet totalt 1174 klagesaker i 2012. 384 klagesaker gjaldt tjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven frem til 01.09.2012 da saksområdet ble overført til embetets helseavdeling. De øvrige sakene fordeler seg slik:

762 saker etter lov om sosiale tjenester i nav

9 saker etter lov om introduksjonsordningen

19 saker etter forvaltningsloven

Innkommne klagesaker i 2012 er på samme nivå som 2011. Det er behandlet omtrent like mange saker i 2012 som 2011. Mål om maks 3 måneders saksbehandlingstid i 90 % av sakene er ikke oppnådd. 27 % av sakene ble behandlet innen 3 måneder i 2012.

Tiltak overfor Nav kontorene / kompetanse og utvikling

Opplæring i lov om sosiale tjenester i nav med tilhørende forskrifter og rundskriv: Det er gjennomført 4 dagssamlinger for Oslo og Akershus med totalt ca 400 deltakere. Målgruppen for samlingene var avgrenset til ledere og faglige ansvarlig i bydelene og kommunene.

Fylkesmannen er representert i de fylkesvise samarbeidsutvalgene i Oslo og Akershus og har deltatt på alle møter gjennom året.

Fylkesmannen har hatt løpende fokus på kvalifiseringsprogrammet. Det er avholdt flere nettverksmøter samt fagseminarer i tråd med embetsoppdraget.

Opplæringstiltak på ulike nivåer med tema økonomisk rådgivning er avviklet.

Tilskudd til prosjekter i regi av satsingen på boligsosialt arbeid samt barnefattigdom er utdelt i tråd med føringene.

Fylkesmannen har hatt løpende aktivitet på rusfeltet gjennom hele året med flere fagsamlinger og nettverksamlinger. Til sammen 500 personer har deltatt på ulike fagsamlinger i Oslo og 350 personer i Akershus. Det er utbetalt til sammen 93.7 mill til prosjekter i Oslo og Akershus og kr 850.000,- til etter- og viderutdanningstiltak.

Andre oppdrag fra Helsedirektoratet

Fylkesmannen fikk i fjorårets embetsoppdrag fra Helsedirektoratet en rekke oppdrag om å følge opp og bidra til gjennomføring av statlig politikk, spesielt i forhold til kommuner i vår region. De fleste har det dessverre ikke vært mulig å følge opp på en god måte av rent ressursmessige grunner.

2.3 Oppvekst, barnehager, utdanning og likestilling

Barnevern

Fylkesmannen har i 2012 fulgt nøye med i utviklingen i de kommunale barneverntjenestene. Flere kommuner og bydeler er fulgt særskilt opp. Denne oppfølgingen er blant annet gjennomført ved tilsynsmøter både på fagnivå og på ledelsesnivå. I tillegg har flere kommuner selv bedt om råd- og veiledningsmøter. Det har i 2012 vært gjennomført landsomfattende tilsyn med barneverntjenestene i to kommuner i Akershus og en bydel i Oslo kommune. Temaet for tilsynet var kommunens arbeid med undersøkelser og evaluering av hjelpetiltak til hjemmeboende barn. For resultatet av tilsynet, se kap. 3.

I forbindelse med Regjeringens styrking av det kommunale barnevern i 2012, har Fylkesmannen fordelt 11,1 nye stillinger til Oslo kommune og 8,1 nye stillinger til kommunene i Akershus. 9 kommuner i Akershus og alle bydeler i Oslo kommune har fått tildelt stillingsmidler i 2012. Det gjenstår imidlertid å se effekten av styrkingsmidlene framover. Fylkesmannen fikk ekstra informasjonsmidler til bruk for kompetansehevede tiltak i barneverntjenestene i 2012. For disse midlene ble det iverksatt et prosjekt i samarbeid med Diakonhjemmet Høgskole og Høgskolen i Oslo og Akershus kalt "Forskningssirkler". To forskningssirkler ble etablert i Oslo og Akershus med varighet på 1 ½ år.

Som en del av Fylkesmannens samordning, ble det i mai 2012 avholdt en to-dagers konferanse for barneverntjenestene i Oslo og Akershus med ca 130 deltakere. Alle kommunene og bydelene var representert. Hovedtemaet var "Moderne barnevern – barnet og skolen i sentrum". Videre har Fylkesmannen faste samlinger for barneverntjenestene på høsten, hvor det i 2012 ble gitt aktuell informasjon om forslag til statsbudsjett for 2013, forslag til endringer i barnevernloven og oppsummering av landsomfattende tilsyn for 2012. Det var til sammen 95 deltakere på disse samlingene fra alle kommuner i Akershus og bydeler i Oslo.

Tilsyn med barnevernsinstitusjoner

Fylkesmannen har i løpet av 2012 ført tilsyn med i alt 66 tilsynsobjekter tilknyttet barnevernsinstitusjoner (inklusive to MTFC – hjem) I tillegg har vi ført tilsyn med to fosterhjem med særskilt oppfølging, jf. barnevernloven § 4-27 og to omsorgssentre. Dette gir 72 tilsynsobjekter totalt. Vi har gjennomført 180 individtilsyn, både anmeldte og uanmeldte, noe som utgjør 95 % av de lovpålagte tilsynsbesøkene. Vi har hilst på 235 barn og unge i løpet av 2012. Av disse har 193 ønsket å snakke med oss under tilsynsbesøk. 4 ungdommer har ønsket å snakke med oss på kontoret. Det er ikke utført systemrevisjoner på barnevernsinstitusjonene og omsorgssenteret i 2012.

Fylkesmannen har i 2012 merket seg at mange barn/unge som bor på institusjoner har store helsemessige utfordringer, både mht rusmisbruk og/eller psykiske problemer. Mange institusjoner har også påpekt problemer med å få et godt samarbeid med det psykiske helsevesenet og et riktig tilbud til en del av disse unge. Fylkesmannen vil følge med dette også i 2013.

I Oslo og Akershus ligger det fem sentre for foreldre og barn. Det ble gjennomført tre tilsyn i 2012.

Barnehage og utdanning

Embetsoppdraget for 2012 framhever at Fylkesmennene skal sikre intern koordinering av arbeidet for barn og unge innad i embetet, barnevern, helse og utdanning. "Moderne barnevern – barnet og skolen i sentrum" var hovedtema på årets konferanse for barneverntjenestene i Oslo og Akershus. Sosial og familieavdelingen i samarbeid med barnehage- og utdanningsavdelingen satte i denne konferansen søkelys på barn og unges

rettigheter til opplæring. Videre ble betydningen av oppvekst og levekår for den psykiske og sosiale utvikling belyst ut fra nyere forskning. Det er vurdert å videreføre temaet i 2013 for å motivere kommunene til samarbeid mellom tjenester og ulike institusjoner som arbeider med barn og unge.

Barn og unges psykososiale miljø er også et svært sentralt tema i avdelingens arbeid med tilsyn og klagesaksbehandling. Tiden som brukes til informasjon og veiledning er økende på både barnehage- og utdanningsområdet. Dette kan bl.a. skyldes at elever og foreldre har blitt mer bevisste sine rettigheter og at det er stort fokus på området i media. Dette er et vanskelig og sammensatt saksområde. Tilsynsteamene er derfor organisert med jurister og pedagoger/andre fagpersoner. Denne organiseringen brukes også, så langt det er formålstjenlig, for alle arbeidsoppgaver i avdelingen.

Tilsyn er hovedoppgaven for Fylkesmannen på utdanningsområdet. Avdelingens tilsynsaktivitet i 2012 er justert ned på både barnehage- og utdanningsområdet i forhold til den planlagte aktiviteten. Fylkesmannen har ikke oppfylt aktivitetskravet når det gjelder Felles nasjonalt tilsyn og egeninitierte tilsyn på utdanningsområdet. Det har vært gjennomført åtte hendelsesbaserte tilsyn, seks på utdanningsområdet og to på barnehageområdet. Fylkesmannen har påbegynt skriftlig tilsyn med fire kommuner på barnehageområdet, men disse er ikke avsluttet. Tilsynene viser at det fremdeles er svak regelverkketterlevelse i sektoren. Tilsyn står på dagsorden i alle møter Fylkesmannen har med kommunale ledere. Fylkesmannen redegjør for lovbrudd, og kommunene redegjør for sine erfaringer og hvordan de følger opp tilsynene i etterkant. Fylkesmannens erfaring er at eiere raskt retter opp lovbrudd som avdekkes gjennom tilsyn. Der dette ikke skjer umiddelbart, er årsaken at Fylkesmannen og kommunen har ulik tolkning av loven eller forståelse/oppfatning av hva som kreves for å rette opp avviket og at pålegget innklages til Utdanningsdirektoratet. Avdelingen har positivt og tett samarbeid med Utdanningsdirektoratet i forbindelse med formidling av erfaringer etter utprøving og utvikling av tilsynsmetoder.

Årsaken til at tilsynsaktiviteten er nedjustert i løpet av året, er blant annet det store antall klager på både barnehage- og utdanningsområdet. Det er et mål for avdelingen å holde saksbehandlingstiden innenfor 3 mnd. Noen saker, spesielt saker som omhandler skolemiljø, er imidlertid svært komplekse. Det tar lang tid å innhente nødvendige redegjørelser og dokumentasjon, og saksbehandlingen tar lang tid. Noen klagesaker vil også kunne føre til at det opprettes hendelsesbaserte tilsyn. Klager på avslag på permisjonssøknader ser ut til å ha en opphopning rundt skoleferier. Klagesakene på dette området har økt sterkt det siste året. I 2010 ble det behandlet 4 klager, i 2011 fikk vi 17 klager og i 2012 har Fylkesmannen mottatt 80 klager på avslag på permisjonssøknader. 43 av disse ble behandlet i 2012. Økningen kan skyldes at skoleeiere har strammet inn praksis med å gi elever fri utenom ferie- og fridager som ligger fast i skoleruta. Saksbehandlingstiden for klager på permisjonssøknader og standpunkt karakterer overstiger tre måneder, men er innenfor seks. En særskilt utfordring er at det alltid vil være en opphopning av klager i tidsrommet fra mai til august. Det gjelder blant annet klager på skolebytte, skoleskyss og standpunkt karakterer. Dette er samme tidsperiode som avdelingen har store oppgaver knyttet til eksamen i grunn- og videregående opplæring, samt ferieavvikling for ansatte. Dette betyr ofte lengre behandlingstid på klagesaker enn ønskelig.

Barnehageområdet har hatt store utfordringer i forbindelse med klager på likeverdig behandling ved tildeling av offentlige tilskudd til ikke-kommunale barnehager. I 2012 mottok vi 84 klagesaker, mot 47 i 2011, det er en økning på 79 %. Vi har en restanse på 42 klager på likeverdig behandling som ikke ble behandlet i 2012. Avdelingen har utviklet nye saksbehandlingsprosedyrer på saksområdet og fått ny kompetanse. Forsinkelser med forskrift og avklaringer av viktige problemstillinger har ført til mye misnøye hos både kommunale og private barnehageeiere. Fylkesmannen har brukt mye tid på veiledning på samlinger, i nettverk og til den enkelte bruker både skriftlig og på telefon.

Økt kvalitet i barnehage og grunnopplæringen er et tema på alle arenaer der barnehage- og utdanningsavdelingen møter barnehage- og skoleeiere. Det legges stor vekt på at eierne må ta ansvar for kvaliteten på innhold, organisering, kompetanse og forvaltning på barnehage- og utdanningsområdet. Arbeidet med etter- og videreutdanning i strategien i "Kompetanse for kvalitet" krever ressurser, gode registreringsystemer og rutiner for kvalitetssikring. På barnehagefeltet gis en stor del av utviklingsmidlene etter søknad til nettverk av kommuner. Rapporter fra nettverksgruppene viser mange veloverveide tiltak som er prøvd ut og noen som er videreført og videreutviklet. Rekruttering og likestilling har vært i fokus som en del av kvalitetsarbeidet på barnehageområdet jf. resultatområde 34.2.

Fylkesmannen har forvaltet tilskudd til norskopplæring og samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Dette arbeidet ble avsluttet i 2012 og oppgaven overført IMDI. I Fylkesmannens oppdrag for 2012 ble det gitt signaler om at det skulle gjennomføres tilsyn med kommunenes gjennomføring av introduksjonsloven. Vi har avventet ytterligere rammer for dette tilsynet. Fylkesmannen har i 2012 behandlet 12 klagesaker etter **introduksjonsordningen for nyankomne flyktninger og innvandrere**. Fylkesmannens oppdrag om å samarbeide

med VOX om gjennomføring av etterutdanningskurs for lærere, har vært tidkrevende. Avdelingen vil vurdere nye måter å utføre oppdraget på i 2013.

Fylkesmannen har i 2012 hatt et økende antall henvendelser for godkjenning av vitnemål til bruk for utenlandsk utdanning. Avdelingen har godkjent vitnemål i flere år, men oppgaven var et nytt område i embetsoppdraget i 2012, jf 31.5. I 2012 kontrollerte vi 282 vitnemål. Ungdom som søker utdanning i utlandet er sterkt økende og studiestedene synes å ha skjerpet kontroll med at dokumentene som fremlegges er riktige.

Vergemål

Representanter for fylkesmannen har deltatt på samtlige møter i prosjektgruppen i det sentrale vergemålsprosjektet. I tillegg har vi deltatt på ulike delprosjekter, arbeidsgrupper og møter. Fylkesmannen etablerte tidlig i 2011 kontakt med kommunene, både på administrativt nivå og med det enkelte overformynderi, for å sikre en god gjennomføring av reformen. Dette arbeidet har vært videreført i 2012. Samarbeidet med kommunene har i 2012 vært konsentrert rundt spørsmålet om eventuell virksomhetsoverdragelse fra kommunene til fylkesmannen, samt oppgaven med overføring av saker (datafangstprosjektet). Det har i denne forbindelse både vært avholdt en rekke møter, samt løpende sendt skriftlig informasjon til kommunene. Når det gjelder kontakt og samarbeid med vergene har ikke fylkesmannen selv tatt initiativ til dette i 2012, men bedt overformynderiene informere om innholdet i reformen i den grad det har vært behov for dette. Dette er i tråd med de anvisninger vi har fått fra det sentrale vergemålsprosjektet. Det ble rundt årsskiftet 2012/2013 sendt ut et forslag til brev overformynderne kan bruke i sitt informasjonsarbeid til vergene.

Fylkesmannen har utover det som er sagt ovenfor brukt store deler av 2012 til å planlegge oppbyggingen av en ny avdeling i embetet, vergemålsavdelingen. Per 31.12.2012 var avdelingen bemannet med avdelingsdirektør og en jurist i rådgiverstilling. I tillegg er avdelingen styrket ved at en ansatt i annen avdeling midlertidig er overført til vergemålsavdelingen. Det ble dessuten lyst ut 4 nye stillinger på slutten av året.

2.4 Arealdisponering, byggesaker og universell utforming

Arealdisponering

Oslo og Akershus har landets klart største andel av truede nasjonalt viktige arter og naturtyper. Utfordringene knyttet til areal og transportplanlegging er naturlig nok landets mest krevende i hovedstadsregionen med en fjerdedel av befolkningen. Den økte befolkningsveksten og det økte arealpresset i Oslo og Akershus fører til både økt konfliktnivå i plansaker og en reell økning i antallet saker til embetet. Antallet plansaker i 2012 behandlet av miljøvern- og landbruksavdelingen har økt til 1037 saker. Til tross for økt saksmengde har antallet innsigelser fra embetet til Miljøverndepartementet vært like lavt som i 2011 med 4 oversendte saker. Dette mener vi skyldes planeffektiviseringen i embetet i perioden 2010-2012 som fokuserte på en mer effektiv, enhetlig og riktig bruk av innsigelsesinstituttet.

Miljø- og landbruksavdelingen har i 2012 behandlet 593 reguleringsplaner, 398 dispensasjoner, 31 kommuneplaner/kommundelplaner og 15 klagesaker.

Jord- og konsesjonslov, jordvern

Fylkesmannen har i 2012 ikke iverksatt spesielle tiltak for å følge med på at kommunene innfrir nasjonale mål og retningslinjer ved behandling av saker etter jordloven og konsesjonsloven utover ordinær saksbehandling som klageinstans. Ingen kommuner er pålagt å rapportere sine vedtak til Fylkesmannen. Fylkesmannen følger opp regjeringens restriktive linje når det gjelder omdisponering av dyrket og dyrkbar mark ved aktiv deltakelse i planprosesser etter plan- og bygningsloven og fremmer innsigelser der dette er påkrevet etter en samlet vurdering.

Utvalgte kulturlandskap

Fylkesmannen har 2 utvalgte kulturlandskap i sitt område. Et i Oslo og et i Nannestad. Det er i 2012 gjennomført et arbeid som skal bidra til økt lokalt engasjement og eierskap til forvaltningen av disse områdene.

Klagesaker etter plan- og bygningsloven

Fylkesmannen har gjennom året hatt et klart fokus på kvalitet i klagesaksbehandlingen slik at saksbehandlingen er i samsvar med plan- og bygningsloven, forvaltningsloven og god forvaltningsskikk. I 2012 ble 14 saker avsluttet hos Sivilombudsmannen uten at klagen førte frem. En sak ble behandlet av domstolene, staten ble frikjent i tingretten.

Fylkesmannen behandler pr. år et betydelig antall klagesaker etter plan- og bygningsloven. I 2012 fikk vi inn 728

nye klagesaker (676 byggesaker og 52 arealplaner), mot 699 i 2011. Vi behandlet 882 saker (841 saker ble realitetsbehandlet og 41 avvist), mot 745 i 2011. Antall klager som ble gitt medhold var 147 (17,5 %). Det har årlig vært brukt mye ressurser på området for å nå målet om 12 ukers saksbehandlingstid, en frist som nå er forskriftsfestet. Med betydelig ekstrainsats inneværende år har vi lyktes i å nå målet. Vi ser imidlertid at bedre oppfølging av kommunene, og da særlig planutvalgene, kan bidra til å heve kvaliteten på kommunenes vedtak og derved øke rettssikkerheten for innbyggerne. Flere av våre kommuner har også gitt klart uttrykk for at de ønsker jevnlig møter med Fylkesmannen for å heve kompetansen. Det er ikke mulig innenfor dagens ressurser å utføre denne oppgaven og imøtekomme slike anmodninger.

De siste årene har vi også nedprioritert å gjennomgå kommuneplanbestemmelser. Dette innebærer at vi ikke foretar lovlighetskontroll av planbestemmelsene når forslag til kommuneplaners arealdel er på høring. Dersom kommuneplanbestemmelser er ugyldige vil vedtak eller deler av vedtak som bygger på bestemmelsene også være ugyldige. Dette går ut over partenes rettssikkerhet.

2.5 Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling

Fylkesmannen legger til rette for næringsutvikling og innovasjon gjennom samarbeid i det regionale partnerskapet. Gjennom arbeidet med regionalt bygdeutviklingsprogram og regionalt næringsprogram lokaliseres og synliggjøres regionale fortrinn som følges opp gjennom forvaltningen av BU-midlene og andre tilskuddsmidler.

Fylkesmannen har bare delvis ivare tatt sine oppgaver knyttet til regional matkultur i 2012. Det har heller ikke vært ressurser til spesielle initiativ i forhold til å styrke det kommunale næringsapparatet.

Fylkesmannen prioriterer oppgaven med å sikre en effektiv og trygg forvaltning av produksjonstilskudd, velferdsordningene og andre tilskuddsordninger. Fylkesmannen er av den oppfatning at kontrollsystemet er tilstrekkelig robust, men at det finnes rom for forbedringer. Det gjennomføres kurs og dialogmøter med kommunal landbruksforvaltning på de fleste ordningene. Det er en utfordring å sikre at kommunene har tilstrekkelig kompetanse og kapasitet.

Fylkesmannen bruker regionalt miljøprogram for landbruket i Oslo og Akershus aktivt som føring for de kommunale tiltaksstrategier og dermed prioritering av søknader om miljøtilskudd som kommunene forvalter.

Fylkesmannen har prioritert oppgaven med forvaltning av handlingsplanen for økologisk landbruk gjennom målrettet tildeling av tilskudd. Fylkesmannen har gjennomført prosjektet økologisk foregangsfylke i henhold til vedtatt rosjektplan.

På skogområdet har vi prioritert arbeidet med juridiske og økonomiske virkemidler. Det har ikke vært mulig å prioritere pådriveroppgavene i særlig grad i 2012.

Fylkesmannen har prioritert arbeidet med å få til gode prosesser i det regionale partnerskapet og samhandling på tvers av fagområder/avdelinger hos Fylkesmannen.

Vi kan vise til stor aktivitet, og det skjer mye bra utviklingsarbeid i fylket grunnet en god tverrfaglig dialog med andre fagmiljøer og kulturer. Vi snakker da om tverrfaglig samhandling internt i embetet med eksempelvis utdanningsavdelingen, helseavdelingen og sosial og familieavdelingen, men også med organisasjoner (tilbydernettverket IPT Akershus), kompetansemiljøet (Hvam Agroutvikling).

Arbeidet med oppfølging av rovviltforliket er organisert som et samarbeid mellom landbruksavdelingen og miljøvernnavdelingen. Samordningen av miljøpolitiske og landbrukspolitiske virkemidler skjer gjennom aktiv forvaltning av den regionale forvaltningsplanen for rovvilt. Forvaltningsplanen utvikles som ledd i arbeidet som sekretariat for rovviltneemnda.

Fylkesmannen har i 2012 ikke hatt konkrete tiltak knyttet til økt bruk av fornybar energi generelt og i landbruket spesielt. Resultatkontroll er ikke gjennomført i henhold til krav.

Naturressursforvaltning og miljøvern

Midlene fra DN har i stor grad bidratt til at FMOA kan løse de ekstra oppgavene som vi er tillagt med handlingsplaner og utarbeidelse av faggrunnlag for arter og naturtyper. Gjennom tilskuddsordningen for prioriterte arter og utvalgte naturtyper har embetet delt ut nærmere 2,8 mill kroner og viktige skjøtselstiltak er igangsatt for blant annet hule eiker, kalklindeskog, storsalamander og dragehode. Faggrunnlag for humler, grunnlendt kalkmark, storsalamander og lakrismjeltblåvinge ble ferdigstilt og oversendt til DN og arbeidet med faggrunnlag for bittergrønn er godt i gang. Det er gjennomført supplerende kartlegging av dragehode, storsalamander, lakrismjeltblåvinge, grunnlendt kalkmark, eik, ålegressenger og humler. I tillegg ble det gjennomført en rekke fagseminarer. Fylkesmannen har hatt fortsatt fokus på fremmede arter og oppfølging av regional handlingsplan. Det ble utarbeidet en kartleggingsrapport av vasspest og rapport om solabor ble ferdigstilt. I tillegg har miljøvernavdelingen avholdt seminar med referansegruppen og med alle kommunene i Akershus og Oslo. Miljøvernavdelingen gir økonomisk støtte til kommunene for bekjempelse og har en god dialog med kommunene om oppfølging og prioritering av de ulike artene.

Miljøvernavdelingen har gjennomført forvaltningsplaner i prioriterte verneområder i 2012 og Ramsarområdet Nordre Øyeren har vært den mest omfattende. Vi har vektlagt god dialog med kommuner, grunneiere og interesseorganisasjoner i dette arbeidet. Arbeidet med vern av friluftsområder etter markaloven § 11 har hatt høy prioritet i 2012. 28 foreslåtte områder er fulgt opp med befaringer i samarbeid med grunneierne for å avklare grenser og om vernet i stedet skal foregå som naturreservat etter naturmangfoldloven.

Fylkesmannen har god orden i økonomistyring og i rollen som sekretariat for rovviltnemda. Vi innfører også nye rutiner for arkivering for nemda, og har fått på plass en tilfredsstillende ordning for rovviltberedskap utenfor arbeidstiden. Vårt samarbeid med rovviltnemda og Fylkesmann i Hedmark er godt.

Fylkesmannen har hatt høyeste prioritet i 2012 på arbeidet med helse- og miljøfarlige kjemikalier, bl.a. gjennom tilsyn, sanksjoner og oppfølging av avfallsanlegg, industrivirksomhet og annen forurensende virksomhet. På grunn av vakanser nådde vi ikke fullt ut vårt mål om gebyrinntekter på tilsyn men vi hadde god balanse mellom inntekter og utgifter.

Når det gjelder arbeidet med forurenset grunn var vi ved utgangen av 2012 i hovedsak i rute med oppfølging av lokalitetene som har fått nødvendige pålegg når det gjelder overholdelse av frister.

Fylkesmannen har i 2012 videreført arbeidet med å revidere utslippstillatelsene for kommunal avløpssektor for å gjøre disse i samsvar med de nye avløpsreglene. Mange av de nye tillatelsene er viktige for arbeidet med å redusere utslipp og for å bidra til å sikre god økologisk tilstand i vannforekomstene ihht. vannforskriften.

Vi har også startet opp arbeidet med kartleggingen av tilførsler av miljøgifter til vassdragene og fjorden som et av grunnlagene for arbeidet med vannforskriften.

Vi har hatt høy prioritet på oppfølging av Vannrammedirektivet ved tett oppfølging av vannområdene gjennom karakterisering og innlegging av data og deltagelse i vannområdeutvalg og faggrupper.

Fylkesmannen har i 2012 brukt miljødata i behandling av plansaker og veiledet aktivt kommunene i hvordan dataene best kan brukes lokalt. Det har vært viktig med godt ajourhold og kvalitetssikring av dataene slik at de er mest mulig presise i forhold til plansaksbehandlingen.

Hovedinnsatsen når det gjelder klima skjedde gjennom uttalelser til plansaker etter rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal- og transportplanlegging. Innsigelser til kjøpersenteretableringer og etablering av boligfelt med dårlig kollektivdekning har vært virkemidler som er brukt. Vår rolle som rettleder og pådriver overfor kommunene vedrørende klimaplaner har hatt lavere prioritet.

2.6 Samfunnssikkerhet og beredskap

Fylkesmannen har hatt fokus på den kommunerettede virksomheten og det forebyggende arbeidet i samfunnsplanleggingen. Økende press på utbyggingsområder stiller store krav til gode analyser knyttet til samfunnssikkerhet både på regionalt og lokalt plan.

Kommunal opplæring i CIM og tilsyn etter Sivilbeskyttelsesloven er viet stor oppmerksomhet, selv om vi høsten 2012 ikke har gjennomført kommunale øvelser.

Med befolkningsvekst og stor tetthet av samfunnsviktige funksjoner er risikopotensialet i hovedstadsområdet økende, og stiller stadig større krav til samfunnssikkerhetsarbeidet.

Kapittel 3 - Resultatområder

Kongehuset

00.1 Kongelige besøk

I 2012 var embetet med på planlegging av H.M. Dronnings Sonjas deltakelse under åpningen av Arcus Gruppens nye anlegg på Gjelleråsen.

00.2 Tildeling av ordener og medaljer

I 2012 kom det inn 93 søknader om Kongens fortjenstmedalje og 22 søknader om St. Olavs Orden.

Fylkesmennene i Buskerud, Østfold, Hedmark og Oslo og Akershus ble høsten 2012 bedt om å forestå overrekkelsen av medalje for Edel dåd. 22 personer ble av Kongen i statsråd tildelt medaljen for sin redningsinnsats 22. juli på Utøya og i regjeringskvartalet. Medaljene ble overrakt i en seremoni i Oslo rådhus 26. november 2012, med H.M. Kong Harald, stortingspresident og statsminister til stede.

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 - 06 Naturmanfold, vannforvaltning og forurensning

Skogvern

FMOA har i 2012 hatt høy fokus på utvidet skogvern gjennom ordningen med ”frivillig vern”. I januar 2013 ble følgende områder vedtatt: Storfeltn (utvidelse av naturreservat), Midtfjellmosen (utvidelse av naturreservat), Knølltjenna (nytt reservat) og Gaupesteinsmarka. Videre har vi tre områder hvor det foreligger skriftlig avtale, men hvor den formelle prosessen ikke er avsluttet (Djupdalen, Kolås (utvidelse) og Hatteråsen.

I 2012 er det lagt ned en betydelig innsats gjennom vern av de viktigste områdene for friluftsliv i marka. Det er meldt oppstart av verneprosess etter §11 i markaloven for i alt 28 områder og de aller fleste av disse kan som et alternativ til § 11 vernes etter § 37 dersom de har høye naturverdier og ligger på privat grunn.

Når det gjelder disse har vi en tett dialog med DN og MD.

Forvaltning og naturoppsyn i verneområder

Arbeidet innenfor forvaltningsplaner for verneområder i Oslo og Akershus er og blir utført i tråd med embedsoppdraget og bestillingsdialogen. Foreløpig er progresjonen på utarbeidelse av nye planer tilfredsstillende.

Ferdige forvaltningsplaner 2012:

- Ny forvaltningsplan for 39 sjøfuglreservater
- Elstad landskapsvernområde
- Ekeberg naturreservat.
- Nordre Øyerene naturreservat
- Oust naturreservat

Planer igangsatt:

- Forvaltningsplan (felles) for geologiske verneområder. Her har vi engasjert NINA og levering blir i 2013.

- Viernbukta naturreservat, Løkeneshalvøya landskapsvernområde og Nesøytjern naturreservat. For utarbeidelse av disse tre forvaltningsplanene har vi et eget engasjement frem til 01.03.2013.

Nasjonalparker og andre større verneområder

Forvaltningsplan for Nordre Øyeren og ferdselsbestemmelser er godkjent av DN.

Motorferdsel i utmark

Vi har i 2012 ikke hatt klagesaker eller andre skriftlige saker til behandling. Dette gjelder både motorferdselloven og markaloven § 10. Det har vært enkelte henvendelser fra kommuner og privatpersoner som har blitt besvart omgående. Inntrykket er at motorferdsel i utmark er et lite problematisk tema i Oslo og Akershus.

Arbeid med og forvaltning av utvalgte naturtyper (UN), prioriterte arter (PA) og trua arter

FMOA har arrangert fagsamlinger for oppfølging av handlingsplaner storsalamander, dragehode, slåttemark og åpen grunnlendt kalkmark. Utarbeidelse av faggrunnlag for bittergrønn er på begynt. Foreløpig utkast for de tre humleartene slåttehumble, kløverhumble og bakkehumble ferdig, men vil revideres som resultat av årets feltesong. Handlingsplan for stor salamander er evaluert og utarbeidelse av faggrunnlag med forslag til forskrift er straks ferdig. Handlingsplan for åpent grunnlendt kalkmark er sendt til DN. Det samme gjelder handlingsplan for lakrismjeltblåvinge, der forslag til forskrift er med. Det er gjennomført kartlegging av dragehode i Oslo og Akershus, samt overført midler til Oppland for ferdigstillelse av kartleggingen av arten der. Kartlegging av humleartene slåttehumble, kløverhumble og bakkehumble, samt andre rødlistede humler er gjennomført med oppsiktsvekkende resultater. For de truede artene lakrismjeltblåvinge, myrflangre og hvitmure er det gjennomført bevaringsarbeid som innebærer restaurering av lokaliteter, samt stadier med ex situ-bevaring for å sikre viktige, men få og individfattige populasjoner i fylkene. Det er gitt midler til kartlegging av hule eiker, kalklindeskog og slåttemark og rapporter for dette arbeidet er på trappene. Se mer om slåttemark under "kulturlandskap". Det er også satt i gang kartlegging av truede insekter knyttet til hule eike som et eget prosjekt, både innenfor og utenfor verneområder. Kalksjøene i OA er kartlagt i sommer. I tillegg er det bevilget midler til kartlegging av andre tura arter, inkl de som er foreslått pa. Det er sendt brev til alle kommunene med informasjon om pa/un med særlig vekt på hule eiker. Seksjon for naturforvaltning har vært på kurs om NIN-kartlegging ved Rune Halvorsen og praktisk kurs i kartlegging av pa/un ved Biofokus. FMOA har utarbeidet et forslag til nasjonale retningslinjer for utsetting av truede arter (karplanter, moser, sopp, lav og insekter), og tatt initiativ til å danne en arbeidsgruppe for å legge et grunnlag for ex situ bevaring, med utsetting av truede arter i Oslo og Akershus.

Kulturlandskap

FMOA arbeider med kulturlandskap særlig i forbindelse med utvalgte naturtyper. Vi er i gang med 3. år med oppfølging av handlingsplan for slåttemark. I år lages det ca. 30 nye skjøtselsplaner, basert på årets kartlegginger. I tillegg skal det gjennomføres kartlegging av beitemarkssopp på 20-25 lokaliteter for å få informasjon om dette elementet. Det er arrangert én fagsamling om slåttemark, der grunneiere og drivere som følges opp, ble invitert. 1 053 000 er tildelt søkere på tilskuddsmidler til slåttemark. I tillegg beregnes det at ca. 200 000 utbetales til grunneiere som følges opp fra 2012. Slåttemyr inngår i noen grad i nevnte oppfølgingsarbeid. I tillegg følges Slåttemyra naturreservat, en av Norges mest verdifulle slåttemyrer, opp med skjøtsel. Her ble det av Fylkesmannen i Buskerud arrangert kombinert fagsamling om slåttemyr og myrflangre. Miljøvern avdelingen er i noen grad også involvert i landbruksavdelingens arbeid med utvalgt kulturlandskap. Særlig gjelder dette Markaplassene innenfor Blankvannsbråten landskapsvernområde.

Viltforvaltning

Alle tilskudd utbetalt i henhold til retningslinjer.

Rovviltforvaltning

Da bestandsmålet for ulv ble oppnådd fikk nemdene i region 4 og 5 forvaltningsmyndighet, noe som medførte mer arbeid for sekretariatene. Lisensfelling på ulv 2011/2012 er gjennomført. Gaupejakten fungerte godt i vinter – vi hadde beredskapstelefon hele jakten i tillegg til automatisk telefonsvartjeneste og nyopprettet tjeneste for felles utsending av sms.

For beitesesongen 2012 har vi også hatt døgnberedskap med beredskapstelefon i tillegg til sms tjeneste. Rundt 200 personer er brukere av sms tjenesten.

Betesesongen har hittil gått noe bedre enn forventet mtp rovvilt, men det er noe tap grunnet gaupe i Rælingen og

Eidsvoll, og noe tap grunnet ulv i Enebakk. Vi har for første sommer på flere år ikke fått søknad om betinget skadefelling i Oslo og Akershus.

Vi har i sommer iverksatt en mindre revidering og oppdatering av gjeldende forvaltningsplan. Forslag til ny forvaltningsplan forventes ferdig innen april 2013. Vårt samarbeid med landbruksavdelingen er svært godt, det samme gjelder med rovviltneimnda og med Fylkesmennene i Hedmark og Østfold.

Fremmede organismer

FMOA arrangerte i møte i referansegruppen for Handlingsplan mot fremmede arter i april. Det var stor deltakelse fra mange sektorer. Et foreløpig resultat er at Oslofjordens friluftsråd har søkt og fått tildelt midler til å utvikle skoleoppgaver om fremmede arter der FMOA deltar som en fagressurs. FMOA har bidratt med erfaringer i arbeidet mot fremmede arter gjennom innlegg på møte for kommunene i NT hos FMNT og gjennom dialog med saksbehandlere i egne kommuner. Kr. 450.000,- er fordelt til 11 kommuner for bekjempelse og kartlegging av fremmede arter. Bekjempelse av fremmede arter er blitt gjennomført innenfor en rekke verneområder, med hovedfokus på Indre Oslofjord. Distribusjon av den populære hagerømling-brosjyra forsetter. Opplaget på 50 000 eks er snart brukt opp. FMOA har invitert og gjennomført et møte for de som jobber i hageavfallsmottak på et møte der temaet var opplæring/artskunnskap og erfaringsutveksling om hvordan hageavfall blir håndtert på mottak og fare for spredning. Sweco har kartlagt vasspest i Oslo og Akershus i sommer og utarbeidet en mal for informasjonsplakat om vasspest på 3 språk. Denne er ferdig og vil bli distribuert våren 2013. FMOA har hatt flere samtaler og utvekslet erfaringer med fiskeridirektoratet om stillehavsøsters som en forberedelse til at de nå skal utvikle en HP.

Arter der det er gjennomført tiltak er: kjempebjørnekjeks, parkslirekne, kjempespringfrø, kanadagullris, russesvalerot, rynkerose, russekål, mispler, brunstorkenebb, kuletistel, gravbergknapp, gullregn, i stor skala, særlig innenfor verneområder.

Kurs for kommunene om innleggelse i Artskart.

Helhetlig vannforvaltning/vannforurensning

FMOA er vel i havn med karakteriseringsarbeidet. Informasjonssystemene Vann-nett og Vannmiljø er svært viktige verktøy for forvaltningen. Vi vil understreke at det er viktig å videreutvikle disse systemene, og gjøre dem mer brukervennlige også for et bredere publikum.

Klassifisering:

Vi har startet opp med å klassifisere vannforekomstene på grunnlag av måledata i Vannmiljø og gjennomførte overvåkingsprogram. Dette gjøres i tett kontakt med prosjektlederne for vannområdene. Det er behov for å få en samlet oversikt over klassifiseringssystemet. I dag er dette uoversiktlig. Herunder en bedre dokumentasjon og informasjon av hva som er formelt godkjent innenfor biologiske kvalitetselementer. For begroingsalger (PIT-indeksen) foreligger det data i 2 versjoner (PIT1 og PIT 2). Det er få personer og konsulentmiljøer som har kompetanse på de nye metodene. Særlig gjelder dette begroingsalger og vannplanter. Det bør straks tilbys opplæringsystemer for prøvetaking og analysering av biologiske kvalitetselementer, noe som vi har understreket behovet for tidligere. Det er også viktig at universitetsmiljøer forholder seg til de nye biologiske metodene og at disse etter hvert inngår i fagutdanningen. Vi stiller spørsmål om ikke enkelte metoder innenfor biologi er blitt for avanserte og har for stor innretning mot forskningsmiljøer. DN og KLIF må bidra til at metodene blir forstått og har nødvendig link til påvirkninger og til forvaltningens arbeid. De avanserte metodene fører til høye prøvetakings- og analysekostnader. Dette fører til et redusert antall prøvestasjoner. Basert på enhetskostnader og antall prøvestasjoner som er nødvendig for å kunne gjøre en klassifisering i våre 4 nye vannområder anslår vi kostnadene til å være minst 2,5 millioner kroner. I dag er det ikke midler hos Fylkesmannen og i kommunene til å gjennomføre dette. Data her er avgjørende for tilstandsvurderinger og tiltaksbehov i vannforekomstene.

Vi har i brev av 21. november 2012 til KLIF etterlyst hvordan en skal implementere miljøgiftene i overvåkingen på en kostnadseffektiv måte. Vi etterspør i det samme brevet hva som er de nye prioriterte problemstoffene i Norge basert på EUs liste over 33 prioriterte stoffer. Disse danner som kjent grunnlaget for klassifisering av kjemisk tilstand. Her bør konklusjoner fra screeningundersøkelser som KLIF har gjennomført inngå.

Vi etterlyser fortsatt en avklaring av hvilke stasjoner som skal inngå i basisovervåkingsnettet. Vi minner om at det er nå er minst 3 års tid siden vi hadde en gjennomgang av aktuelle kandidater til basisstasjoner sammen med DN. For øvrig etterlyser vi også denne gangen mer statlige midler i overvåking og i FOU-støtte som er mere tilpasset de store tiltakskostnadene som skal gjennomføres i vår region for å oppfylle målene.

Vi arbeider nå inn mot de urbane vassdragene. For flere av disse vil begrepet uforholdsmessige store kostnader i forhold til miljønyttene komme opp og vil føre til at noen av disse nedjusteres i forhold til god økologisk tilstand. Dette gjelder særlig de nedre delene av vassdraget. Vi ønsker bedre veiledning på disse avveininger og målnivåer, eventuelt utpeke for eksempel Akerselva som et pilotområde for å få belyst problematikken.

Vi synes flom og konsekvenser for vannkvalitet er lite utredet. Med hensyn på klimaendringer og tilpasningstiltak mener vi dette bør være et prioritert utredningstema.

Oppdrag 06 S032. Vi har valgt at vannområdene tar et hovedansvar i gjennomføringen av overvåkingsprogrammene, mens Fylkesmannen kvalitetsikrer og koordinerer arbeidet. En bedre tilpasset overvåking kan først skje når klassifiseringen er gjennomført i 2013.

FMOA har en rekke utbyggingssaker som påvirker vannmiljø. Vi etterlyser en avklaring i forhold til muligheter og begrensninger i bruken av § 12 a og b i vannforskriften. Vi er kjent med at det utvikles en veileder til § 12 og ønsker denne veilederen raskt til plansaksbehandling.

Vi gjennomførte en karakterisering av grunnvannsforekomstene på Gardermoen. Vi vil videreføre dette arbeidet når en veileder innenfor risikovurdering og klassifisering av grunnvannsforekomster er på plass.

Forvaltning av anadrom laksefisk og innlandsfisk

Ny kalkingsplan for vassdrag i Oslo og Akershus har vært på høring og er under ferdigstilling. Kutt i kalking er gjennomført i 2012 i tråd med forslagene i rapporten og etter avklaring med Direktoratet for naturforvaltning. Tilskudd er gitt til kultivering og biotopjustering med formål å bygge opp fiskbare bestander. Tiltak for å restaurere berørte bestander i Akerselva etter utslippet i mars 2011 har også hatt prioritet. Det er utarbeidet ny fiskeforskrift for Øyeren.

Avløp

Overvannsproblematikken er av de mest sentrale temaer når det gjelder utfordringer med klimatilpasninger. Siden avløp ikke bare dreier seg om rør og rensing, ønsker vi en avklaring av hvor langt vi kan gå i bruken av vår forurensningsmyndighet for å minimalisere overvann til avløpsnett og rensing etter f-loven.

Vi har utarbeidet 4 nye utslippstillatelser for kommunene med hovedvekt på klimatilpasset miljørisikovurdering, fornyelse av ledningsnett og krav om reduksjon av fremmedvann. Vi har også kartlagt fremmedvanntilførslene til samtlige renseanlegg tilknyttet byer og større tettsteder.

Oljeforurensning

FMOA har i inneværende år prioritert oppdatering av interne rutiner for akutt forurensning (Varslingsrutiner med mer).

I tillegg er MOB-sjø kart revidert, med innlegging av bl.a. av nye biomangfoldregistreringer. Vi er i dialog med Oslo brann- og redningsetat om produksjon av aktuelle (prioriterte) innsatskart. MOB – land skal revideres / startes opp, høyst sannsynlig i et samarbeid med Østfold fylke.

Miljøvern avdelingen har deltatt i varslingsøvelse, og i en interkommunal lederøvelse (IKLØ) for region 3, Indre Oslofjord IUA, i dagene 20. og 21. mars.

Ellers har akutt forurensning av Akerselva (utslipp av klor) medført betydelig innsats i form av delegert prosjektledelse og oppfølging.

Resultatområde 07 Godt bymiljø

By- og stedsutvikling

Oppfølging av RPR-ATP har høyeste prioritet i vår behandling av kommunale planer. Vi har fokus på fastsetting av utbyggingsmønster, og mener at dette har størst betydning regionalt. Mer detaljerte avklaringer som går på gode utearealer, lokal grønnstruktur og hensynet til bar og unge mener vi i hovedsak er av lokalpolitisk karakter.

Vi prioriterer arbeidet med en strategi for hva vi skal vektlegge ved behandling av kommunale planer. Denne utvikles i dialog med andre regionale myndigheter og relevante fagmiljøer. Strategien skal formidles aktivt til kommunene. Utredning av strenge differensierte parkeringsnormer inngår i dette arbeidet.

Resultatområde 08 Aktivt friluftsliv

Ivaretakelse av attraktive friluftslivsområder

Hensynet til friluftsområder for allmennheten søkes ivaretatt i alle plansaker.

Fylkesmannen som grunneier/rettighetshaver på vegne av staten i de statlig sikrede friluftsområdene

Deltakelse med innlegg på dialogsmøte for kommunene i regi av Fylkeskommunen. FMOA informerte om vår rolle som grunneier og om ivaretakelse av biologisk mangfold i de statlig sikrede friluftsområdene. Vi uttaler oss ved nabovarsel på vegne av staten.

Forvaltning og drift av de statlig sikra friluftslivsområdene

Det er utarbeidet forvaltningsplaner for mange av de statlig sikrede friluftslivsområdene. Ellers følges forvaltning og drift av områdene opp i aktuelle plansaker og ved konkrete henvendelser fra drifter/forvalter av områdene. Fylkeskommunen har som kjent overtatt ansvaret ifb. forvaltningsreformen.

Tilrettelegging for jakt og fiske

Tilskudd er gitt til ulike kultiveringstiltak med sikte på å bygge opp fiskbare bestander. For å styrke re-etablering og videre utvikling av anadrome bestander i Akerselva er det gitt tillatelse til bygging av to fisketrapper i Akerselva etter giftutslippet i mars 2011. Regional forvaltningsplan for gjess ferdigstilt og sendt ut til berørte parter. Ny brosjyre om villsvin er utarbeidet, informasjonsskriv og brosjyre er sendt ut til en rekke parter. DN har fått tilsendt brosjyra.

Resultatområde 09 Giftfritt miljø

FMOA har arrangert et seminar i år for kommunene om miljøgifter. Stor interesse og positive tilbakemeldinger. Vi etterlyser strategier fra KLIF på hvordan miljøgiftarbeidet i kommunene bør løftes, jfr. NOU "Et Norge uten miljøgifter" og anbefalinger herfra.

Vi har innledet et prosjektsamarbeid med Fagrådet for Indre Oslofjord (11 kommuner) hvor et miljøgiftbudsjett for prioriterte områder i Indre Oslofjord skal utarbeides innen året. Vi ser bl.a på miljøgifter fra elvetilførslene og avrenning fra tette flater. Det mangler data på organiske miljøgifter fra de fleste elvene.

Sedimenter

FMOA har behandlet 10 søknader om mudring/utfyllinger, hvorav gitt 9 tillatelser og et avslag. Endret 9 gamle tillatelser.

FMOA har gjennomgått de siste 5 års undersøkelser i forbindelse med mudre- og dumpesaker og lagt dette inn i vannmiljødatabasen. Vi har også i samarbeid med Fagrådet for Indre Oslofjord fått NIVA til å legge inn sine eksisterende data fra miljøgifter i sedimenter fra Indre Oslofjord etter 2002 inn i vannmiljø. I tillegg har vannområde Bekkelagsbassenget fått lagt inn sedimentdata på miljøgifter fra Indre Havn.

Vi etterlyser hvilke stoffer som har fått klassegrenser etter vannforskriftens krav om kjemisk tilstand. Det blir ikke mulig å gjennomføre en klassifisering i sediment og biota hvis det er viktige problemstoffer i vår region som ikke har klassegrenser.

Grunnforurensning

Det er utført tiltak ved størsteparten av de prioriterte lokalitetene samt ved lokaliteter som i 2007 var satt som pågående men som ikke hadde blitt fulgt opp siden. FMOA følger opp de lokalitetene der det gjenstår tiltak.

Vi arrangerte ett frokostseminar om forurensningsforskriften kap. 2 i september for byggesaksbehandlere og

saksbehandlere som arbeider med forurenset grunn i kommunen. Grunnforurensningsdatabasen var ett av temaene. God oppslutning.

Vi følger fortløpende opp saker som gjelder opprydding av forurenset grunn innenfor bransjer som er delegert Fylkesmannen.

Avfall og gjenvinning

Søknader om tillatelser og tilhørende klager er fortløpende behandlet. I 2012 behandlet vi 5 nye tillatelser og endret 7.

Oppdrag 09SO4 Knusing av betong: FMOA har så langt mottatt 4 søknader fra pukkverk om knusing av betong. Vi har også ferdigbehandlet en tillatelse for en virksomhet som ikke har uttak av pukk, men kun har mottak for masser til knusing. På grunnlag av resultater fra pukkverksaksjonen, vil en gruppe gjennomgå alle pukkverk og vurdere behovet for tillatelse.

Resultatområde 10 Rein luft

Støy

FMOA følger opp arbeidet med støykartlegging, både den strategiske kartleggingen og innendørskartleggingen, jfr forurensningsforskriften § 5-5 og § 5-11. De fleste kommuner har levert data, og de som ikke har levert følges opp. .

Vi følger arbeidet med handlingsplaner, jfr § 5-14.

Resultatområde 11 Stabilt klima

Vi har planlagt en gjennomgang av våre myndighetsområder på hvilke utfordringer og strategier vi bør ha innenfor klimatilpasning de neste årene. Vi avventer her også stortingsmelding om klimatilpasning.

Klimaendringer

Vi sendte ut et brev med veiledning om hvordan kommunene i O&A bør arbeide med klimatilpasning på avløpssektoren. Vi har holdt innlegg om dette på nasjonale klimaseminarer i regi av NKF og Norsk vann dette året.

Resultatområde 12 Resultatkrav knyttet til Tverrgående virkemidler

På grunn av meget stor aktivitet i kommunene er det ressurskrevende å følge opp vår rolle som regional høringsinstans i plan- og dispensasjonssaker. Når prioritering av innsatsen må foretas vektlegges arbeidet med strandsonen, samordnet areal- og transport planlegging (klima), Oslo marka, vannressursforvaltning og varehandels lokalisering.

12.1 Planlegging for en bærekraftig utvikling

Nasjonale forventninger og politikk er formidlet til alle kommunene i et eget ”forventningsbrev”, tilpasset regionale forhold.

Vi har vært med i et prosjekt sammen med fylkeskommunen for tidlig medvirkning i arbeidet med kommunale planstrategier (LUK-prosjektet).

Vi har arrangert et frokostseminar for kystkommunene hvor formidling av SPR for strandsonen og dialog om utfordringer og samarbeidsmuligheter var satt på dagsorden.

Vi deltar i arbeidet med revisjon av fylkesdelplan for handel, service og senterstruktur.

Vi har også fått plass i faggruppen og referansegruppen for Plansamarbeidet for Oslo og Akershus.

Oppdrag spesielt for 2012

12.1SO5:

Arrangerer 10. -11. september Plantreff for alle kommunene i fylket sammen med fylkeskommunen. Har søkt og fått tilsagn om midler fra MD.

Rapportering

12.1RA2:

Antall planer til behandling hos fylkesmannen

Kommune(del)planer: 31

Reguleringsplaner: 585

Dispensasjoner: 301

Antall innsigelser på tema miljøvern

Miljøvernavdelingen har fremmet 74 innsigelser til 38 planer

Antall klager på dispensasjon og resultat – miljøvernområdet

Ant. klager: 15

12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling

Det er i 2012 samlet gjennomført 100 kontroller og utarbeidet 41 tillatelser. Tilsynsaktiviteten har økt 10 % fra de to foregående år. Dette skyldes at vi har gjennomført mange aksjonsrettede tilsyn innenfor bransjer som rensierier, båt- og bilverksteder, avfallssorteringsanlegg og pukkverk.

Utarbeidete tillatelser utgjorde 41 mot 48 året før.

Inntjeningen for 2012 ble ca 20 % lavere enn planlagt (1,88 av 2,3 mill.), Bemanningssituasjonen er en vedvarende usikkerhetsfaktor for å nå inntjeningsmålet. Vi mistet høsten 2012 en erfaren tilsynsperson samt at kommuneundersøkelsen la beslag på nok en tilsynsperson. Likevel har motiverte medarbeidere klart å holde aktiviteten på gebyrfinansiert tilsyn nær opp til det som har vært planlagt.

Når det gjelder konsesjonsbehandling har det blitt gitt 14 tillatelser innen avfallssektoren, 7 tillatelser innen avløpssektoren og 23 mudringstillatelser.

12.2SO5P/12.2RA2: Bruker 5 årsverk på tilsyn (inkl. kommuneundersøkelsen) i tråd med forventet innsats og ca 1,5 årsverk på konsesjonsbehandling.

12.2SO2 /12.2S O3P/12.2RA3: Deltatt og rapportert på alle landsomfattende og regionale kontrollaksjoner med unntak av aksjon havner 2012.

12.2SO1: Har tidligere trukket aktuelle tillatelser som dekkes av forurensningsforskriften 28 (kjemisk overflatebehandling). Vil trekke de fleste pukkverkstillatelser (kap.24) rundt årsskiftet 2012/ 2013.

12.2RA4: Inntektene ble 25 % lavere enn belastningsfullmakten på 2.5 mill. Årsaker: vakanser og bruk av tilsynspersonell i kommuneundersøkelsen.

12.2RA1: Antall anmeldte virksomheter = 1. Antall virksomheter hvor tvangsmulkt er innkrevd=2.

12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon

Miljøstatus

Miljøstatus for Oslo og Akershus er nå konvertert til ny publiseringsløsning, og vi har deltatt på kurs i KLIF i det nye verktøyet. Miljøvernavdelingen har startet opp med å rette opp og oppdatere temasideene. Det er etablert en redaksjonsgruppe som ledes av informasjonsrådgiveren i miljøvernavdelingen. Det er ønskelig at KLIF avklarer ambisjonsnivået for Miljøstatus for fylkene.

Kartlegging overvåking/Naturbase

Direktoratet har nå etablert ny innsynsløsning for Naturbase, samt en Web-løsning for redigering av egenskapsdata. Dette er en lenge etterlyst forbedring. Naturbase er svært mye brukt som et kunnskapsgrunnlag i arealforvaltningen, og det er avgjørende at databasen blir løpende oppdatert. Miljøvernavdelingen vil prioritere videre kartlegging/overvåking av naturmangfoldet og oppdatering av Naturbase, og vi har dokumentert behov for fagmidler til dette arbeidet. Det er fortsatt rom for forbedret funksjonalitet i databasene og en mer effektiv dataforvaltning.

Kart- og geodata

Revidert geodataplan for embetet er vedtatt i 2012. Som en oppfølging er denne er det nå etablert et regionalt geodata-samarbeid mellom fylkesmennene i Østfold, Vestfold og Oslo/Akershus. Det er tatt i bruk et WEB-basert saksbehandlingsverktøy for miljø- og geodata (OslofjordGIS). Miljøvernavdelingen deltar i plan- og temadatautvalget i fylket. Bruk av kart- og geodata er integrert i avdelingens løpende virksomhet.

Forurensning

12.2SO4P: registrert alle tilsyn i forurensning. Registrert og kontrollert samtlige stasjonære pukkverk.

12.4 Internasjonalt samarbeid

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
01 Naturmangfold, vannforvaltning og vannforurensning	kr 4 787 321,48	kr 2 853 710,82
09 Giftfritt miljø	kr 1 089 680,16	kr 499 326,56
Andre oppgaver under MD	kr 808 022,07	kr 117 885,54
11 Stabilt klima	kr 0,00	kr 0,00
12.1 Planlegging for bærekraftig utvikling	kr 2 476 185,61	kr 1 181 888,55
12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling	kr 2 524 962,99	kr 1 311 299,14
12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon	kr 472 207,56	kr 0,00
12.4 Internasjonalt samarbeid (Finnmark)	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 12 158 379,00	kr 5 964 110,00

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

Virkemidler gjennom IN og Fylkesmannen brukes til å styrke såvel basisproduksjoner som bygdenæringer innen jord- og skogbruk.

Bærekraftig, landbruksbasert næringsutvikling må tuftes på en god balanse mellom landbrukets samfunnsbidrag i form av varer/tjenester (1, sosial bærekraft), miljø- og ressursforvaltning (2, miljømessig bærekraft) og en sunn driftsøkonomi (3, økonomisk bærekraft). Motstridende mål gjør seg gjeldende her. Fylkesmannen har en viktig og utfordrende oppgave i å veilede kommunene i deres forvaltning av økonomiske og juridiske virkemidler med bærekraft som siktemål, og selv etablere gode styringsmekanismer (4, Good Governance). Helhetlig vurdering, og en samordnet og balansert uforming/forvaltning av virkemidler, er viktig for å kunne nå mål i nasjonal landbrukspolitikken om bærekraftig næringsutvikling og større verdiskaping med nødvendige klima- og miljøhensyn.

21.1 Jordbruk

Sentrale utviklingstrekk og drivkrefter i utviklingen av jordbruket Antall søkere om produksjonstilskudd er redusert med 57 til 2245. Gjennomsnittlig jordbruksareal pr. foretak er 335 dekar. Utviklingen mot større og færre enheter fortsetter. Kornarealet i fylkene er redusert med ca 5 000 dekar fra 2011 til 2012. Nedgangen fortsetter og er ca 1000 dekar større enn forrige år. Grovforarealet er økt med ca 3 500 dekar. Den langsiktige trenden fortsetter. Kornarealet reduseres og erstattes med grovfor. Forklaringen kan være utfordringer i forbindelse med små skifter, regionale miljøkrav og tilskuddssatser.

Hovedutfordringer knyttet til bruken av økonomiske og juridiske virkemidler og regelverksforvaltning m.v.

Kommunene og Fylkesmannen har ansvaret for god og effektiv forvaltning av virkemidlene på landbruksområdet. Det er svært mange virkemidler med tildels svært omfattende og krevende regelverk. Det er utfordrende å bidra til at kommunene har tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til disse oppgavene. Dette er også en utfordring i landbruksavdelingen.

Bruk av midler over kapittel 1144 post 77 til rovviltkompensasjon og utfordringene på området

Det er ikke brukt ett månedsværk fra denne posten til rovvilt i 2012. Det er økende utfordringer i fylket knyttet til beitebruk, jakt- og friluftsinnteresser.

Utviklingen i beitebruk og tapsstatistikk

Antall sau sluppet på utmarksbeite i Akershus har sunket med 3,8 prosent sammenlignet med 2011, men er på nivå med tallene fra 2008-2010 (Organisert beitebruk - OBB). Antall storfe sluppet på utmarksbeite ligger stabilt på 1230 dyr. Det er utbetalt kr 242 724 i driftstilskudd til 9 beitelag for storfe.

Det er innvilget kr 200 000 til et sperregjerde langs Romeriksbåsen i Nannestad kommune fra ordningen med organisert beitebruk. Resten av rammen, kr 100 000 er innvilget Akershus sau og geit for innkjøp og utleie av sporingsutstyr for beitedyr på utmark.

Den totale tapsprosenten for sau og lam i fylket, som skyldes alle tapsårsaker, er gått ned med over 2 prosent til 4,9 som er det laveste siden 1994 (middel for landet~6,5). Nedgangen samsvarer med tapssituasjonen i Hedmark. Det er registrert 2 tilfeller av gaupedrept sau, og 1 tilfelle av ulvedrept sau på innmarksbeite. Det ble ikke søkt skadefellingstillatelser for noen av tilfellene.

Det er søkt om rovvilterstatning for 278 sau. Av disse er 185 erstattet. Dette er en stor nedgang fra foregående år da erstatningskravet var på 689 dyr. Beregning av rovvilterstatningene, det dokumenterte og sannsynliggjorte tapet til rovvilt, viser at 129 sau (19 +110) erstattes som tatt av gaupe, 33 sau (8+25) som tatt av ulv og 23 sau (4+19) som tatt av bjørn i 2012.

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2011	2010
FMOA	5210	8298	60	2,71	6,2	6,95	5,54
Sum	5210	8298	60	0	0	0	

21.2 Skogbruk

Avvirkningen er fortsatt på et høyt nivå, og var i 2012 den høyeste på flere år. (ca 29 % høyere enn gjennomsnittet for siste 10årsperiode). Totalt ble det avvirket 845 000 m³. Noe av økningen kan forklares av Dagmars herjinger. Verdien av det innmålte tømmeret var over 250 millioner kroner.

Det har vært en sterk økning i planting (både arealmessig og i antall). Det er plantet totalt 11 702 dekar med 1 277 726 planter. I tillegg er det supplert med 94 000 planter. Det er gjennomført ungsogspleie på 23 972 dekar. Dette er en nedgang på 13 % fra 2011, men dette er likevel over snittet for de siste 10 årene i våre fylker.

Til nærings og miljøtiltak i skogbruket er det innvilget kr 3 733 794, i alt (skogkultur, miljøtiltak, veibygging, drift med hest). Forvaltningen er rapportert i fagsystemene TSKOG, WebSKAS og ØKS.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har i 2012 startet opp arbeidet med skogbruksplanlegging i 5 kommuner.

Det er totalt innbetalt ca kr 22,6 millioner til skogfond i fylkene. Det ble utbetalt ca kr 23,6 millioner. Den inngående beholdningen for 2012 var på ca kr 102,9 millioner (en vekst på ca kr 5 millioner siden forrige

årsskifte).

Resultatkontroll for skogbruk og miljø er gjennomført og rapportert. I 2012 ble det trukket ut 112 felt som kommunene skulle kontrollere i forhold til foryngelsesbestemmelsene i forskrift om bærekraftig skogbruk. Status er rapportert til Statens landbruksforvaltning. 23 felter utgikk av ulike årsaker, blant annet manglende kapasitet og kompetanse.

Fylkesmannen har fattet vedtak om utbetaling av tilskudd til uttak av energiflis for til sammen 2,79 millioner kroner.

Oslo og Akershus har utfordringer i forhold til investeringer i veibygging. Skogsbilveinettet er godt utbygd, men veiene er i all hovedsak bygget i perioden 1950-1990. Veinettet er nedslitt og det er stort behov for ombygging av eksisterende veier. Et veinett som ikke holder kravene til helårsveier medfører høyere kostnader for skogeier. Dette er noe vi har fokusert på i Regionalt skog og klimaprogram. Fylkene våre får en svært liten andel tilskuddsmidler til veibygging, og dette gjør det vanskelig for skogbruksforvaltningen å holde trykket oppe på dette området.

Vi ser også at det i forhold til ungskogpleie er utfordringer i med skogeierforeningene. Det ser ut til at det er lite fokus på dette fra veiledningstjenesten, og at det er utfordringer med kapasiteten til å utføre annet arbeid i skogen enn hogst.

I Markalovens virkeområde har vi mottatt til sammen 54 hogstmeldinger til behandling som førsteinstans (kommuneskoger). 21 av disse ble behandlet i 2012, de øvrige i 2013. Vi har mottatt og behandlet 6 klager på hogstmeldinger, og 1 veisak.

21.3 Bygde- og næringsutvikling

Samarbeidet med regionale aktører innen næringsutvikling

FM samarbeider godt med IN's regionkontor, fylkeskommunen og næringsorganisasjonene om landbruksbasert næringsutvikling.

Det er holdt partnerskapsmøter, bl. a. om oppstart av RBP og RNP.

Saksbehandlermøter med IN holdes hvert kvartal. IN legger strategi og handlingsprogram for landbruksbasert næringsutvikling i Oslo og Akershus til grunn for sin forvaltning av midler til bedriftsrettede tiltak.

Arbeidet med RBP og RNP er påbegynt.

FM har deltatt i flere møter med og i regi av AFK for å drøfte utfordringer i landbruket i Akershus, herunder klimariktig skogbruk.

Bruken av BU midler i forhold til den regionale næringsstrategien

Fylkesmannen har tildelt IN 13,91 mill. til fordeling etter søknader om bedriftsrettede tiltak. 2,02 mill. ble avsatt til søknader om midler til utrednings og tilretteleggingstiltak, samt til praktikantordningen.

Omsøkte beløp:

Fylkesmannen: 4,4 mill. som tilskudd.

Innovasjon Norge: 17,6 mill. som tilskudd, 36,4 mill. som grunnlag for rentestøtte.

Tildeling Samlede summer inkluderer inndragninger og overføringer fra tidligere år.

Innovasjon Norge innvilget følgende beløp:

Tilskudd til tradisjonelt landbruk: 5,98 mill.

Rentestøtte tradisjonelt landbruk - grunnlag: 19,7mill.

Tilskudd til nye næringer: 6,94 mill.

Rentestøtte nye næringer: 9,38 mill.

Fylkesmannen innvilget følgende beløp:

Totalt: Utrednings og tilretteleggingstiltak, samt praktikantordningen 2,6 mill.

I alt har Fylkesmannen behandlet 36 søknader (inkludert praktikantordning).

Hovedstrategien er å styrke utviklingen av produksjonsklynger og nettverk i regionen. Satsingsområder er mat,

økologisk produksjon, grønt vertskap og klima/ trevirke/bioenergi.

Detaljer om bruken av bedriftsrettete BUmidler, og midler fra de nasjonale verdiskapningsprogrammene som forvaltes av Innovasjon Norges regionkontor Oslo og Akershus, følger i egen rapport til LMD.

Utvalg av tiltak for økt satsing innen landbruksbasert vare- og tjenesteproduksjon, matspesialiteter, grønt reiseliv og utmarksnæring.

Grønt vertskap (IPT og grønt reiseliv):

”Inn på Tunet SA i Akershus”

”Oslofjordsamarbeid mat og reiseliv 2012”

Mat og reiselivssatsing i Oslofjordregionen (Oslo/Akershus, Østfold, Vestfold, Buskerud og Telemark):

1. Det er fokusert på samarbeid om mat og grønt reiseliv i Oslofjordregionen gjennom nettverket "Mat-Viken", og
2. Gjennom "Oslofjordsamarbeidet", som er en oppfølging etter Oslofjordregionens deltakelse i Internasjonale Grüne Woche i 2011 og 2012, der Fylkesmannen i O/A hadde prosjektlederansvar, også i 2012. Siktemålet nå er å integrere landbruksbasert reiseliv, mat og matkultur i det tradisjonelle reiselivet for å oppnå helhetlig satsing og synergier.
3. Vi har arrangert Østlandsmesterskap i kokkefag for vgs i Viken/Innlandet i samarbeid med Viken-fylkene og Hedmark/Oppland.
4. Fylkesmannen v/FMLA har sittet i styringsgruppa for Matnavet, region øst.
5. Ellers har vi bidratt til prosjektene ”Matstreif 2012” og ”Oslofjorden i Mathallen Vulkan”.

Økologisk produksjon, omsetning og forbruk:

Se rapportering under Økologisk produksjon, 22.4.

Klima/ trevirke/bioenergi.

Trebruk AS

Lavenergi landbruket - Hvam AgroUtvikling.

Rekruttering: Praktikantordningen.

Det er liten interesse for ordningen, som må evalueres og eventuelt fases ut.

Resultatområde 22 Klima- og miljøtiltak i landbruket

Bærekraftig, landbruksbasert næringsutvikling må tuftes på en god balanse mellom landbrukets samfunnsbidrag i form av varer/tjenester (1, sosial bærekraft), miljø- og ressursforvaltning (2, miljømessig bærekraft) og en sunn driftsøkonomi (3, økonomisk bærekraft). Motstridende mål gjør seg gjeldende her. Fylkesmannen har en viktig og utfordrende oppgave i å veilede kommunene i deres forvaltning av økonomiske og juridiske virkemidler med bærekraft som siktemål, og selv etablere gode styringsmekanismer (4, Good Governance). Helhetlig vurdering, og en samordnet og balansert uforming/forvaltning av virkemidler, er viktig for å kunne nå mål i nasjonal landbrukspolitikken om bærekraftig næringsutvikling og større verdiskaping med nødvendige klima- og miljøhensyn.

22.3 Miljøprogram og miljøplan

Måloppnåelse for virkemidlene i RMP:

I likhet med 2011 har vanskelige innhøstingsforhold også gjort høsten 2012 svært krevende. Dette har også påvirket arbeidet med RMP. Regionalt miljøprogram (RMP) har fokus på vannforurensingsproblemer. 90 % av samlet sum er disponert til forurensingstiltak, bare 10 % til kulturlandskapstiltak. Tilskuddet er spisset mot de mest utsatte arealer og elementer. Endret/utsatt jordarbeiding, og gras på utsatte arealer, er de viktigste tiltak mot vannforurensinger.

Som en konsekvens av at ordningene i RMP er blitt mer målrettet, er programmet samtidig blitt mer tidkrevende og komplisert. Kommunene har ikke tilstrekkelig med ressurser til å forvalte ordningen, drive informasjon, veiledning og kontroll.

I 2012 har det vært gjort et omfattende arbeid i forbindelse med rulleringen av RMP. Revidert RMP 2013-2016 for Oslo/Akershus er utarbeidet i samarbeid med næringsorganisasjonene, kommunene, landbruksrådgivningen og Fylkesmannens Miljøvernnavdeling. Det er en stor utfordring å finne balansen mellom erosjonshindrende tiltak, tiltak som gir lønnsomhet i driften og økt matproduksjon, og tiltak som ivaretar andre miljøhensyn knyttet til mykotoksiner og bruk av plantevernmidler. Det har vært en tett dialog med FMLA-Østfold.

Etter en nedgang i oppslutningen om RMP i 2010, økte oppslutningen i 2011 (satsene ble nedjustert med 5 % grunnet høy oppslutning). I 2012 var det igjen en nedgang. Dette kan skyldes nedjustering av satsene året før og de spesielle høsteforholdene. En del arealer måtte pløyes for å reparere strukturskader på jorda.

Hovedprioritering for bruk av SMIL midler: De fleste kommuner i Akershus prioriterer å støtte tiltak mot forurensing. Kulturlandskap og kulturminnevern blir nedprioritert. Store og eldre hydrotekniske anlegg fra 1970 tallet har betydelige utfordringer i planerte leirjordsområder. Her er det behov for store og svært kostnadskrevende utbedringer, som det ikke er mulig å finansiere med dagens støtteordninger og driftsøkonomi.

Kobling RMP/SMIL: Tilskuddsordningene samordnes og målrettes, og styrker hverandre ved at tilskudd til investeringer og årlige tilskudd blir gitt til samme tiltak. I RMP-ordningen kan SMIL-tilskudd til investering på et område være berettiget til årlige RMP-tilskudd til vedlikeholding. Dette gjelder tilskudd til verdifull beitemark, verdifull slåttemark og slått av nyere tids kulturminner. Prosjektet Gratis miljøråd har bidratt til økt kunnskap om denne muligheten. Koblingen mellom SMIL og RMP er synliggjort i tildelingsbrevet til kommunene.

Kommuner innenfor prioriterte vannområder prioriterer i hovedsak tiltak mot vannforurensning. Kommuner som ikke har store utfordringer knyttet til vannforurensning, har prioritert midler til tiltak for økt biologisk mangfold.

Utviklingen av biologisk mangfold og kulturminner i jordbruket og bruken av virkemidler i forhold til målsetningene:

Det jobbes kontinuerlig med å sikre skjøtsel og ivaretagelse av kulturminner og biologisk mangfold gjennom SMIL-tiltak og de målrettede RMP-ordningene. Av RMP-midlene går 11 % til kulturlandskapstiltak, dvs. ordninger som i hovedsak er med på å bevare biologisk mangfold eller kulturminner. SMIL-midler går også til restaurering av kulturminner. Istandsetting av gamle beiteområder er prioritert i enkelte kommuner. De økonomiske virkemidlene i de to ordningene er langt fra tilstrekkelige til å nå nasjonale mål på et regionalt nivå.

Tilstand og utvikling for forurensing fra landbruket i vannområder i første planperiode:

Regionale miljøkrav. 2010 var første år med krav i vannområdene Leira og PURA. Her er det fortsatt behov for informasjonstiltak, noe blant annet Gratis miljøråd har bidratt til i Leira. (PURA har hatt en tilsvarende ordning med kommunal finansiering.)

Fylkesmannen har i 2012 deltatt i styringsgrupper, og i temagruppe landbruk i alle vannområder i Oslo og Akershus, med unntak av Lysaker/Sørkedalen og Indre Oslofjord Vest der utfordringene i liten grad er knyttet til landbruk.

Kommunene følger opp gjennom engasjement i temagrupper, og mobiliserer til tiltak mot vannforurensing gjennom tildeling av SMIL-midler.

Status og oppfølgingstiltak fra forvaltningens side i miljøplanarbeidet:

Gratis miljøråd er konkret veiledning til gårdbrukere med gjennomgang av tilstanden på foretaket, vurdering av aktuelle miljøtiltak og gjennomgang av tilskuddsordninger. Gratis miljøråd er finansiert gjennom infomidler, og vannområdenes egne midler. I 2012 har vannområdene Leira og Haldenvassdraget fått støtte til ordningen. Romerike Landbruksrådgivning har stått for gjennomføringen. Et lignende prosjekt er også gjennomført i vannområdet PURA. Her har kommunene stått for finansieringen, og Follo Landbrukskontor for gjennomføringen. Infomidler er tildelt til flere kommuner for gjennomføring av miljøplankurs for bønder. Vannområdet Leira har også fått midler til dette. På denne måten sikres samarbeid på tvers av kommunegrenser.

Klimatiltak:

Tilbakemeldinger er gitt til kommunenes energi- og klimaplaner etter pbl. Det er behov for å styrke kompetansen internt i landbruksavdelingen, og avklare målkonflikter i forhold til annen miljø- og ressursforvaltning. RMP-virkemidler bidrar også til reduksjon av lystgassutslipp og til økt karbonlagring, i tillegg til redusert avrenning av næringsstoffer til vassdrag.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2012 etter søknadsomgang 2011 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Kulturlandskap	Avrenning til vassdrag	Kulturmiljøer og kulturminner	Tilgjengelighet - friluftsliv	Biologisk mangfold	Plantevernmiddel	Avfall	Andre miljøtiltak
FMOA	1026368	44351100	512198	138624	4456080	190886	0	162432
Sum	1026368	44351100	512198	138624	4456080	190886		

22.4 Økologisk landbruk

Status og utfordringer

Forbruk og interesse for økologisk mat øker. Det er imidlertid behov for å styrke satsingen på produksjonssiden for å støtte bønder som har lagt om til økologisk drift, og for å rekruttere nye.

Statistikken viser en netto utmelding fra Debiordningen i Akershus de to siste årene. Arealet viser liten vekst, det siste året bare 3,7 %. Vårt nabofylke Østfold har en vekst på 25,8 % (Debiostatistikk 2011). Med tillegg for arealer i karens er utviklingen negativ (-3,8 % endring fra 2010 til 2011). Oslo-jordbruket har ca 20 % omlagte økologiske arealer, herunder Bogstad gård og Bygdøy kongsgård, og er på topp blant fylkets kommuner.

Andelen melkekyr og ammekyr viste små endringer i Akershus fra 2010 til 2011. Det var henholdsvis 15,7 % og 14 % økologiske melkekyr. Andelen økologiske ammekyr gikk opp fra 9,0 % til 9,5 %.

I etterkrigstiden har jordbruket i våre fylker blitt drevet i en ensidig retning, med stort fokus på korn og åkervekster. Antall grovforetende husdyr er lavt, noe som vanskeliggjør et godt vekstskifte, og tilgang på gjødsel. Økologisk jordbruk er basert på allsidighet, og lykkes best når plantedyrking og grovforetende husdyr kombineres. Mangelen på allsidighet er derfor en utfordring på produksjonssiden. På forbrukssiden er det utfordringer knyttet til forbrukerkompetanse, tilgang og pris.

En økning i omlegging til økologisk produksjon forutsetter mer grovforbasert husdyrhold, jf. rapport 2012/36 "Evaluering av tilskudd som skal bidra til økt produksjon og forbruk av økologisk mat", Vista Analyse AS.

Handlingsplan for økologisk landbruk i Oslo og Akershus er utarbeidet i samarbeid med Østfold for perioden 2010-2015. Innen produksjon er hovedsatsingen korn og grovforbasert husdyrproduksjon. Innen forbruk er hovedsatsingen storhusholdning og barn/unge. Vi oppfordrer særlig til prosjekter rettet mot kompetanseheving (veiledning og opplæring), markedsføring og profilering, produktutvikling, nettverksbygging og produksjonsfremmende tiltak. I 2013 starter arbeidet med å evaluere og revidere regional handlingsplan. Støttemidler til Oslo og Akershus er knappe (2 fylker), og blant de laveste til landets embeter. Dette begrenser muligheter for støtte til tiltak som burde prioriteres sterkere.

Omsetning og forbruk:

Oslo og Akershus utgjør landets største marked for omsetning av økologiske produkter. Flere utviklingsprosjekter i vårt område har nasjonal betydning (Bygdøy kongsgård), men er lokalt forankret. Langt flere aktører søker støtte til prosjekter innen omsetning, forbruk, urbant jordbruk og omdømmebygging enn det er midler til. Oslo og Akershus har et nasjonalt ansvar for relasjons- og omdømmebygging mot en stor del av landets befolkning på vegne av hele det norske landbruket. Bygdøy kongsgård, Bogstad og mindre besøksgårder i bydelene spiller en viktig rolle.

Oslo kommune arbeider med en egen landbruks- og matmelding. Fylkesmannens landbruksavdeling bidrar. En egen strategi for urbant jordbruk er aktuelt innenfor rammen av Regionalt bygdeutviklingsprogram. Økologisk produksjon og forbruk forventes å utgjøre en viktig del.

De siste årene har interessen for økologisk dyrking, kortreist og bærekraftig mat hatt en betydelig økning, spesielt i Oslo. Flere gode initiativer er støttet fra Fylkesmannen (Majobo, ByBi, profilering av parsellhager, Bønder i byn-festival, Geitmyra matkultursenter. mfl). Det er ny interesse for skolehagedrift, en utvikling Fylkesmannen har støttet de siste 10 årene. I 2012 ble en rapport om skolehager i Oslo og Akershus laget ved UMB på oppdrag fra Fylkesmannen.

Forvaltning av økonomiske virkemidler

I 2012, etter utlysning, mottok vi 17 søknader på vel 1 million. Flere relevante prosjekter ble avslått.

Vi har et godt samarbeid med andre Viken-fylker ("Øko-Viken") der Hedmark og Oppland også deltar. Dette er nyttig mht ide- og kunnskapsutvikling. Prosjektersøknader kan vurderes samordnet, og prosjektstøtte kan koordineres.

Økologisk foregangsfylke: Sammen med Østfold har Oslo og Akershus et økologisk foregangsfylkeprosjekt med fokus på forbruk av økologisk mat i storhusholdninger. Prosjektet startet i 2010, og videreføres i 2013. Det rapporteres særskilt om FF-prosjektet til SLF.

22.5 Tre og miljø

Dette området har vært nedprioritert i 2012 grunnet manglende kapasitet. Det har vært fokusert på å synliggjøre tre og miljø (skogbruk) i BU-sammenheng.

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Vi informerer og veileder kommunene løpende over telefon og e-post om forståelse av lovverket. Utover dette har vi ikke hatt ressurser til å bistå kommunene i deres kontrollarbeid med at vilkår og plikter følges opp. Vi har heller ikke ressurser til å benytte påleggshjemmelen etter jord- og konsesjonsloven. Flere av våre kommuner sender selv inn kopi av sine vedtak til orientering. Vi behandler klager over kommunenes vedtak etter konsesjonsloven, jordloven, skogbruksloven, markaforskriften og nydyrkingsforskriften. Vi er vedtaksmyndighet i saker etter odelsloven, og i alle saker der kommunene har eierinteresser i eiendommene.

Totalt sett er vi fornøyd med kommunenes praktisering av regelverket for å nå nasjonale mål. Vi har en utfordring som følge av stor befolkningsøkning i forhold til markedsverdien for gårdsbruk, som ofte ligger langt over landbruketstaksten. Denne utviklingen medfører at flere søker om å få fradelte tun slik at tuken med bygninger (boenheten) kan selges separat. Vi møter utviklingen ved å ha et bevisst forhold til hva som blir en tjenelig bruksstruktur for nåværende og fremtidige generasjoner, gitt den samfunnsutviklingen som våre fylker trolig står overfor.

Hensynet til å sikre matproduksjon for en økende befolkning, og et tiltakende behov for kortreist mat, må ivaretas. Bosetningshensynet gjør seg knapt gjeldende, og fylket gir gode muligheter til å kombinere aktiv drift med arbeid utenfor gården. Vi ser at en tradisjonell praksis med nærmest automatisk tillatelse til fradling av tun for å oppnå store bruksenheter ikke nødvendigvis sikrer aktive brukere. Vi vurderer derfor å innføre en mer fleksibel delingspolitikk med sikte på en variert bruksstruktur.

For å sikre flere aktive brukere har vi i noen tilfeller åpnet opp for å tillate fradeling av tun med store nok arealer til fortsatt landbruksdrift. Videre har vi i enkelte tilfeller tillatt fradeling av parseller som tilleggsjord når dette fører til løsninger som er driftsøkonomisk mer lønnsomme. En slik praksis er i tråd med den foreslåtte lovendringen fra departementet, selv om denne i hovedsak er rettet mot fylker og kommuner der bosettingen skal styrkes. Endringer krever god dialog med kommunene.

Resultatområde 24 Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak og kontroll

Fylkesmannen har gjennomført forvaltningskontroll knyttet til landbrukskontoret Follo, som dekker kommunal landbruksforvaltning for kommunene Vestby, Ski, Ås, Frogn, Nesodden og Oppegård. I 2012 valgte vi å gjennomføre kontrollen skriftelig. Vi stilte spørsmål til ordningene PT, NMSK, Skogfond og SMIL, og har mottatt gode og utfyllende svar. Kontrollarbeidet er satt inn i en større sammenheng.

Svaret fra Follo har vist at skriftelige kontroller kan gi et tilstrekkelig godt grunnlag for dialog, gjensidig forståelse, læring og utvikling hos Fylkesmannen og kommunene på tilskuddsområdet.

Vi har særskilt vektlagt oppfølging kommunalt av eventuelle avvik som avdekkes ved behandling/kontroll av søknader om produksjonstilskudd i jordbruket. Det skal fokuseres på saker der det er utvilsomt at søker kan lastes for avviket, dvs. at søker ikke har vært i god tro. Det er sendt særskilt informasjon om dette til alle kommuner og landbrukskontor. Ingen avvik av dette slaget er rapportert til Fylkesmannen.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2012 - antall

Klagebehandling

Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
4	0	2	1	0	0

Dispensasjonssøknader

Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
21	0	1	1	0	0	0	0	0

Fylkesmannens kontroll av landbruksvirksomheten i 2012

1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll?

Årsverk: 0,5

Antall personer: 3

2. Gjennomførte kontroller av kommunenes landbruksforvaltning(forvaltningskontroller)

Kommune:	Frogn kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd, NMSK, Skogfond
Registrerte avvik:	
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Nesodden kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd, NMSK, Skogfond
Registrerte avvik:	
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Oppegård kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd, NMSK, Skogfond
Registrerte avvik:	
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Ski kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd, NMSK, Skogfond
Registrerte avvik:	
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Vestby kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd, NMSK, Skogfond
Registrerte avvik:	
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Ås kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd, NMSK, Skogfond
Registrerte avvik:	
Oppfølging av avvik:	

3. Gjennomførte foretakskontroller. Foretakene kan anonymiseres ved A, B, C etc.

Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

Fylkesmannen har også i 2012 gjennomført kurs og konferanser for kommunene:

- Miljøfrokost - spesielle temaer relatert til miljøutfordringer
- Næringsutvikling
- Miljø - RMP/SMIL
- Skogbruk
- Geodata
- Næringsutvikling - studietur Irland
- Produksjonstilskudd - forvaltning og kontroll
- Kurs for nytilsatte
- Bruk av ledige landbruksbygg

Et eget introduksjonskurs hos Fylkesmannen for nytilsatte i kommunal landbruksforvaltning ble arrangert med svært gode tilbakemeldinger.

Sammen med øvrige Viken-fylker (Østfold, Buskerud og Vestfold) har vi arrangert KOLA-Viken modul 7 (kompetanseutvikling i kommunal landbruksforvaltning) med godt faglig og sosialt utbytte (nettverksbygging på tvers av fylker og kommuner).

Landbruksdirektøren deltar i fylkesmannens årlige dialogmøter med kommunene, der kommunenes rolle som landbrukspolitisk aktør også er tema. I 2012 ble oppstart med Regionalt bygdeutviklingsprogram (RBU) særlig fokusert, også ved behandling av samfunnsdelen til kommuneplaner. Det ble etablert en bredt anlagt partnerskapsarena for arbeidet med RBU for begge fylker samlet, der kommunene i Akershus også deltar.

Fylkesmannen møter kommunene i regionalt planforum (Akershus fylkeskommune), og i andre møter lokalt. Fra noen kommuner møter også politikere. Vi gir både skriftlige og muntlige innspill til landbrukets samfunnsbidrag i kommuneplanarbeidet (næringsutvikling, skog og klima, miljøgoder) i tillegg til jordvern, kulturlandskap og landbruksdrift. Konsekvenser for dyrka og dyrkbar jord, kulturlandskap og landbruksdrift er ofte dårlig utredet. Vårt inntrykk er at landbruksforvaltningen i kommunene ikke trekkes nok med i arealplansaker.

Vi gir SSB tilbakemelding på foreløpig rapport om KOSTRA-tall, men tallene endres lite.

Kommunene deltok i revisjonsarbeidet knyttet til Regionalt miljøprogram (RMP) for 2013-2016. I flere kommuner var innspill behandlet politisk.

Kommunenes førstelinjetjeneste er knyttet til såvel forvaltningoppgaver som utviklingsoppgaver. Begrensede ressurser og kompetanse preger kommunenes arbeid på landbruksområdet. Delegasjon av oppgaver til det kommunale nivået har ikke i tilstrekkelig grad blitt fulgt opp med større ressurstilgang. Vi utvikler vår funksjon som service- og kompetansesenter gjennom skriftlig saksbehandling, telefonisk kontakt, fysiske besøk og fagsamlinger. Tema og opplegg fastsettes i dialog med kommunene. Etablering og vedlikehold av nye hjemmesider i 2012 skal være det viktigste redskapet for informasjon og kommunikasjon med kommunene.

Det vises til innsendt rapportantall om antall årsverk i landbruksforvaltningen (kommuner og fylket).

Vi har hatt dialog med KS sentralt, men ikke regionalt i 2012. Temaer til drøfting har vært mulige fellestiltak rettet mot kommunene knyttet til landbruksbasert næringsutvikling og arealforvaltning i pressområdene, herunder politikeropplæring. Konkrete tiltak har ikke vært gjennomført.

Midlene er brukt til å styrke arbeidet med rovviltforvaltning, og til oppfølging av vannforskriften. Både forvaltningsplan for store rovvilt og regionalt miljøprogram er rullert i 2012. Arbeidet med å styrke kommunenes rolle som landbrukspolitisk aktør, og ivareta vår rolle som kompetansesenter, er i 2012 gjennomført uten kostnadskrevenne tiltak.

Resultatområde 26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging

Bærekraftig, landbruksbasert næringsutvikling må tuftes på en god balanse mellom landbrukets samfunnsbidrag i form av varer/tjenester (1, sosial bærekraft), miljø- og ressursforvaltning (2, miljømessig bærekraft) og en sunn driftsøkonomi (3, økonomisk bærekraft). Motstridende mål gjør seg gjeldende her. Fylkesmannen har en viktig og utfordrende oppgave i å veilede kommunene i deres forvaltning av økonomiske og juridiske virkemidler med bærekraft som siktemål, og selv etablere gode styringsmekanismer (4, Good Governance). Helhetlig vurdering, og en samordnet og balansert uforming/forvaltning av virkemidler, er viktig for å kunne nå mål i nasjonal landbrukspolitikk om bærekraftig næringsutvikling og større verdiskaping med nødvendige klima- og miljøhensyn.

26.1 Jordvern og kulturlandskap

Areal og samfunnsplanlegging under 26.1 og 26.2 rapporteres sammen her. For kart/GISrapportering og beredskap, se 26.2.

Halveringsmålet er "nådd". Gj snittlig omdisponering av ca 663 daa dyrka jord/år i årene 2004-2011 er likevel svært mye. I 2011 ble det omdisponert 348 daa dyrka jord og 530 daa dyrkbar jord, totalt ca 880 daa i Akershus og Oslo. Dette er en økning på ca 40 daa for dyrka jord og ca 160 daa for dyrkbar jord fra 2010. Akershus er landets største kornfylke med 1/5 av landets kornareal. Utfordringen er å bevare store sammenhengende jordbruksområder og kulturlandskap i et langsiktig perspektiv. Svært mange av tettstedene i Akershus og Oslo ligger omgitt av verdifulle kornarealer og kulturlandskap på flere kanter. For slike tettstednære jordbruksarealer vil det i årene framover bli særlig krevende å avveie jordvern mot tettstedvekst og føringer for dette i bl annet RPR/ATP. Jordvern ligger til grunn som en viktig føring i Plansamarbeidet Oslo og Akershus. Flere store samferdselssaker, blant annet rv2/E16 gjennom Nes, E18 gjennom Ski og Ås samt Follobanen i Ski, vil trolig medføre betydelig omdisponering av svært verdifulle jordbruksarealer i årene som kommer.

Regionen har et stort arealpress og høy befolkningsvekst. Tettsteder ligger i områder omgitt av dyrka mark med stort behov for nye, store samferdselsutbygginger og byggeområder. Omdisponering av dyrka mark er ofte uunngåelig. Det er et stort potensial for fortetting og transformasjon, men slike prosesser er krevende og er i stor grad avhengig av utbyggere/grunneiere for å bli realisert. Kunnskap om virkemidler som bidrar til god arealutnyttelse, fortetting og transformasjon med kvalitet er viktig for kommuner og Fylkesmann. Det er få utbyggingsarealer uten konflikter. De fleste reg.planer er i tråd med overordna plan, men vi mottar mange dispensasjonssaker i LNFområder fra enkelte kommuner, spesielt på Øvre Romerike. Dette temaet følges opp i kommunedialogen. De mest konfliktfylte dispensasjonsvedtakene påklages.

Konsekvenser for dyrka og dyrkbar jord, landbruksdrift og kulturlandskap er ofte mangelfullt beskrevet i planbeskrivelser/KU, og arealtall dyrkbart areal framkommer sjelden. Overgang fra DMK til AR5 gjør dette vanskeligere. Dyrkbare arealer bør være tilgjengelige i AR5.

Deltakelse i planforum (Akershus fylkeskommune) og referansegrupper for større plansaker og samferdselssaker, og andre møteplasser er viktig, jf. res. område 25.

Totalt har Fylkesmannens landbruksavdeling behandlet eller gitt uttalelse til ca 230 plansaker og høringer i 2012, ca 20 kommuneplaner/kommunedelplaner, ca 120 reguleringsplaner og markalovsaker, ca 60 dispensasjoner og ca 3 temaplaner, 1 høring NTP, 11 etter energiloven. I tillegg kommer saker om bakkeplanering.

FMLA fremmet 26 nye innsigelser til 6 arealplaner for konfliktfylte arealer (dyrka, dyrkbar jord) og bestemmelser: 3 inns. gjaldt 1 kommuneplaner og 20 inns. gjaldt 3 kommunedelplaner, 3 gjaldt 2 reguleringsplaner. 12 av innsigelsene fra 2012 er avklart ved at de er tatt til følge eller avklart i mekling/i etterkant. 3 innsigelser fra tidl år ligger i MD, hvorav 2 gjenstår pr feb 2013. Flere innsigelser fra FMLA/FLS fra tidligere år er fortsatt uavklart i 2012. Flere innsigelser fra tidligere år er løst i 2012, og i jan/feb 2013.

FMLA fremmet 6 klager på dispensasjoner etter PBL som gjaldt fradeling/omdisponering for dyrka mark. Kommunene omgjorde 5 vedtak delvis. I en klage er saken ikke behandlet på nytt i kommunen.

I geovekstsamarbeidet er det jobbet for å få til en samfinansiering av ortofoto og laserskanning i forbindelse med skogtaksering av gårdsskogene i Asker og Bærum. Løvenskiold Skoger er også med i prosjektet. Dette har ført til laserskanning med svært høy oppløsning. Det har videre vært jobbet med et nytt skogkartleggingsprosjekt for Romeriksåsen, som skal realiseres i 2013. I forbindelse med ortofotoprojekt som dekker store områder (kommunedekkende) er det fremmet forslag om periodisk ajourhold av AR5. Det er underskrevet avtale i 6 kommuner der periodisk ajourhold skal gjennomføres.

AR5 og gårdskartkurs-pakken fra Skog & landskap inneholder tre trinn: Trinn 1; Sammenhenger, Trinn 2; Feltkurs og Trinn 3; Ajourføring. Det ble arrangert ett kurs på hvert trinn for Oslo og Akershus-kommunene i 2012.

Det har også vært gjennomført feltbefaring der det ikke ble oppnådd enighet mellom bruker og kommune om gjeldende arealstørrelser. Oppdaterte grenser sendes tidlig på nyåret 2013 til kommunene for oppdatering av originalbase.

Prognoser viser en befolkningsøkning på 340 000 eller mer i Oslo og Akershus fram mot 2050. Dette tilsier økt fokus på effektiv arealutnyttelse, fortetting, transformasjon, langsiktige grenser og utbyggingsmønster, og forbedring av kollektivtransporten.

Arbeid med regionale planstrategier, og plansamarbeidet Oslo og Akershus, er viktige arenaer. Fylkesmannens landbruksavdeling er representert i arbeids- og referansegrupper.

Konsekvenser for dyrka mark og kulturlandskap er ikke alltid tilfredstillende vurdert i utredninger til plansaker. Et stort antall arealplansaker er ressurskrevende å følge opp, særlig planer der det er nødvendig å fremme innsigelse.

Kurs og kompetansetiltak for landbruksforvaltningen i kommunene, samt artikkel om arealstatistikk, er utsatt til 2013 pga mange store saker og opplæring av ny plansaksbehandlere.

Lagring/deponering av eksterne masser i LNF-områder er en økende utfordring. Vi hadde over 20 større saker i 2012, og kan forvente et økende antall pga store samferdselsutbygginger med masseoverskudd. Svake utredninger, og for svake vilkår /bestemmelser er utfordrende. Sakene er utfordrende med hensyn på tilbakeføring til LNF og bevaring av jordas matproduserende evne, krevende grunnforhold, erosjon/avrenning og mht bevaring av kulturlandskap/raviner. Fylkeskommunen starter i 2013 et arbeid med regional plan for masseforvaltning der Fylkesmannen deltar aktivt. Et tverrfaglig seminar for kommunene høsten 2010 gir fortsatt faglig grunnlag for videre arbeid. Store muligheter fortjenestemuligheter for grunneiere gjør disse sakene ekstra utfordrende.

Vårt embete har ansvar for to utvalgte kulturlandskapsområder, nemlig Markaplassene i Oslo og Øya-Nordre Eik i Akershus (Nannestad kommune). Markaplassene kulturlandskap består av 4 husmannsplasser med slåttemark Øya består av større områder med ravinebeiter, og mer enn 20 grunneiere. 11 av disse er for tiden aktive i ordningen. Vi har i 2012 fokusert på å sikre at avtalte skjøtselstiltak igangsettes. I tillegg ble det i 2011 gjort avtale med en ekstern konsulent om utarbeiding av nye skjøtelsesplaner for Øya (tilpasset beitebruk), og dette arbeidet ble påbegynt i 2012. Det er krevende å avveie ulike hensyn (fôrproduksjon/beiting kontra hensyn til biologisk mangfold). I begge områder er det tatt grep for å tilpasse organiseringen av prosjektene slik at ansvars- og oppgavefordeling mellom kommune/Fylkesmann/grunneiere blir mer i tråd med ordinær rollefordeling. Fylkesmannens miljøvern avdeling, og Fylkeskommunene, må få tydeligere roller. Dette innebærer større ansvar til kommunalt/lokalt nivå. Næringsutvikling må få et større fokus. For mer informasjon viser vi til rapport sendt til SLF.

26.2 Samfunnsplanlegging

Areal- og samfunnsplanlegging under 26.1 og 26.2 rapporteres sammen, se rapport under 26.1.

Det har i løpet av 2012 blitt etablert en felles kartinnsynsløsning mellom Fylkesmennene i Østfold, Vestfold og i Oslo og Akershus (se rapportering under resultatområde 98.5). Prosjektsamarbeidet fortsetter i 2013. Det er åpent for flere fylker og delta.

I tillegg til internettløsningen benyttes også desktopprogramvaren ArcGIS av flere saksbehandlere. Det brukes noe tid på å tilrettelegge høringsutkast av kommuneplaner inn i denne programvaren, noe som bidrar til en enklere utsjekking av viktige områder i plansaksbehandlingen. En del plansaksbehandlere benytter seg også av kommunenes egne webkarttjenester i forbindelse med utsjekking av plansaker. ArcGIS benyttes videre til utarbeiding av verneplaner, kvalitetssikring av data, arealanalyser m.m.

Data fra Geovekst og Norge digitalt inngår i alle de omtalte kartløsningene, og gir en bedre kvalitet på beslutningene som fattes. I tillegg gir kartløsningene en effektivitetsgevinst, ved at behovet for befaringer blir mindre. Flere av embetets avdelinger har stor nytte av disse verktøyene i mange sammenhenger.

Resultatområde 27 Reindriftsforvaltning**Ressursrapportering**

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
21 Landbruksbasert næringsutvikling	kr 3 279 314,71	kr 141 754,41
22 Klima- og miljøpolitikk i landbruket	kr 1 917 331,11	kr 0,00
23 Eiendoms- og bosettingspolitikk	kr 471 253,09	kr 0,00
24 Forvaltning av inntekts- og velferdspol. tiltak	kr 1 366 667,75	kr 0,00
25 Effektiv forvaltning	kr 1 730 782,70	kr 0,00
26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging	kr 942 593,99	kr 0,00
27 Reindriftsforvaltning	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under LMD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 9 707 943,00	kr 141 754,00

Kunnskapsdepartementet**Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområde****31.1 Tilsyn**

Valg av tilsynsobjekter, samt tema for egeninitierte og hendelsesbaserte tilsyn, er gjort på bakgrunn av en risikovurdering. Fylkesmannen har brukt grunnskolestatistikksystemet GSI, nasjonale kvalitetsvurderinger, kommuneprofiler, klagesaker, samt henvendelser fra publikum og presse som grunnlag for sin risikovurdering. Tilsynsobjektene til Felles nasjonalt tilsyn (FNT) ble i tillegg valgt ut på bakgrunn av kriterier gitt av Utdanningsdirektoratet; folkerike kommuner og/eller skoler med høyt elevtall. I tillegg har Fylkesmannen tatt hensyn til den totale tilsynsmengden fra embetet i den enkelte kommune.

Kvaliteten i tilsynsarbeidet er ivarett ved at gjennomføring av alle tilsyn er teamorganisert. Hver tilsynsgruppe har bestått av to - tre personer med ulik kompetanse og utdanning. Fylkesmannen vurderer at vi innehar den nødvendige bredde- og spisskompetanse for å kunne gjennomføre de ulike tilsynene på en god måte.

Felles nasjonalt tilsyn

Felles nasjonalt tilsyn 2012 er ikke gjennomført i henhold til "Tilsynsplan for embetet 2012".

Aktivitetskravet fra Utdanningsdirektoratet forutsatte at det skulle gjennomføres FNT i fire kommuner, med to skoler pr. kommune. Fylkesmannen måtte imidlertid redusere dette til tre kommuner og én skole pr. kommune på grunn av den totale arbeidsmengden og personalsituasjonen i Fylkesmannen. Måloppnåelsen er dermed lavere enn kravene fra Utdanningsdirektoratet.

Når det gjelder metode ved gjennomføring av FNT, benyttet vi Utdanningsdirektoratets instruks. I tillegg har vi prøvd ut en "metode" hvor alle kontrollspørsmålene sendes ut samtidig med tilsynsvarselet, og hvor tilsynsobjektet selv skal vurdere om de oppfyller de rettslige kravene.

Fylkesmannen har i etterkant av FNT-tilsynene tilbudt og gjennomført en halv dags skolering i regelverket for alle skolene i kommunene Lørenskog og Skedsmo. Denne skoleringen er basert på funnene vi gjorde på de utvalgte skolene. Fylkesmannen har gitt tilbud om skolering i Nes kommune, men det er foreløpig ikke fastsatt dato. Skoleringen ble også gjennomført i Oslo kommune som hadde FNT høsten 2011.

Gjennom skolering av skoleiere og skoleledere mener Fylkesmannen at målet om økt regelverksetterlevelse kan

oppfylles for flere skoler enn kun tilsynsobjektet. Manglende måloppnåelse når det gjelder antall skoler i den enkelte kommune, er etter Fylkesmannens vurdering kompensert ved skoleringen av alle skolene i kommunen.

Kommunene har gitt oss positiv tilbakemelding på at FNT-tilsynene har vært lærerike, både ved at kontrollspørsmålene ble sendt ut i forkant og gjennom skoleringen i etterkant. Fylkesmannen viser for øvrig til dialog med Utdanningsdirektoratet om den alternative ”metoden”.

Oppfølgingstilsyn

Oppfølgingstilsyn av FNT fra høsten 2010 er gjennomført i henhold til ”Tilsynsplan for embetet 2012” og innmeldt aktivitetskrav.

Fylkesmannen har også, som en del av oppfølgingstilsynet med kommunene Nittedal og Frogn, gitt tilbud om skolering i regelverket. Dato er foreløpig ikke fastsatt.

Prioritert område

Tilsyn på prioritert område, samiske elevers rettigheter etter opplæringsloven, er gjennomført i henhold til ”Tilsynsplan for embetet 2012” og innmeldt aktivitetskrav, samt i henhold til egen instruks.

Videre er tilsynet på prioritert område, voksnes rett til grunnopplæring, som ble påbegynt høsten 2011, avsluttet i 2012. Tilsynet er gjennomført skriftlig med alle sju kommunene i Follo-regionen. På bakgrunn av funn i tilsynene gjennomførte Fylkesmannen i etterkant et heldags sluttmøte/regelverkssamling for disse kommunene. Fylkesmannen har mottatt positive tilbakemeldinger på at kommunene som hadde tilsyn på voksnes rett til grunnskoleopplæring, fikk en grundig gjennomgang av regelverket. Kommunene har allerede startet arbeidet med gjennomgang og utvikling av sine rutiner og systemer.

Fylkesmannen har i tillegg gjennomført regelverksamling med kommunene på Romerike, der det er planlagt tilsyn med fire av kommunene i 2013.

Egeninitierte tilsyn

I samsvar med ”Tilsynsplan for embetet 2012” er det gjennomført to egeninitierte, stedlige tilsyn med kommunene Eidsvoll og Aurskog-Høland. Tema for tilsynet var spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp, samt kommunens system for å ivareta dette. Bakgrunnen for tilsynet var oppfølging av Felles nasjonalt tilsyn med samme tema i 2007.

I forbindelse med tilsynsvarselet ble det gitt tilbud om skolering i regelverket. Begge kommunene har takket ja til tilbudet, men dato er foreløpig ikke fastsatt.

Planlagt egeninitiert tilsyn med tema ordensreglement er ikke gjennomført i 2012 grunnet Fylkesmannens personalsituasjon og totale arbeidsmengde, men er planlagt gjennomført med tre kommuner i 2013.

Hendelsesbaserte tilsyn

Det er i tillegg ført seks hendelsesbaserte skriftlige tilsyn med fire kommuner; Oslo, Skedsmo, Vestby og Gjerdrum. Tema for tilsynene har vært organisering av elevene i klasser eller basisgrupper, gratisprinsippet og skolens arbeid med elevenes psykososiale miljø inkludert kommunens forsvarlige system. Bakgrunnen for disse tilsynene er klager/henvendelser fra foresatte.

Det har i samme periode vært gjennomført kontroll etter § 8-2 om pedagogisk forsvarlig opplæring (gruppestørrelse). Fire kommuner, Aurskog-Høland, Oslo, Ski og Sørumsund, ble kontaktet i forbindelse med spørsmålet om gruppestørrelse. Alle kommunene ga en tilfredsstillende redegjørelse for ressursituasjonen, og det ble ikke gitt noen pålegg.

Vår erfaring er at skoleeier raskt retter opp lovbrudd som avdekkes gjennom tilsyn. Der dette ikke skjer umiddelbart, er årsaken ulik forståelse av hva som kreves for å gjenopprette lovlig tilstand, eller at det klages til Utdanningsdirektoratet.

For å øke regelverksetterlevelsen er resultater fra tilsynene formidlet samlet til både skoleeiere og skoleledere, jf. resultatområde 31.4.

Det vises for øvrig til særskilt rapportering til Utdanningsdirektoratet med frist 28. februar 2013.

Fylkesmannens tilsynsaktivitet følges med stor interesse, noe som bl.a. antall innsynsbegjæringer fra enkeltpersoner og presse bekrefter.

Oppsummering og samlet vurdering av egen måloppnåelse

Aktivitetskrav fra Utdanningsdirektoratet:

Felles nasjonalt tilsyn (FNT): 4 kommuner og min. 2 skoler pr. kommune (8 tilsynsrapporter)

Oppfølgingstilsyn FNT 2010: 2 kommuner og 4 skoler (4 tilsynsrapporter)

Prioritert område: 6 kommuner inkl. 1 fylkeskommune

Egeninitierte tilsyn: 3 kommuner

Gjennomførte tilsyn:

Felles nasjonalt tilsyn (FNT): 3 kommuner og 1 skole pr. kommune (3 tilsynsrapporter)

Oppfølgingstilsyn FNT 2010: 2 kommuner og 4 skoler (4 tilsynsrapporter)

Prioritert område: 6 kommuner inkl. 1 fylkeskommune

Egeninitierte tilsyn: 2 kommuner

Hendelsesbaserte tilsyn: 6 tilsyn

Det fremgår av ovennevnte oversikt at Fylkesmannen ikke har oppfylt aktivitetskravet når det gjelder Felles nasjonalt tilsyn og egeninitierte tilsyn. Grunnen til dette er den totale arbeidsmengden og personalsituasjonen i avdelingen. Videre fremgår at vi har hatt seks ikke- planlagte hendelsesbaserte tilsyn.

Selv om vi ikke har oppfylt Utdanningsdirektoratets samlede aktivitetskrav for 2012 når det gjelder antall tilsyn, mener vi likevel å ha høy måloppnåelse når det gjelder kvaliteten på det utførte arbeidet. Vi vil i den forbindelse spesielt fremheve ovennevnte regelverksamlinger/skoleringer. Gjennom disse tiltakene kommer vi i tettere dialog med både skoleeiere og skoleledere og imøtekommer på den måten også deres behov for veiledning.

Fylkesmannen vurderer også at vi innehar den nødvendige bredde- og spisskompetanse for å kunne gjennomføre de ulike tilsynene på en god måte.

31.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen i Oslo og Akershus (FMOA) har i 2012 mottatt et stort antall klagesaker. Summen av saker som fremkommer i tabellen er likevel lavere enn antallet klagesaker som er mottatt og/eller behandlet.

Årsakene til dette kan være at noen klager fortsatt er under behandling. I andre tilfeller er det ikke klage på et konkret enkeltvedtak, men generelle "beklagelser" som besvares med informasjon og veiledning. Fylkesmannen bruker mye tid på slik veiledning i flere saker. I tillegg sendes enkelte saker tilbake for ny behandling hos førstinstansen fordi regelverket i forvaltningsloven ikke er fulgt. Fylkesmannen mottar dessuten en del klagesaker som sendes direkte til Fylkesmannen, og disse sendes også til førstinstansen til behandling.

Fylkesmannen har i tillegg til klagen som er lagt inn i tabellen, behandlet følgende klager:

- 1 klage på fritak for opplæringsplikten, jf. opplæringsloven § 2-1 fjerde ledd. Det ble gitt avslag (ikke medhold) på klagen.
- 1 klage på opplæringstilbud, herunder totalt antall undervisningstimer og spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 2-1 og kapittel 5. Fylkesmannen ga medhold i klagen.
- 1 klage på klassetilhørighet, jf. opplæringsloven § 8-2. Klagen ble avvist.
- 1 klage på plass i skolefritidsordningen (SFO), jf. opplæringsloven § 13-7. Klagen ble avvist.
- 1 klage på opplæring i fremmedspråk, jf. forskrift til opplæringsloven § 1-8. Det ble gitt avslag på klagen.
- 3 klager på fritak for vurdering i sidemål, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-22. Det ble gitt avslag i alle tre klagen.
- 9 klager på særskilt tilrettelegging av eksamen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-32. Det ble gitt avslag i 7 klager, og 2 vedtak ble opphevet.

- 2 klager på annullering av eksamen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-37. Fylkesmannen opphevet vedtaket i begge klagen.
- 1 klage på føring av fravær på vitnemålet, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-47. Klagen ble avvist.
- 1 klage på avvisning av klage, jf. forskrift til opplæringsloven § 5-5. Det ble gitt avslag på klagen.
- 2 klager på spesialundervisning for elever i private skoler i utlandet etter privatskoleloven § 3-6, jf. opplæringsloven § 5-1. Her har Fylkesmannen som førsteinstans fattet vedtakene. Fylkesmannen ga medhold og omgjorde tidligere vedtak i begge klagen.
- 2 klager på utvidet tid i videregående opplæring for elever i private skoler i utlandet etter privatskoleloven § 3-3, jf. opplæringsloven § 3-1. Her har Fylkesmannen som førsteinstans fattet vedtakene. Fylkesmannen opprettholdt sine tidligere vedtak og sende begge klagen til Utdanningsdirektoratet. Udir opprettholdt Fylkesmannens vedtak i begge sakene.
- 4 klager på rett og plikt til deltakelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven § 17, jf. resultatområde 47.3. Det ble gitt avslag i 3 klager, og 1 vedtak ble opphevet.

Måloppnåelse; ressurser-kompetanse-metodikk-strategier

Fylkesmannen har den nødvendige kompetansen for å kunne behandle de mange ulike klagesakene i henhold til gjeldende lovverk. Det tilstrebes å ha minimum to saksbehandlere som har særskilt kompetanse på samme saksfelt, slik at sårbarheten begrenses. Likeledes kvalitetssikrer erfarne saksbehandlere nye medarbeideres arbeid med klagesaker den første tiden. Alle saksbehandlere har dessuten lesetilgang til ferdigbehandlede saker i ePhorte.

For å sikre lik praksis i tilsvarende saker, og for å spre kompetanse og erfaring prøver avdelingen å gjennomføre at saksbehandlere innkaller kollegaer med samme saksfelt for å drøfte mulige løsninger og begrunnelser i en klagesak. Av samme grunner informerer vi kollegaer når vi får saker som Sivilombudsmannen har behandlet. Fylkesmannen mener dette er gode tiltak som har stor nytte, både når det gjelder kvalitetssikring av sakene, men også effektivisering av saksbehandlingen.

I perioder med mange klagesaker innenfor samme saksfelt har Fylkesmannen god erfaring med at flere saksbehandlere tas med "på dugnad", herunder kvalitetssikring og koordinering. Tiltaket bidrar til å senke saksbehandlingstiden og sikrer likebehandling av "like" saker. I 2012 har slik dugnad vært gjennomført for klager på standpunkt karakter grunnskole, på nærskole/skolebytte, samt på skolebytte/inntak i spesialklasser og spesialskoler.

Saksbehandlingstid for klagesaker varierer gjennom året, ut ifra antall og type saker, fravær, samt prioritering av tilsynsarbeid. Normalt behandles klagesaker innen tre måneder i samsvar med Fylkesmannens interne frist for saksbehandlingstid. Noen klager på standpunkt karakter, permisjon og spesialundervisning har likevel en saksbehandlingstid på mer enn 3 måneder. Saker som bør prioriteres, behandles imidlertid umiddelbart, eventuelt innen én måned. Det sendes foreløpig svar i henhold til forvaltningsloven § 11a dersom klagen ikke kan behandles innen én måned.

Noen klagesaker er komplekse og omhandler flere lov- og forskriftsbestemmelser, noe som er spesielt tidkrevende. I flere klagesaker må det dessuten innhentes mer dokumentasjon før saken kan avgjøres, jf. forvaltningsloven § 33 siste ledd.

Selv om noen klager har saksbehandlingstid på mer enn 3 måneder, mener Fylkesmannen at vi samlet sett har en høy måloppnåelse når det gjelder klagesaksbehandling, tatt i betraktning det totale antallet og den store variasjonen i sakstypene.

Klage på permisjon

Klager på avslag på permisjonssøknader har økt kraftig mot slutten av 2012. I 2010 ble det behandlet kun 4 klager, og i 2011 fikk vi 17 klager. I 2012 har Fylkesmannen mottatt totalt 80 klager på avslag på permisjonssøknader. Av disse ble 43 behandlet i 2012, og alle fikk avslag. Økningen i antall permisjonsklager har fortsatt i 2013, og økningen innebærer at saksbehandlingstiden i flere tilfeller blir mer enn 3 måneder.

Økningen skyldes at spesielt Oslo kommune har strammet inn praksis med å gi elever fri utenom ferie og fridager som ligger fast i skoleruta.

Klage på vedtak om spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp til barn før opplæringspliktig alder

I 2012 har Fylkesmannen behandlet 5 klager på spesialpedagogisk hjelp, mot 12 saker i 2011. Når det gjelder spesialundervisning, ble det i 2012 behandlet 24 klager, mot 16 i 2011. Fylkesmannen har relativt lang

saksbehandlingstid i enkelte av disse sakene, i enkelte tilfeller mer enn 3 måneder. Bakgrunnen for dette er blant annet ufullstendig saksforberedelse fra kommunen/fylkeskommunen ved oversendelse til Fylkesmannen. I tillegg bør det nevnes at to saksbehandlere med særskilt spesialpedagogisk kompetanse har vært i permisjon. Den ene kom tilbake høsten 2012.

Klage på vedtak om skyss

Fylkesmannen har de senere år registrert en tendens til at det er flere klager på vedtak om skyss på grunn av delt daglig omsorg etter samlivsbrudd. Denne tendensen har økt ytterligere i 2012. Klagen går på at transporten blir komplisert og tidsbruken stor når foresatte bor langt fra hverandre og i ulike kommuner.

Fylkesmannen ser en tendens til at Ruter AS (fylkeskommunen) har strammet inn praksis når det gjelder det økonomiske ansvaret for et barn som går på annen skole en nærskolen. Det er blitt mer vanlig at elevens bostedskommune må dekke merkostnadene.

2 av skyssakene som Fylkesmannen behandlet, ble innklaget til Sivilombudsmannen. Den ene saken gjaldt fleksibel bruk av skoleskyssen. Foresatte hadde mulighet for hjemmekontor på tilfeldige dager og ønsket skyss til skolen når eleven ikke benyttet seg av SFO. Sivilombudsmannen fant at det ikke var anledning til å stille vilkår om at skoleskyssen skulle benyttes på bestemte dager, men mente ellers at kunne være aktuelt med en form for påmeldingssystem. For øvrig ba Sivilombudsmannen departementet vurdere om det er behov for endringer i regelverket for elevenes skyssrettigheter etter opplæringsloven.

Den andre saken gjaldt skyss for en 7-åring til privatskole. Skolen ligger i samme kommune som bostedet, men skyssordningen innebærer bussbytte på bussterminalen i nabokommunen. Fylkesmannen viste til privatskoleloven § 3-7 andre ledd som fastslår at skyssrettighetene kun gjelder innenfor bostedskommunen. Selv om Fylkesmannen ser at bussbyttet kan innebære utfordringer for en 7-åring, har eleven ingen rett til reisefølge/tilsyn i nabokommunen. Sivilombudsmannen vurderte at Fylkesmannen har *"lagt til grunn en riktig forståelse av regelverket"* og avsluttet saken.

Klage på skoleplassering

Tabellen i årsrapporten skiller ikke mellom nærskolesaker etter § 8-1 første ledd og skolebyttesaker etter § 8-1 andre ledd. Fylkesmannen har i 2012 behandlet totalt 38 klager om nærskole og 103 saker om skolebytte. Dette innebærer en liten økning i antall nærskolesaker, og en stor økning i skolebyttesaker, sammenlignet med 2011.

Økningen skyldes delvis at Fylkesmannen i 2012 mottok noen flere klagesaker som omhandlet søknad om inntak i spesialklasser og spesialskoler i Oslo og Akershus; 31 saker mot 22 i 2011. Disse sakene omhandler elever med omfattende behov for spesialundervisning, men sakene blir likevel behandlet som skolebytte etter opplæringsloven § 8-1 andre ledd. Dette fordi det ikke er selve spesialundervisningstilbudet som påklages, men hvor tilbudet skal gis.

En annen årsak til økningen i antall skolebyttesaker kan være manglende kapasitet og at skolegrensene endres i flere områder som følge av elevtallsøkning. Dermed vil flere familier søke om skolebytte til "den andre" skolen de tidligere har tilhørt, og som kanskje søsken allerede går på.

Klagesaker som gjelder nærskole og skolebytte, mottas gjennom hele året, men hovedtyngden mottas i perioden mai-juli. Fylkesmannen tilstreber å prioritere disse sakene slik at de er ferdige før skolestart i august, jf. avsnittet om dugnad i kapitlet *"Måloppnåelse (...)"* ovenfor. Dette tiltaket sørger både for kvalitetssikring av sakene, men også for effektivisering av saksbehandlingen. Måloppnåelsen her er derfor svært høy.

Klage på psykososialt skolemiljø

Fylkesmannen har mottatt 30 klager på elevenes psykososiale miljø etter opplæringsloven kapittel 9a. Dette er en økning fra tidligere år. Det er også en økende tendens til at skolen treffer enkeltvedtak. Fylkesmannen antar at disse tendensene er en direkte følge av Felles nasjonalt tilsyn 2010-2012 og regelverkssamlinger, hvor det har vært stort fokus på dette.

Fylkesmannen har behandlet 12 av de 30 klagen i 2012, og resultatene fremkommer av tabellen. 10 av sakene hadde foresatte sendt direkte til FMOA, og FMOA sendte derfor disse sakene til kommunen/førsteinstansen til behandling. På grunn av det økende antallet blir klagen behandlet av flere saksbehandlere, og det tilstrebes en mest mulig lik praksis.

Det er fortsatt en tendens til at elevene bytter skole under klageprosessen. Fylkesmannen realitetsbehandler klager der eleven gikk på skolen der krenkelsene skjedde da klageprosessen startet. Fylkesmannen tar imidlertid

ikke stilling til hvilke tiltak som skal iverksettes når eleven ikke lenger tilhører denne skolen. 2 av klagen på elevenes psykososiale miljø førte til hendelsesbaserte, skriftlige tilsyn.

1 av klagen på elevenes psykososiale miljø ble innklaget til Sivilombudsmannen. Som følge av denne behandlingen omgjorde FMOA sitt vedtak fordi Sivilombudsmannen presiserte overfor Fylkesmannen at en lærer kan ha klagerett på et 9a-vedtak, når læreren har så nær tilknytning til saken.

Klage på standpunkt karakter

Fylkesmannen behandlet til sammen 253 klager på standpunkt karakter i fag i 2012. Antall klager på standpunkt karakter har vært synkende de siste årene. Nedgangen har fortsatt i 2012, og antall klager er redusert med ca. 50 klager det siste året.

Fylkesmannen har i 2012 endret begrepsbruken i malene som brukes ved behandling klager på standpunkt karakter. Tidligere har vi brukt begrepet ”medhold” når en standpunkt klage blir tatt til følge, og i vår nye mal har vi endret dette til ”opphevning”. Vi har erfart at den som klager, ofte forstår begrepet ”medhold” som en bekreftelse på at karakteren skal endres. Vi mener begrepet ”opphevning” i større grad gjenspeiler den saksbehandlingsprosedyren som gjelder for klager på standpunkt karakter jf. forskrift til opplæringsloven § 5-12.

Vedtak om karakter ble opphevet i 71 % av sakene. Dette er en svak nedgang fra 2011 hvor 75 % av klagen ble tatt til følge. Det er også behandlet 8 klager på standpunkt karakter i orden/oppførsel. Av disse fikk 5 medhold og 3 avslag.

På grunn av det store volumet er arbeidet med standpunkt klager tidkrevende. Målsettingen var at alle klagesakene skulle være ferdigbehandlet innen 1. november, og de fleste sakene var ferdig innen denne tid. For en del saker ble likevel saksbehandlingstiden mer enn 3 måneder. Dette innebærer en middels måloppnåelse.

Klage på karakter til skriftlig eksamen

Fylkesmannen avviklet i 2012 nasjonal klagebehandling for skriftlig eksamen i norsk hovedmål for grunnskolen og norsk for grunnskoleopplæring for voksne. 476 klager ble behandlet, hvorav 7 fikk førstegangssensur og 12 gjaldt grunnskoleopplæring for voksne. Av de resterende 457 førte 119 klager (26 %) til at karakteren ble endret. Av disse igjen ble 9 karakterer satt ned og 5 karakterer satt opp med mer enn 1 karakter. Det totale antallet klager har sunket med 143, eller 23,6 %, sammenlignet med 2011.

Gjennomføringen av klagebehandlingen gikk stort sett greit. Fem av Fylkesmannens ansatte, to innleide studenter og 27 klagenemndsmedlemmer deltok i arbeidet med klagebehandlingen. De innleide studentene foretar mesteparten av registreringsarbeidet og andre administrative oppgaver i forkant av klagebehandlingen. FMOA mener dette tiltaket er viktig for å frigjøre FMOAs egne ansatte til andre oppgaver. FMOAs ansatte har for øvrig god PAS- og datakompetanse. 439 klager med fullstendig dokumentasjon ble behandlet i juli, og de siste 37 klagen ble behandlet i desember. Måloppnåelsen på oppgaven er høy.

Klage på inntak til videregående opplæring, jf. opplæringsloven § 3-1

De 7 klagen som vises i tabellen, gjelder ungdom med kort botid i Norge og som mangler grunnskole fra hjemlandet. Elevene er vurdert på bakgrunn av testing i noen fag. De får anledning til å fortsette i grunnskoleopplæring for voksne.

Klage i grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Spesialundervisning, § 5-1	20	4	7	9	0	
Skyss, § 7-1	46	11	34	1	0	
Fremskutt skolestart, § 2-1 tredje ledd	2	0	2	0	0	
Utsatt skolestart, § 2-1 tredje ledd	3	0	3	0	0	
Ekstra år i grunnskolen, § 2-1 fjerde ledd	1	0	1	0	0	
Fysisk skolemiljø, § 9a-2	2	0	1	0	1	

Årsrapport 2012 Fylkesmannen i Oslo og Akershus - Innhold:

Permisjon fra opplæringen, § 2-11	43	0	43	0	0
Skoleplassering, § 8-1	141	0	127	14	0
Lokalt gitt muntlig eksamen	6	0	6	0	0
Standpunkt (fag og orden og oppførsel)	261	3	79	179	0
Særskilt språkopplæring, § 2-8	2	0	2	0	0
Sentralt gitt skftlig eksamen	457	110	347	0	0
Bortvisning, § 2-10	1	1	0	0	0
Grunnskoleopplæring for voksne, § 4A-1	3	1	1	1	0
Spesialundervisning for voksne, § 4A-2	2	0	1	0	1
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	12	3	6	0	3
Sum	1002	133	660	204	

Klage i videregående opplæring (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	1	0	1	0	0	
Videregående opplæring for voksne, § 4A-3	15	0	15	0	0	
Standpunkt (fag orden og oppførsel) for utenlandsskolene	1	1	0	0	0	
Inntak, § 3-1 sjette ledd	7	1	6	0	0	
Sum	24	2	22	0		

Klage i private grunnskoler (privatskoleloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Inntak, § 3-1	4	0	2	2	0	
Bortvisning, § 3-10	1	0	0	1	0	
Spesialundervisning, § 3-6	2	0	2	0	0	
Særskilt språkopplæring, § 3-5	1	1	0	0	0	
Sum	8	1	4	3		

Klage i private videregående skoler (privatskoleloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Bortvisning, § 3-10	1	0	1	0	0	
Sum	1	0	1	0		

Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder (opplæringsloven)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Spesialpedagogisk hjelp, § 5-7	5	4	1	0	0	
Sum	5	4	1	0		

31.3 Grunnskolens informasjonssystem (GSI)

Hos Fylkesmannen har to medarbeidere hatt ansvar for GSI. En av medarbeiderne er medlem i Utdanningsdirektoratets GSI Faggruppe. Dette fører til at embetet får bred og god innsikt i GSI-systemet. I tillegg gir deltakelsen i faggruppen en viss kontinuitet i GSI-arbeidet gjennom året. Den totale ressursbruken i 2012 anslås til 15 ukeverk. Fylkesmannen har høy måloppnåelse innenfor arbeidet med GSI.

Kvalitetssikring av data og oppfølging av kommuner og private skoler ble gjennomført fram til GSI stengte for redigering. På tross av at noen kommuner måtte purres for ferdigstilling, spesielt på kulturskole og vo-skjema, overholdt Fylkesmannen alle fastsatte frister.

På bakgrunn av GSI-rapporter om gruppestørrelse fra rapporteringen i 2011 ble enkelte kommuner kontaktet for mulige brudd på Stortingets fastsatte norm for gruppestørrelse. For øvrig anser Fylkesmannen denne rapporten som svært nyttig i kvalitetsarbeidet under innsamlingen, da feil ofte blir avdekket i timetallsrapporteringen. GSI tallene blir ellers brukt som grunnlag for valg av tilsynsobjekter, både i det nasjonale og i egeninitierte tilsyn. GSI er en viktig kilde for informasjon og områdeovervåkning.

I forkant av GSI-rapporteringen 2012 deltok to fra Fylkesmannen på Utdanningsdirektoratets GSI-samling på Kyrkseterøra. Fylkesmannen har i 2012 som vanlig arrangert samling for alle skoleeiere i vår region, samt utenlandsskolene. Det var 68 deltakere på samlingen som ble gjennomført på en dag. Tema for samlingen var utfylling av skjemaene, GSI-veiledningen, og rapportfunksjonen.

Deltakerne har signalisert at de har stort utbytte av å delta på slike samlinger. Dette understrekes både av erfarne og nye kontaktpersoner. Gjennomgangen og veiledningen i samlingene er viktig for god måloppnåelse i GSI-rapporteringen med tanke på datakvalitet og overholdelse av frister. Enkelte privatskoler hevder fortsatt å ha noen utfordringer i forhold til rapporteringsskjemaet som først og fremst er utformet for offentlige skoler.

Kulturskoleskjema ble vesentlig endret før årets rapportering. 3 av kommunene i vår region deltok i arbeidet med å forbedre skjemaene. Fylkesmannen har hatt relativt få henvendelser som gjelder kulturskoler i 2012-innsamlingen.

Etter at voksenopplæringsskjemaet ble forenklet i 2010 har det vært få henvendelser på dette området.

Fylkesmannen vurderer å ha god måloppnåelse når det gjelder veiledning av kommuner og private skoler. Dette bidrar til å øke kvaliteten på GSI-tallene. Denne vurderingen må ses i lys av at embetet har ansvar for rapporteringen fra 23 kommuner med nærmere en firedel av det totale elevtallet i grunnskolen. I tillegg omfatter ansvaret også rapporteringen fra 26 private grunnskoler i regionen og 13 norske skoler i utlandet.

31.4 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen har daglige henvendelser på telefon, e-post fra privatpersoner, skoleeiere og fra media. Det brukes mye tid til informasjon og veiledning.

Gjennom utforming av tilsynsrapporter og svarene vi skriver i klagesaker, tilstreber vi en god framstilling med klart språk, slik at dette også blir god veiledning. Den samlede kompetanse i avdelingen vurderes som god og vi mener embetsoppdraget er besvart på en god måte i 2012.

I forbindelse med lanseringen av Fylkesmannens nye nettsider i 2012 har avdelingen drøftet og jobbet med hvordan vi best mulig kan formidle elevenes rettigheter. Tidligere artikler er gjennomgått og vurdert, og nye er skrevet. Nettsidene våre er en informasjons- og veiledningskanal som er viktig for brukerne våre, og arbeidet med å gjøre sidene mer brukervennlige videreføres i 2013.

Følgende eksterne tiltak er gjennomført i 2012:

Regelverkssamlinger etter tilsyn

Basert på funnene i tilsyn, har Fylkesmannen gjennomført skolering av skoleeiere og skoleledere. Slik mener vi at tilsyn kan føre til økt læring og regelverksetterlevelse for flere skoler enn kun tilsynsobjektet.

- Etter FNT: Skedsmo og Lørenskog
- Etter tilsyn med voksnes rett til grunnskoleopplæring i Follo ble det gjennomført regelverksamling for alle syv kommunene i Follo-regionen.

Regelverksamling før tilsyn

På bakgrunn av tilsynet i Follo-regionen ble det gjennomført regelverksamling om voksnes rett til grunnskoleopplæring for alle 13 kommunene på Romerike. Målgruppe var ledere og andre med ansvar og oppgaver knyttet til voksnes rett til grunnskoleopplæring. Tilsyn blir gjennomført i denne regionen i 2013.

Fylkesmannen har i tillegg gitt tilbud om skolering i 2013 med ulike tilsystemaer til kommunene: Nes, Aurskog Høland, Frogn, Nittedal, Eidsvoll og Akershus fylkeskommune. Det er foreløpig ikke fastsatt dato. Se også resultatområde 31.1 Tilsyn.

Regelverkssamling for norske private skoler i utlandet

Fylkesmannen deltok i mars 2012 på en ledersamling for styrerepresentanter og skoleledere der vi hadde en gjennomgang av aktuelt regelverk for norske private skoler i utlandet.

Informasjonsmøter for skole- og barnehageeiere

I 2012 har avdelingen hatt to informasjonsmøter med kommunale og fylkeskommunale skole- og barnehageeiere. Representanter fra KS, lærerorganisasjonene og universitetene og høyskolene i regionen var invitert som observatører.

Tema på møtene har blant annet vært regelverksetterlevelse i barnehage og grunnsopplæring med spesielt fokus på vurdering og tilsyn. Andre tema har vært kompetanseutvikling i barnehage og grunnsopplæring gjennom GLØD med rekruttering og kompetanse og GNIST med implementering av ungdomstrinnstrategien og rammeverk for skolebasert kompetanseutvikling. I tillegg har evalueringene av Kunnskapsløftet og spesielt "*Forvaltningsnivåenes og institusjonenes rolle i reformimplementeringen*" vært på dagsorden.

Videre har deltakerskoler informert om arbeidet med "Bedre læringsmiljø". Utdanningsdirektøren har i disse møtene flere ganger informert om mulighetene for å søke om oppdrag som veileder i veilederkorps. Kommunale ledere som har engasjement i veilederkorpsset har informert og reklamert for at veilederoppdrag er god kompetanseutvikling for arbeid i egen kommune.

Informasjon og veiledning om GSI

I 2012 ble det arrangert samling for alle kommunene og private skoler med gjennomgang av GSI-veiledningen, utfylling av skjemaene og presentasjon av rapportfunksjonen. Deltakelsen var som tidligere år, ca 70 personer fra 20 kommuner og 19 private skoler. I tillegg var også Akershus fylkeskommune og Utdanningsforbundet representert. Etter samlingen har det i tillegg vært brukt mye tid på informasjon og veiledning pr. telefon og e - post.

Vurderingskurs i norsk for sensorer i videregående opplæring

I samarbeid med Utdanningsdirektoratet, Akershus fylkeskommune, Utdanningsetaten i Oslo kommune og fylkesmannen i Østfold, arrangerte avdelingen et vurderingskurs i norsk i oktober 2012. Kurset var et tilbud til lærere i Oslo og Akershus som sensurerte norsk ved vårens eksamen i videregående opplæring. Kurset gikk i oktober over to dager i oktober med 90 deltakere.

Informasjon og samarbeid med eksterne partnere

Avdelingen har etablerte arenaer for gjensidig informasjon og samarbeid med representanter fra Høgskolen i Oslo og Akershus, Universitetet for miljø- og biovitenskap og Universitetet i Oslo. Det har også vært jevnlig kontakt med etter- og videreutdanningsansvarlige ved alle lærerutdanningsinstitusjonene.

Videre støtter barnehage- og utdanningsavdelingen de årlige skolelederdagene på Universitetet i Oslo, Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling og har innvirkning på programmet. Skolelederdagene har blitt en viktig arena for informasjon, veiledning og kunnskapsutvikling i utdanningsledelse.

31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartleggingsprøver

Eksamen i grunn- og videregående skole er gjennomført uten store problemer. Noen eksamener er avlyst på grunn av streik. Forsinkelser og stopp i PAS-tilgangen skapte problemer på fellessensuren. I motsetning til tidligere år har vi ikke hatt problemer med å skaffe nok sensorer. Vi har gjennomført et vurderingskurs for lærere som hadde sensoroppdrag i norsk videregående ved vårens eksamen.

Mengden henvendelser fra skoleeiere, skoler og sensorer har minket noe i forhold til tidligere år. Problemer vi ikke kan løse selv, melder vi fortløpende til Utdanningsdirektoratet. Vi følger med på andelen skoler som avlegger IKT-basert eksamen, og ser at den øker for hvert år. Det skaper mange problemer at grunnskoleopplæring for voksne har egne prøver uten å ha egne fagkoder.

Fylkesmannen har i 2012 laget nye retningslinjer for gjennomføring av lokalt gitt eksamen i grunnskolen for norske private skoler i utlandet. Gjennomføring av lokalt gitt eksamen i videregående private skoler i utlandet, er delegert til Akershus Fylkeskommune.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus

Særskild Rapportering	JA	NEI	Øvrige kommentarer
1. Benytter embetet informasjonen som fremkommer ved avvikling av prøver og eksamener i tilsynsarbeidet?	X		I utvelgelsen av tilsynsobjekter har Fylkesmannen lagt vekt på resultater fra nasjonale prøver.

	Spesifiser dersom avvik fra landsgjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
2. Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver	I Oslo er 5% av elevene fritatt. I Akershus er 1% fritatt. For hele regiomen gjelder det at 5. trinn har høyere andel elever med fritak enn 8. og 9. trinn og at leseprøven har høyere andel fritak enn engelsk og regning.	I Akershus er det noe variasjon mellom kommunene. For de fleste kommunene er imidlertid antall elever så lavt at det blir urimelig å legge særlig vekt på prosentandelen som er fritatt. Små variasjoner i antall elever kan gi store utslag i prosent.	Oslos fritaksprosent må sees på bakgrunn av kommunens relativt høye andel elever med vedtak om særskilt språkopplæring.	Fylkesmannen vil våren 2013 gjennomføre tilsyn med gjennomføringen av nasjonale prøver i to kommuner.

31.7 Tilskuddsforvaltning

Barnehage- og utdanningsavdelingen har to ansatte med økonomikompetanse. Etter en vurdering av søknader og fordeling av midlene hos saksbehandlerne blir utbetalingsbrevene sendt til avdelingens økonomiansvarlige for kvalitetssikring og kontroll. Deretter sendes brevet til økonomiavdelingen og til Direktoratet for økonomistyring (DFØ) for utbetaling.

En medarbeider har ansvaret for tilskuddene til opplæring av barn og unge i statlige asylmottak og tilskudd til leirskole. Avdelingen har flere ansatte som kjenner ordningen.

Tilskudd til spesialundervisning til private grunn- og videregående skoler i utlandet, kap 228 post 73 og 74, utbetales to ganger i året, i juni og desember. Beregning av tilskudd til spesialundervisning gjøres på bakgrunn av vedtakene om spesialundervisning for hver enkelt elev. Sakkyndig vurdering, halvårsrapport, opplysninger fra skolen, skolens størrelse, klasse- og elevtall, samt en likeverdighetsbetragtning i forhold til skoler i Norge og andre private skoler med rett til statstilskudd i utlandet legges til grunn ved beregningen.

Barnehage- og utdanningsavdelingen har gode kontrollrutiner og har god måloppnåelse innenfor tilskuddsforvaltning.

31.10 Pedagogisk-psykologisk tjeneste for elever ved norske private skole i utlandet

Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Barnehage- og utdanningsavdelingen har ansvar for driften av PPT - utland, slik at godkjente norske private skoler i utlandet får tilgang til tjenester fra PPT. Videre har avdelingen ansvar for å gjøre vedtak om spesialundervisning og utbetale tilskudd til slik opplæring.

Avdelingens arbeid med resultatområdet er i løpet av høsten 2012 blitt noe endret. Medio august ble det tilsatt en ny fagansvarlig PPT-rådgiver i full stilling. Den nye fagansvarlige utfører selv en del av utredningsarbeidet. Som følge av dette ble behovet for kjøp av tjenester fra eksterne PPT-rådgivere i forbindelse med sakkyndige utredninger høsten 2012 noe mindre.

Fra og med november 2012 er det innført digital arkivføring. Effekten av nye kontorrutiner og omlegging til digital arkivføring vil bli synliggjort i 2013.

PPT-utlands hovedoppgaver:

1. Utføre individrettet PPT-arbeid for skoler, elever og foresatte. Utarbeide sakkyndige vurderinger der loven krever det. Sikre at elever som ikke får et tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen får spesialundervisning. Veilede skolene om spesialpedagogiske opplegg. Foreta utredninger i Norge der det ikke er faglig eller økonomisk forsvarlig å utrede elevene på lokal skole.
2. Utføre systemarbeid i forhold til elever med særskilte behov for å øke kvalitet og effektivitet.

1. individrettet PPT-arbeid:

PPT-utland har i 2012 behandlet 136 elevsaker (111 saker i 2011). I dette tallet inngår både nye henvisninger i løpet av året (57), og pågående saker som tidligere er innmeldt.

77 elever er blitt utredet, de fleste av disse er nye for PPT-utland. De aller fleste elevene er blitt utredet på utenlandsskolene, og innen 3 måneder etter mottatt henvisning.

Oversikt over antall nye henvisninger:

- 2012: 57 nye henvisninger
- 2011: 51 nye henvisninger
- 2010: 46 nye henvisninger

Det er store utskiftninger blant elevene ved utenlandsskolene, mange bytter skole eller drar hjem til Norge etter 1 - 3 år. Dette gjenspeiles i en årlig utskifting av klientgruppen ved PPT- utland på ca 40 %, hvilket medfører et høyt antall nye henvisninger. Denne utskiftingen er langt større enn det vi finner i Norge, noe som igjen betyr at behovet for nye utredninger er betydelig større enn for sammenlignbare skoler i Norge.

2. Systemisk arbeid:

Følgende 8 skoler har hatt besøk av PPT-utland i 2012: DNS London, DNS Malaga, DNC Costa Blanca (Alfaz), Costa Blanca Undervisning (Albir), DNS Rojales, DNS Gran Canaria, SSB Brussel og DNS SHAPE, Belgia. De fleste er blitt besøkt 2 ganger i året. Ny fagansvarlig for PPT-utland besøkte 5 av skolene høsten 2012.

Når PPT-utland besøker skolene utføres ikke bare elevutredninger, men det avsettes også tid til generelle drøftinger av skolens virksomhet overfor elever med særskilte behov og rutinene for samarbeidet. Dette systemarbeidet bidrar til felles forståelse for elevens behov og skolens ansvar for å gi tilpasset opplæring.

På Fylkesmannens nettside ligger rutinebeskrivelser og skjemaer som avdelingen og PPT-utland har utviklet over flere år. Disse blir revidert hvert år. Alle skolene har sine koordinatorene for spesialundervisning. Koordinatorene er gode til å følge rutinene og bruke dette verktøyet, og kvaliteten på skolenes forarbeid før henvisning til PPT-utland er blitt bedre. På grunn av hyppig utskifting også av pedagogisk personell ved skolene, er det imidlertid et kontinuerlig behov for veiledning rundt saksbehandlingen.

Vedtak om spesialundervisning og utbetaling av tilskudd

PPT-utland sørger for at sakkyndige vurderinger blir utarbeidet og sender deretter tilrådingene om spesialundervisning til avdelingen med kopi til skolene/elevenes foresatte. Det er BUA som er delegert myndighet

til å gjøre vedtak om spesialundervisning.

Vedtak om spesialundervisning blir gjort for inntil ett skoleår av gangen. Antall elever med vedtak om spesialundervisning våren 2012 var 103, og antall elever med vedtak høsten 2012 var 112. Av disse var 40 elever nye elever skoleåret 2012/2013. For kalenderåret 2012 gjorde BUA vedtak om spesialundervisning for totalt 143 elever. Alle vedtakene ble fattet i samsvar med tilrådingene som ble gitt av PPT. Antall elever som ble tilkjent spesialundervisning i 2012 var fordelt på 9 skoler. Av personvern hensyn oppgir ikke Fylkesmannen antallet på den enkelte skole.

Etter at vedtak om spesialundervisning er fattet, får skolene tilsagn om ekstra tilskudd til spesialundervisning i form av lærertimer og assistenttimer. Tilskuddet utbetales etterskuddsvis to ganger pr. skoleår; i desember og i juni. Det vises i denne forbindelse til resultatområde 31.7 Tilskuddsforvaltning.

Utfordringer

Vårt inntrykk er at skolene gir elevene gode spesialpedagogiske opplegg, og evner å møte elever med særlige behov slik at spesialundervisningen ikke blir til hinder for likeverd og inkludering. Det må likevel være et langsiktig mål for skolene å kunne tilby ordinært tilpasset opplæring som gir tilfredsstillende læringsutbytte for de aller fleste, slik at omfanget av spesialundervisningen blir mindre.

Utenlandsskolene har ofte små elevgrupper og dermed gode rammevilkår for tilpasset opplæring. Når elever fra Norge har med seg sakkyndig vurdering og enkeltvedtak beregnet på andre forhold ved hjemmeskolen, er det ikke en automatikk i at samme tiltak vil bli gitt ved den nye skolen. Utfordringen blir da å ha kapasitet til snarest mulig å foreta nye sakkyndige vurderinger tilpasset skolene i utlandet, slik gjeldende regelverk tilsier.

Tidligere årsmeldinger på dette resultatområdet har påpekt at mengden av arbeidsoppgaver og skjerpede krav til utredninger ikke samsvarer med de ressursene som PPT-utland disponerer. Økningen i antall saker i 2012 har ikke gjort situasjonen lettere.

Vurdering av egen måloppnåelse

Fylkesmannen vurderer egen måloppnåelse som meget god. Embetet har lang erfaring og har utarbeidet gode rutiner med hensyn til å sikre at elever i hele grunnopplæringen som ikke får tilfredsstillende utbytte av ordinær opplæring, får spesialundervisning. Den tette og gode kontakten som vi har med de norske skolene i utlandet er en viktig forutsetning for å nå målene.

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i grunnopplæringen

32.2 Kompetanseutvikling

Arbeidet med Resultatområdet med kompetanseutvikling forutsetter medarbeidere har god kunnskap om skoler, skoleeiere og Universitets- og høyskolesystemet. Resultatkravet krever mye ressurser og nøyaktighet, gode registreringssystemer og rutiner for kvalitetssikring. Fylkesmannen mener å ha har svart på oppdraget med høy måloppnåelse.

Fylkesmannen har veiledet skoleeiere etter behov og sett til at skoleeierne har rapportert om gjennomførte kompetanseutviklingstiltak. Videre har vi bidratt med informasjon om og motivert til deltakelse i statlige kompetanseutviklingstiltak, noe som er nærmere omtalt under resultatområde 31.4 Informasjon og veiledning.

På dialogkonferansen 2. mars 2012, der målgruppen var skoleeiere og UH, ble Kompetanse for kvalitet – Strategi for videreutdanning, etterutdanning og rektorprogrammet og Meld. St. 22 Motivasjon – Mestring – Muligheter presentert. Videre ble strategien og Meld. St. 22 presentert på samling for norske private skoler i utlandet 22.-23. mars 2012 i Paris.

Vi viser for øvrig til den kvalitative vurderingen av arbeidet med kompetanseutvikling i Oslo og Akershus som ble oversendt Utdanningsdirektoratet innen fristen 8. juni 2012.

Videreutdanning Oslo /Akershus 2011/2012

Fylkesmannen deltok på informasjonsmøtet i Utdanningsdirektoratet 26. januar 2012 og

Fylkesmannen har bidratt til gjennomføring av strategien for videreutdanning av lærere ved å gi tilsagn om midler til dekning av vikarutgifter og studieavgift innen fristen 15. juni 2012. Statlige midler til skoleeiere til dekning av vikarutgifter ble tildelt innen fristen 15. oktober 2012.

Etter omleggingen til elektronisk søknadsprosedyre har Fylkesmannen hatt færre henvendelser fra skoleeiere.

En kommune i Akershus har ikke deltatt i ordningen skoleåret 2012/2013. Det er uklart hvorfor kommunen ikke deltar i ordningen, men Fylkesmannen er kjent med at det har vært endringer i organiseringen i den aktuelle kommunen. Vi registrerer at Akershus fylkeskommune har høy deltagelse og at de har en økning i antall lærere sammenliknet med forrige skoleår.

Samlet deltagelse skoleåret 2012/2013 er 394 lærere. Sammenliknet med forrige skoleår er dette en økning på 22 lærere. Av privatskolene i vår region, herunder utlandet, er oppslutningen fortsatt lav.

Fylkesmannen vurderer at den samlede økningen både av antall lærere og at flere skoleeiere deltar i ordningen kan ha sammenheng både med den endrete finansieringsordningen og gjentatte oppfordringer til skoleeierne gjennom året om å delta i ordningen.

Etterutdanning – Oslo /Akershus

Alle kommunene i Akershus med unntak av én, Oslo kommune og 1 privat grunn- og videregående skole søkte og fikk tildelt midler til etterutdanning i 2012. Midlene ble utbetalt innen fristen 15.06.2012.

Fylkesmannen har kvalitetssikret tildelingene. Fylkesmannen mottok søknader for et langt høyere beløp enn hva vi disponerte. Samtidig avdekket rapporteringen for 2011 at flere kommuner hadde oppsparte statlige midler fra 2010, og at de samtidig hadde betydelige ubrukte statlige midler i forhold til det de søkte om for 2012. Vi ba om en redegjørelse fra totalt 7 kommuner for bruken av de ubrukte statlige midlene. Fylkesmannen mottok tilbakemelding fra kun 3 av kommunene.

Midler til etterutdanning har blitt fordelt på bakgrunn av søknader i forhold til prioriterte områder. For de 4 kommunene som ikke hadde redegjort for de ubrukte midlene, gjorde Fylkesmannen i utbetalingsbrevet for 2012, kommunene oppmerksom på at dette vil kunne påvirke en eventuell tildeling for 2013.

Som nevnt under kapittel 32.4 ble det etter avtale med Utdanningsdirektoratet omdisponert midler fra forsøk med fremmedspråk på 6. og 7. trinn til Høgskolen i Oslo og Akershus. Midlene ble omdisponert til høgskolen i forbindelse med kompetanseheving innen satsingen på den nye ungdomstrinnsmeldingen.

Elektronisk rapporteringssystem – etter- og videreutdanning

BUA åpnet rapporteringsportalen for skoleeierne 29. mars. Skoleeiernes frist for rapportering var 15. mai. Flere skoleeiere overholdt ikke fristen og måtte følges tett opp. Alle skoleeierne var ferdig kontrollert 25. mai.

Fylkesmannens kontroll av rapportering på videreutdanning avdekket at svært mange skoleeiere kun hadde rapportert på midler mottatt høsten 2011.

Skoleeierne hadde også frist den 15. mai med å melde inn refusjonskrav for våren 2012. Fylkesmannens frist for utbetaling av midler for våren var 15. juni. Flere av skoleeierne syntes det var merkelig å skulle rapportere på midler de ikke hadde mottatt.

Fylkesmannen er positiv til ordningen med å utbetale midler til dekning av vikarutgifter og studieavgifter etterskuddsvis, dvs. i desember og juni. I tillegg til mer presise fullmaktsbrev, bidrar det også til at skoleeierne fører en strammere kontroll med ordningen. Man bør imidlertid unngå at rapportering og innsending av refusjonskrav faller på samme dato. Meldingen om refusjonskrav bør komme i forkant av rapporteringen. Videre bør det presiseres at rapportering av midler for vårsemesteret skal være i samsvar med refusjonskravet.

Fylkesmannens kontroll av rapportering på etterutdanning viste godt samsvar mellom beløpene som kommunene rapporterte at de hadde mottatt og midlene som de fikk tildelt.

Fylkesmannen viser for øvrig til den skriftlige kvalitative vurderingen av arbeidet med kompetanseutvikling – etterutdanning 2011 og videreutdanning 2011/2012 som ble oversendt Utdanningsdirektoratet innen fristen 8. juni 2012.

Vurdering for læring

Pulje 3: Vurdering for læring startet opp i februar 2012. Fylkesmannen sendte invitasjon og tok imot søknader fra Oslo kommune som deltok med 6 skoler, og to private skoleeiere. BUA utbetalte midler til deltakerne etter innsendt plan for satsingen. Fylkesmannen har deltatt på nasjonale samlinger for fylkesmannsembetene.

Pulje 4: Fylkesmannen har informert offentlige og private skoleeiere i Akershus og i utlandet om satsingen vurdering for læring pulje 4. Til sammen søkte 13 kommuner, 2 private skoler og 4 private skoler i utlandet om å delta i satsingen. Søknadene fra de private skolene ble oversendt utdanningsdirektoratet. Vi behandlet søknaden fra de 13 kommunene og valgte ut 8 kommuner som fikk delta i satsingen. Fylkesmannen deltok også på det første informasjonsmøtet for skoleeierne 11. desember.

GNIST – Regionalt samarbeid og koordinering mellom partene

Fylkesmannen har bidratt i det regionale samarbeidet og i koordinering mellom partene i regionalt partnerskap i tråd med intensjonene i GNIST. Dette er en videreføring av et samarbeid som ble etablert allerede i januar 2005. Representanter i partnerskapet er Utdanningsforbundet i Akershus, Utdanningsforbundet i Oslo, Oslo kommune, Akershus fylkeskommune, to representanter fra universitet- og høyskolesektoren (Universitetsalliansen Oslo), KS Akershus og Oslo og Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Fylkesmannen arrangerte det årlige møtet med en utvidet representasjon fra aktuelle partnere i Oslo og Akershus, samt NHO, LO, elev- og studentrepresentanter. Oslo og Akershus prioriterte etter- og videreutdanning og generell rekruttering til læreryrket som hovedområder i 2012.

Universitet for miljø- og biovitenskap arrangerte på vegne av partnerskapet GNIST den årlige DIALOG-konferansen som har som formål å dele kunnskap og erfaringer om hvordan lærerkompetansen kan utvikles. 115 skoleeiere og skoleledere deltok.

KS hadde det administrative ansvaret for innkalling og referatføring fram til 1. august 2012. Da det ble gjennomført en reorganisering av partnerskapet. Det ble tilsatt prosjektledere som skulle føre arbeidet videre, og det ble gitt sentrale føringer om at GNIST i hovedsak skulle konsentreres om ungdomstrinnstrategien. Oslo og Akershus har to stillinger som Fylkesmannen har arbeidsgiveransvaret prosjektlederne er kontor plassert samme sted. Fylkesmannen følger opp det regionale samarbeidet etter en gjensidig forventningsavklaring i partnerskapet. Regional GNIST ledes av et AU som i 2012 hadde 10 møter inklusiv møter i forbindelse med tilsetting av prosjektledere. I tillegg viderefører Fylkesmannen det etablerte samarbeidet med universitet og høyskolesektoren i regionen.

Kompetanseutvikling i skoleeiernettverk

Nettverket er initiert av Fylkesmannen i Oslo og Akershus (opprettet i desember 2005) og setter aktuelle temaer for skoleeiere og ledelse av skoleutvikling på dagsorden, samt at det benyttes for erfaringsdeling mellom kommuner. En styringsgruppe har blant annet ansvar for temaene som blir tatt opp på nettverksmøtene, og det driftes av kommunalsjefer etter tur. Nettverket har fire møter i året i tillegg til en studietur. Møtene er todelt: første del inneholder et aktuelt tema presentert av en ekstern person fra Departement, Direktorat, KS, Universitet, Høgskole e.l. I andre del har en eller to av kommunene presentert arbeid med temaet fra egen kommune. I gjennomsnitt har det vært 20 personer pr. samling og på studieturen. Fylkesmannen støtter nettverket økonomisk og sitter i styringsgruppa som legger programmet. Temaene i 2012 har vært Ny GIV i Akershus, Skoleledelsens betydning for elevenes læring, Drammen kommune og Skoleeierprisen 2012, Bedre læring i Bærum, Kom nærmere – dynamikk eller dynamitt i skoleeierskapet, Utdanningssystemet i Ontario.

32.3 Skoleporten

Fylkesmannen har inntrykk av at skoleeiere i Oslo og Akershus har god kjennskap til, og benytter skoleporten i den lokale kvalitetsvurderingen. Mange kommuner bruker de ulike verktøyene som ligger tilgjengelig.

Skoleporten er et viktig verktøy i risiko- og vesentlighetsvurderingen i forkant av tilsyn. Data fra skoleporten benyttes også i utarbeidelse av embetets kommuneprofiler.

Fylkesmannen har tre ansatte som ivaretar brukerstøtte- og veiledningsfunksjon for skoleporten. En person deltok på Utdanningsdirektoratets samling om skoleporten i 2012. Samlingen er nyttig for å holdes oppdatert i forhold til nye rapporter og muligheter i skoleporten.

Fylkesmannen har relativt få henvendelser fra kommunene som gjelder skoleporten. Inntrykket er derfor at skoleporten er brukervennlig og lett tilgjengelig for brukerne. Ut fra det vi oppfatter som skoleeierne behov har

Fylkesmannen god måloppnåelse.

32.4 Erfaring- og kunnskapsinnhenting

Dronning Sonjas skolepris 2012

Fylkesmannen oppfordret fylkeskommunale, kommunale og private skoleeiere til å søke om nominasjon for en av sine skoler, brev datert 22.05.2012. Frist for oversendelse av søknad til Fylkesmannen var 13.08.2012. I tillegg ble det lagt ut informasjon på vår nettside.

Innen fristen 13.08.2012 mottok Fylkesmannen én søknad om å bli nominert, fra Skedsmo kommune – Skjetten skole. Fylkesmannen vurderte at søknaden oppfylte alle kriteriene på en god måte, og nominerte Skjetten skole i Skedsmo kommune til prisen for 2012. Nominasjonen ble oversendt Utdanningsdirektoratet i brev datert 23.08.2012.

Fylkesmannen mottok også én søknad etter fristen den 13.08.2012. Søknaden var ikke dokumentert anbefalt av kommunen, da den var sendt direkte fra skolen. Kommunen ble informert om at søknaden ikke ble vurdert for nominasjon til prisen for 2012. Fylkesmannen vil forøvrig bemerke at informasjonen som lå på Utdanningsdirektoratets nettside hadde manglende opplysninger både om søknadsfrist og om skoleeiers ansvar.

Ut fra ressurser og kompetanse i embetet, er måloppnåelsen god. Embetet har opparbeidet seg lang erfaring og gode rutiner med hensyn til informasjon og vurderinger av innholdet i søknadene til skoleprisen. Embetets egen vurdering er derfor at måloppnåelsen er god i arbeidet med å nominere aktuelle kandidater til Dronning Sonjas skolepris.

Forsøk med fremmedspråk på 6. og 7. trinn

Oslo kommune deltok med 7 skoler i forsøket. Fra Akershus deltok Oppegård med tre skoler, Ullensaker med to skoler, samt Bærum, Lørenskog og Fet med en skole hver. I tillegg deltok 5 private skoler.

På bakgrunn av rapportering på bruk av midler for høsten 2011 og eventuelt endret behov for våren 2012, sendte Fylkesmannen i februar/mars 2012 tildelingsbrev til skoleeierne. Dette var tildeling av midler for våren 2012. Sammen med tildelingsbrevet ble det sendt et rapportskjema vedrørende bruk av tildelte midler våren 2012, jf. brev fra Utdanningsdirektoratet datert 19.01.2012.

Skoleeiers rapportering vedrørende lokal implementering skulle inngå i grunnlaget for Fylkesmannens vurdering av gjennomføring og resultater av forsøket. Denne rapporten ble sendt til Utdanningsdirektoratet den 25.04.2012. Fylkesmannen har bistått SINTEF med å sende ut påminnelse til skoleeierne om deres evalueringsundersøkelse.

Fylkesmannen har i løpet av høsten 2012 foretatt endelig avregning etter endt forsøksperiode. Sluttavregningen viste at to skoleeiere ikke kunne dokumentere at de hadde brukt alle de tildelte midlene. De ubrukte midlene ble krevd tilbakebetalt, til sammen 337 819 kr. Etter avtale med Utdanningsdirektoratet ble nevnte midler omdisponert. Midlene ble gitt til Høgskolen i Oslo og Akershus for kompetanseutvikling i forbindelse med ungdomstrinnsstrategien, nye fag på ungdomstrinnet og forsøk med arbeidslivsfaget, se også resultatområde 32.2

Økonomiforvaltningen i tilknytning til prosjektet har vært tidkrevende, bl.a. fordi meldingene fra Utdanningsdirektoratet har vært uklare og lite forutsigbare. Fylkesmannen har fulgt opp at skoleeierne hvert halvår har rapportert korrekt i henhold til sine budsjett. Fylkesmannen har kontrollert at de tildelte midlene har blitt benyttet til riktig type utgifter. Der det har blitt oppdaget avvik, har Fylkesmannen fulgt opp dette. Spesielt i forbindelse med sluttavregningen krevde dette en grundig gjennomgang av rapportene for hele forsøksperioden, hvor flere avvik i innrapporteringen ble avdekket og fulgt opp, jf. avsnittet ovenfor.

Etter en samlet vurdering mener Fylkesmannen at egen måloppnåelse har vært god. Vår erfaring og våre rutiner for å bearbeide og vurdere rapporter har vært nyttig i forbindelse med rapporteringen på lokal implementering og økonomi. Videre er informasjon om forsøket formidlet på samlinger med skoleeierne i vår region.

Arbeidslivsfag

Skoleåret 2011/2012 har 13 skoler fra til sammen 6 kommuner deltatt i forsøket. Fylkesmannen har fortsatt koordineringsarbeidet mellom skoleeier, Akershus fylkeskommune og HiOA og har deltatt på følgende møter:

- 27. mars: Nasjonal samling for forsøksskolene i regi av Utdanningsdirektoratet
- 28. mars: Samling for kontaktpersoner fra embetene i regi av Utdanningsdirektoratet
- 18. april: Nettverksmøtet for skoleeiere, fylkeskommunen og HiOA

Fylkesmannen i Oslo og Akershus i samarbeid med Fylkesmannen i Østfold arrangerte en felles samling på Vestby videregående skole 17. oktober 2012. Tema for samlingen var erfaringsutveksling og vurdering. Målgruppen var skoleeiere og lærere i grunnskole og videregående opplæring fra kommuner og fylker som deltar i ordningen. Antall deltakere var 87.

Som et resultat av samarbeidet med høgskolen i Oslo og Akershus har høgskolen besøkt de fleste av skolene som deltar i forsøksordningen. Skolene har dermed fått nyttig veiledning og høgskolen har økt sin kompetanse innen praktisk rettede fag. Dette er et ledd i en satsing hvor et langsiktig mål er økt vurderingskompetanse og utvikling av etterutdanning for lærer i praktiske fag på ungdomstrinnet.

Fylkesmannen vurderer egen måloppnåelse som meget god. Dette fordi kontaktene med kommunene som deltar har vært tett og god. Videre hadde samlingen på Vestby videregående skole et godt og relevant innhold. Det var stor oppslutningen om samlingen. Dessuten har samarbeidet med høgskolen i Oslo og Akershus vært svært godt.

TALIS 2013

Fylkesmannen har bistått Utdanningsdirektoratet i arbeidet med å informere og motivere utvalgte kommuner til deltakelse i TALIS-undersøkelsen 2013. I tillegg har Fylkesmannen hatt ansvaret for den praktiske gjennomføringen av en to dagers konferanse i regi av utdanningsdirektoratet. Embetet hadde også ansvaret for deler av det faglige innholdet på denne konferansen. Til sammen var det påmeldt 346 personer fra alle landets fylker. Arbeidet med å koordinere påmeldingene med utdanningsdirektoratet og NIFU har vært svært arbeidskrevende. Dette i tillegg til den praktiske gjennomføringen av konferansene og ansvaret for en faglig del av programmet, har beslaglagt langt større ressurser for embetet enn hva som var mulig å forutsi.

Denne oppgaven er ikke spesifisert i embetsoppdraget. Det er derfor vanskelig å vurdere egen måloppnåelse. Fylkesmannen vurderer imidlertid eget arbeid som grundig og vellykket ut fra resultatet og tilbakemeldingene etter konferansen.

32.5 Tiltak innenfor tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning

En vesentlig del av Fylkesmannens oppgaver på resultatområde 32.5 Tiltak innenfor tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning, består i generell veiledning via telefon og e-post, for å bistå enkeltpersoner og kommuner/fylkeskommune i spørsmål knyttet til spesialundervisning og tilpasset opplæring. Videre blir veiledning vektlagt i forbindelse med klagesaksbehandling og i oppsummering av tilsyn.

Fylkesmannen har sett behovet for å heve kompetansen på spesialundervisningsfeltet og har i perioden 2009 – 2011 hatt et samarbeid med Universitetet i Oslo. På bakgrunn av en analyse av klagesaker der Fylkesmannens praksis, skoleeierens forvaltningskompetanse og elevenes rettssikkerhet ble vurdert, er det arrangert skoleringsserier for skoleeiere og skoleledere. Resultatet av samarbeidet med Universitetet i Oslo er også formidlet i skriftserier og bøker. Fylkesmannen mener å se resultater etter å ha prioritert dette området i flere år.

Antall klager knyttet til spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp har blitt færre. Gjennomførte tilsyn med temaet viser også at lovbruddene er færre enn for tre år siden, da dette var tema for felles nasjonalt tilsyn. Andel elever med enkeltvedtak har imidlertid vært nesten uendret de siste fire årene. I Oslo har det vært en liten nedgang det siste året, mens det i Akershus har vært en liten økning. I 2012 var antall elever med spesialundervisning i % av antall elever totalt 7, 8 % i Oslo og 7, 3 % i Akershus.

Fylkesmannen mener at tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning er et område som kontinuerlig må settes på dagsorden gjennom jevnlig veiledning og dialog med kommunene. Det er i 2013 planlagt oppfølgingstilsyn med kapittel 5 i opplæringsloven i to kommuner.

Følgende informasjons- og veiledningsmøter er gjennomført i 2012:

- Møter med 3 kommuner vedrørende praktiseringen av reglene rundt opplæringsloven § 5-7, spesialpedagogisk hjelp til barn i førskolealder
- Samling for alle kommunene ("Barnehageforum") – praktisering av reglene rundt § 5-7, spesialpedagogisk hjelp til barn i førskolealder på
- Kommuneadministrasjonen, rektorer og PPT i én kommune - veiledning knyttet til saksbehandling rundt kap.

5.

- Utdanningsforbundet - informasjon om fylkesmannens rolle når det gjelder kap. 5.

Tiltak for å fremme tverretatlig og tverrfaglig samarbeid om barn, oppvekst og opplæring

- ”Moderne barnevern – barnet og skolen i sentrum” var hovedtema på årets konferanse for barneverntjenestene i Oslo og Akershus. Sosial- og familieavdelingen i samarbeid med barnehage- og utdanningsavdelingen satte i denne konferansen søkelys på barn og unges rettigheter til opplæring. Videre ble betydningen av oppvekst og levekår for den psykiske og sosiale utvikling belyst ut fra nyere forskning. Det er vurdert å videreføre temaet i 2013 for å motivere kommunene til tverretatlig og tverrfaglig samarbeid som omfatter barn, oppvekst og opplæring på lokalt nivå
- Samling for elever i samarbeid med fylkeskommunen: elevenes rett til tilrettelegging som følge av 22. juli

I forbindelse med planlegging av tiltak etter nytt embetsoppdrag for 2013, hadde fylkesmannen møte med nye Statped sør øst for å planlegging av et samarbeid. Et av tiltakene som planlegges er tverrfaglig og tverretatlig nettverk mellom skoleeiere, PP-tjenesten, universitet- og høyskolesektoren og andre statlige og kommunale tjenester og fagmiljøer.

Fylkesmannen har i 2012 hatt flere saksbehandlere i permisjon. To av avdelingens rådgivere som har erfaringer fra PPT og en særskilt kompetanse på dette området er tilbake i arbeid i 2013. Vi mener derfor at Fylkesmannen har nødvendige kapasitet med pedagogiske og juridiske kompetansen for ivareta veiledning og informasjonsansvar, føre tilsyn, behandle klagesaker og stimulere til utviklingsarbeid.

Resultatområde 33 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet

Ressurser

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har i 2012 hatt totalt ca. 3,5 årsverk på barnehageområdet. Dette er en nedgang fra 2011, hvor vi hadde totalt 4 årsverk. Den samlede kompetansen har gjennom hele året vært tredelt, bestående av juridisk, pedagogisk og økonomisk kompetanse.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har i 2012 hatt en nedgang i andel saksbehandlere som klagesakene fordeles på, fra 3,5 årsverk i 2011 til 2,5 årsverk i 2012.

Klagesaksbehandling etter forskrift om likeverdig behandling ved tildeling av offentlig tilskudd til ikke-kommunale barnehager, har vært særdeles krevende og krevd mye ressurser i 2012. Dette på grunn av stor økning i antall klagesaker og mange uavklarte, prinsipielle problemstillinger som har fordret avklaringer fra Utdanningsdirektoratet. I enkelte tilfelle har Fylkesmannen vært nødt til å sende oppfølgingsspørsmål til direktoratet, fordi enkelte svar har utløst nye prinsipielle spørsmål og for å få endelig avklaring på problemstillingene. Dette har medført lengre saksbehandlingstid enn ønskelig i enkelte saker.

Kompetanse

Kompetansen har gjennom hele året vært tredelt, bestående av juridisk, pedagogisk og økonomisk kompetanse. Den samlede fagkompetansen er tilstrekkelig til å nå den faglige måloppnåelsen som fremgår av embetsoppdraget for 2012.

Avdelingen holder seg oppdatert ved deltagelse på Utdanningsdirektoratets regelverkssamlinger, eksterne og interne kurs mv.

Metodikk og strategier

Fylkesmannen har utarbeidet vedtaksmaler for klagesaksbehandling på området likeverdig behandling. Dette for å kvalitetssikre den informasjonen som gis til kommunene og barnehageeiere i våre vedtak, samt sikre at disse får lik/ensartet informasjon og veiledning om regelverket og forvaltningspraksisen på området. Dette har ført til en viss effektivisering av klagesaksbehandlingen.

Fylkesmannen har etablert interne fellesmøter for å diskutere saker, for å sørge for likebehandling innefor embetet. Det legges vekt på erfaringsutveksling mellom de ansatte på avdelingen og er laget en felles oversikt over de klagesaker og problemstillinger som kommer inn til embetet.

Andre relevante forhold i fylket

Oslo og Akershus har totalt ca. 1800 barnehager. Av disse er ca. 50% ikke-kommunale barnehager.

Det store antallet klagesaker på likeverdig behandling, gjenspeiler den store andelen ikke-kommunale barnehager i regionen.

Det er mange store private aktører som eier flere ikke-kommunale barnehager, og som er ressurssterke i forhold til å fremme krav og fremsette omfattende klager på kommunens tilskuddsvedtak.

Det er mange ulike typer barnehager med ulike driftsformer i Oslo/Akershus, hvilket medfører mange forskjellige, og stadig nye, typer problemstillinger som Fylkesmannen må ta stilling til. Dette gjør seg gjeldende både i forhold til veiledning og klagesaksbehandling.

Det har vært nødvendig å innhente prinsipielle avklaringer fra direktoratet på mange av problemstillingene på likeverdig behandling, både som grunnlag for veiledning til kommunene og som har vært avgjørende for utfallet av klagesakene. Vi har opplevd at dette har krevd ekstra tid og ressurser i 2012. I enkelte tilfelle har det tatt relativt lang tid å få avklaring, og dette har medført reaksjoner/frustrasjoner fra våre kommuner, som ikke har fått svar på sine spørsmål i tide til sin behandling av sakene på likeverdig behandling.

Kommunenes barnehagepolitikk er svært ulik, noe som medfører ulik prioritering av økonomi og oppgaver på dette tjenesteområdet. Dette gjenspeiles i effektivisering av driften av kommunale barnehager, som igjen har direkte påvirkning på størrelsen på tilskuddssatsene som danner grunnlaget for utmålingen av kommunalt tilskudd til de ikke-kommunale barnehagene. Kommunenes mulighet for innsparing i barnehagesektoren er ytterligere forsterket av at regelverket ikke ivaretar helt nødvendige kvalitetskrav. Lokale forhold blir derfor avgjørende i mange tilfeller.

33.1 Tilskuddsforvaltning

Tilskuddsforvaltningen på dette resultatområdet er gjennomført i samsvar med embetsoppdraget, og Fylkesmannen vurderer egen måloppnåelse på dette resultatområdet til å være god.

På kap.231 post 60, er det utbetalt kr 77 560 etter overslagsbevilgning fra Kunnskapsdepartementet, da Kunnskapsdepartementet opphevet et av Fylkesmannens vedtak. Beløpet ble utbetalt under prosjektnr. 02697.

Kap. 231 post 61: I forbindelse med at investeringstilskudd til nye barnehageplasser ble avvirket fra og med 01.01.2012, kom det en rekke søknader på slutten av 2011. Fylkesmannen har behandlet 31 søknader i 2012, mottatt syv klager og behandlet seks av dem i 2012. Det har blitt utbetalt kr 8 496 447 i investeringstilskudd til barnehager i Oslo (syv barnehager) og kr 1 694 318 til barnehager i Akershus (seks barnehager) i 2012. Det er iverksatt en stikkprøvekontroll på dette området i 2012, og den vil bli ferdigbehandlet i 2013.

Kap 231,post 63: Tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn er tildelt i tråd med fullmaktene. Stikkprøvekontroll er iverksatt i fem saker; fire kommuner i Akershus og en bydel i Oslo. Disse sakene vil bli ferdigbehandlet i 2013.

Kap. 231 post 64: Fylkesmannen har behandlet seks søknader om tilskudd til faste plasser i midlertidige barnehagelokaler i 2012 og en klage. Ingen av søknadene har medført utbetaling, og Fylkesmannen har derfor ikke benyttet de tildelte fullmaktene på dette området. Det har blitt gjennomført en stikkprøvekontroll på dette området i 2012 som har medført krav om tilbakebetaling. Dette vedtaket er imidlertid påklaget.

33.2 Klagesaksbehandling

Forskrift om likeverdig behandling

I 2012 har vi mottatt totalt 84 klagesaker etter forskrift om likeverdig behandling. Til sammenlikning mottok vi 47 klagesaker etter forskrift om likeverdig behandling i 2011. Det har altså vært en økning på ca. 79 % i mottatte klagesaker på dette området fra 2011 til 2012.(Fra 2010 til 2011 var det en økning på 10 %).

Fylkesmannen hadde i tillegg en restanse på 16 ubehandlede saker fra 2011. Det betyr at vi totalt har hatt 100

saker som skulle vært behandlet i 2012. Vi har i 2012 behandlet 58 klagesaker i forhold til forskrift om likeverdig behandling ved tildeling av offentlig tilskudd til ikke-kommunale barnehager § 12. Dette innebærer at vi har en restanse på 42 saker til behandling i 2013.

Barnehageloven for øvrig

Vi har mottatt totalt 12 klagesaker etter de øvrige bestemmelser i barnehageloven. I 2011 mottok vi 10 klagesaker på de øvrige områdene, dvs. en økning på 20 %. Da vi i tillegg hadde en restanse på 3 ubehandlede saker fra 2011, har vi totalt hatt 15 saker som skulle vært behandlet i 2012.

Av klagesaker etter barnehageloven § 10, § 16, forskrift om foreldrebetaling § 5, forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4, har vi behandlet totalt 12 klagesaker i 2012. Dette innebærer at vi har en restanse på 3 saker til behandling i 2013.

Samlet gjennomsnittlig klagesaksbehandling i 2012 på alle områdene i barnehageloven er ca. 3 måneder.

Type Klage	Medhold/delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Sum
Barnehageloven § 10	0	4	0	0	4
Barnehageloven § 16	0	1	0	0	1
Forskrift om familiebarnehager § 7	0	0	0	0	0
Forskrift om foreldrebetaling § 5	2	1	0	1	4
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd	9	29	20	0	58
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4	0	2	0	1	3
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3	0	0	0	0	0

Merknad

Det har vært en økning på 25% i det totale antall behandlede klagesaker fra 2011 til 2012. Vi har totalt behandlet 70 klagesaker i 2012, mot 56 i 2011.

33.3 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen mottar mange henvendelser om barnehagefaglige problemstillinger. Foruten fortløpende veiledning på forespørsel på telefon og e-post, gis det veiledning ved behov i forbindelse med våre vedtaksbrev i klagesaker. Prinsipielle tolkinger fra Utdanningsdirektoratet legges ut på Fylkesmannens nettsider og/eller sendes kommunene.

Særskilt informasjon og veiledning i 2012

- Barnehageforum, et informasjons - og kompetansehevende forum for alle barnehageadministrasjonene i Oslo og Akershus:

Hovedtema 7. mai: Rekruttering, også blant flerespråklige og om GLØD-kampanjen. Kvalitet i barnehagen; presentasjon av NOU nr 1 - 2012 - Lovgivning til barns beste og "Tidstyven" presentasjon av FAFO-rapport om tidsbruken i barnehagen (hva stjeler tiden som skulle vært brukt til barna).

Hovedtema 19. november: Små barn i barnehagen -betydningen av barnehagens bidrag til barns utvikling og trivsel - og foreldrenes trygghet. Dette ble belyst fra flere ulike, faglige vinkler. Oppfølging av rekrutteringskampanjen GLØD.

- Om rekruttering på en samling for alle bydelene i Oslo i Rådhuset 12.09.12.
- Veiledning knyttet til: kompetansetiltak, dispensasjoner, bemanningsnorm og samarbeid barnehage – foreldre (henvendelser fra foreldre jf § 4 i lov om barnehager).
- Likeverdig behandling: 1 fagsamling for alle kommunene i Oslo/Akershus 01.02.2012 (Utdanningsdirektoratet deltok som gjester på samlingen).
- 4 dialogmøter med kommunene i Akershus i desember 2012. Møtene ble gjennomført etter at kommunene fikk anledning til å sende inn aktuelle problemstillinger på forhånd. I møtene har Fylkesmannen besvart problemstillingene og fanget opp/besvart eventuelle nye spørsmål.
- Eget dialogmøte med Oslo kommune v/Byrådsavdelingen for kunnskap og utdanning 8. mai 2012.

Som oppfølging av dialogmøtene har Fylkesmannen avholdt en fagsamling om likeverdig behandling 22.01.2013

for alle kommunene i Oslo og Akershus. Tema for samlingen var "Tilskudd og saksbehandling", forvaltningsrettslige saksbehandlingsregler og forskrift om likeverdig behandling, v/Høgskolen i Hedmark. I tillegg var tema "Kostnadsforskjeller og kostnadsutvikling i kommunale og ikke-kommunale barnehager" v/Telemarksforskning.

Fylkesmannen har på området for likeverdig behandling, og hvor regelverket er mangelfullt, selv tatt stilling til mange problemstillinger og saker av prinsipiell karakter. Vi har så langt som mulig forsøkt å finne løsninger ut i fra tilgjengelig verktøy, men mange av de problemstillingene som har dukket opp har ikke latt seg løse uten endelig avklaring på overordnet nivå. I slike tilfeller har vi skissert problemstillingene og presentert mulige løsninger og sendt disse til Utdanningsdirektoratet for endelig tolkingsavklaring. Det har tatt lang tid å få avklaringer og dette har i stor grad påvirket vår mulighet til å oppfylle vårt veiledningsansvar overfor kommunene i 2012, hvilket har skapt uforutsigbarhet og risiko for uforsvarlig lang og feil saksbehandling på alle nivåer. Fylkesmannen har fått gode tilbakemeldinger fra kommunene på at dialogmøtene har fylt konkrete behov for informasjon og veiledning. Dialogmøtene har bl.a. bidratt til:

- å forberede kommunene på nytt tilskuddsår,
- å sikre felles forståelse av regelverket,
- å tilpasse vår informasjon og veiledning til den enkelte kommunes behov, ved å samle ulike regioner, med ulike problemstillinger,

Fylkesmannen har laget en samlet oversikt over samtlige problemstillinger med spørsmål og svar som kom frem i forbindelse med dialogmøtene, og gitt denne til alle kommunene i Oslo og Akershus. På den måten får alle kommunene felles nytte av erfaringsutvekslingen. I tillegg skaffer Fylkesmannen seg et erfaringsgrunnlag som kan bidra til mest mulig "spisset" veiledning i neste tilskuddsår.

33.4 Tilsyn

Tilsynene med kommunene som barnehagemyndighet har vært utført som hendelsesbasert tilsyn på bakgrunn av henvendelser fra privatpersoner, samt Utdanningsforbundet. Temaene har vært kommunen som barnehagemyndighet, dvs. sikring av lovlig/forsvarlig barnehagedrift og kommunens tolking og praktisering av norm for pedagogisk bemanning. Kommunene har fulgt opp Fylkesmannens henvendelser og rettet opp avvikene.

I tillegg har Fylkesmannen påbegynt skriftlig tilsyn med Hurdal, Gjerdrum, Nannestad og Nesodden kommune. Kommunene ble valgt ut på bakgrunn av risiko- og vesentlighetsvurdering. Tilsynsystemet er kommunen som godkjenningmyndighet.

De skriftlige tilsynene ble ikke avsluttet innen 31.12.2012, og det er derfor meldt avvik på dette resultatområdet. Hovedårsaken til dette er den økte mengden løpende veiledningsoppgaver og klagesaker som Fylkesmannen har fått i 2012, som en konsekvens av ny forskrift om likeverdig behandling ved tildeling av offentlig tilskudd til ikke-kommunale barnehager. I tillegg kommer det ekstra informasjons- og veiledningsoppdraget Fylkesmannen ble gitt av Utdanningsdirektoratet på dette området (jf. fullmaktsbrev av 05.07.2012), og som ble vurdert å være en prioritert oppgave. Som nevnt ovenfor har vi gjennomført to ikke-planlagte, hendelsesbaserte, tilsyn.

Som tiltak for å bedre måloppnåelsen på dette resultatområdet har Fylkesmannen påbegynt et arbeid med å utvikle en felles metodekompetanse for alle ansatte som jobber med tilsyn for barnehage og utdanning. Det er videre utlyst en full stilling med barnehageområde som hovedfelt for å øke kapasiteten.

Selv om vi ikke har oppfylt Utdanningsdirektoratets samlede aktivitetskrav for 2012 når det gjelder gjennomføring av antall tilsyn, mener Fylkesmannen likevel å ha høy måloppnåelse når det gjelder kvaliteten på det arbeidet vi har utført. Spesielt vil vi nevne egeninitiert utredningsarbeid og det veiledningsarbeid som er gjennomført, inkludert dialogmøter med kommuneregionene, i forbindelse med vårt arbeid med klagesaker og veiledning på området for likeverdig behandling.

Sett på bakgrunn av de spesielle omstendighetene i 2012, med ekstra utfordringer på veilednings- og klagesaksområdet, mener Fylkesmannen at vi har tilfredsstillende måloppnåelse samlet sett. Det påpekes at de nevnte tilsyn med Hurdal, Gjerdrum, Nannestad og Nesodden kommune påregnes ferdigstilt i løpet av første kvartal 2013.

Da det gjennom de skriftlige tilsynene er avdekket svært mangelfull kunnskap om regelverket for godkjenning av barnehager, samt de forvaltningsrettslige saksbehandlingsregler ved enkeltvedtak, i enkelte av kommunene, vil

Fylkesmannen også i 2013 gjennomføre tilsyn med dette temaet.

FMOA

Tilsynsobjekt:	Frogn kommune
Tema/myndighetskrav:	Kommunen skal påse at barnehagene drives i samsvar med barnehageloven, jf. barnehageloven § 8 første ledd.
Avvik/funn:	Tvil om barnehagen har lovlig/forsvarlig drift, jf. barnehageloven §§ 1 og 2.
Frist for lukking av avvik:	12.01.2012
Pålegg:	Nei
Merknad:	
Ressursbruk:	
Kommentar:	Kommunen gjennomførte stedlig tilsyn med barnehagen på bakgrunn av henvendelse fra Fylkesmannen. I.h.t tilsynsrapport fra kommunen ble det ikke funnet avvik i barnehagen.

FMOA

Tilsynsobjekt:	Bærum kommune
Tema/myndighetskrav:	Kommunen skal påse at krav til pedagogisk bemanning oppfylles, jf. barnehageloven § 8 annet ledd, jf. § 18 sjette ledd og forskrift om pedagogisk bemanning § 1.
Avvik/funn:	Feil tolking og praktisering av pedagognormen i forskrift om pedagogisk bemanning § 1.
Frist for lukking av avvik:	06.09.2012
Pålegg:	Nei
Merknad:	
Ressursbruk:	
Kommentar:	Avviket ble rettet etter varsel om pålegg fra Fylkesmannen.

33.5 Kontroll av årsmelding per 15/12 og årsregnskap for ikke-kommunale barnehager

Fylkesmannen har kvalitetssikret dataene som fremkommer i årsmeldingene til barnehagene per 15.12.2011. I de tilfellene der det ble oppdaget mulig brudd på gjeldene regelverk, ble kommunen kontaktet for å korrigere eventuelle feilføringer. Ved gjennomgangen ble det avdekket at to barnehager i Ullensaker kommune, som var nedlagt i 2009, hadde fått tilskudd på feil grunnlag. Fylkesmannen krevde tilbakebetaling av tilskuddet for perioden august til desember i 2009. Det ble også avdekket feil vedrørende godkjenningen til noen barnehager i Oslo kommune. Kommunen hadde frist til utgangen av 2012 for å rette opp dette.

Fylkesmannen anser kontrollen med årsmeldingene som meget god og har derfor god måloppnåelse på dette området.

Fylkesmannen kontrollerer at de ikke-kommunale barnehagene leverer årsregnskapet innen fristen. Måloppnåelsen på dette punktet anses som god.

Resultatområde 34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen

34.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Tiltak for implementering av formålsparagrafen (§1) og barnehagens samfunnsmandat

Barnehageforum er en arena for informasjon, presentasjon av aktuelle satsingsområder og erfaringsdeling mellom barnehagemyndighetene i alle kommuner i regionen. Formålsparagrafen (§1) og barnehagens samfunnsmandat har stått på programmet i Barnehageforum. I tillegg har det vært gitt informasjon i andre naturlige fora, også som veiledning på telefon og e-post.

Tiltak for gjennomføringen av Vennskap og deltakelse – kompetansesatsing

Fylkesmannen har formidlet informasjon om satsingen og kriterier for å søke midler, til alle kommuner og bydeler, både muntlig og skriftlig. Vi har behandlet søknader og tildelt midler etter en gitt nøkkel i samsvar med oppdraget.

Alle 22 kommuner i Akershus søkte og fikk midler. Rapportene viser at kommunene har jobbet svært bra med årets satsingsområder. De ulike tiltakene har til sammen hatt 14430 deltakere (mange ansatte har deltatt på flere av tiltakene).

Alle 15 bydeler i Oslo søkte og alle ble tildelt midler. Rapportene her viser også svært godt arbeid. I Oslo hadde de ulike tiltakene til sammen 17635 deltakere (mange ansatte har deltatt på flere av tiltakene).

Alle bydelene og kommunene har gode rutiner for å sikre at de ikke-kommunale barnehagene får samme mulighet til å delta i alle tiltakene på linje med de kommunale. Gode tiltak i kommuner og bydeler deles med andre på bl.a. Barnehageforum (2 møter i 2012). Erfaringsdeling er en viktig motivasjonsfaktor som gir positive ringvirkninger.

Tiltak til styrking av barnehagenes kompetanse på områdene språkstimulering for minoritetsspråklige førskolebarn og flerkulturell pedagogikk

I nært samarbeid med Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring tok Fylkesmannen initiativ til en større konferanse med dette temaet i november. Der ble det presentert flere gode prosjekter i kommunene og det var innspill fra forskere og andre fagpersoner. Ca 100 deltakere.

Fylkesmannen deltar i styringsgruppe og fagnettverk i NAFOs regi. Dette er et velfungerende samarbeid som gir mange gode tiltak i kommunene. Det nyeste tiltaket er samarbeid om KDs tilbud om opplæring av barnehagemyndigheten innen temaet.

Bistå Utdanningsdirektoratet

Fylkesmannen har bistått med å foreslå/finne kompetente personer til ulike faggrupper for innspill til blant annet nye veiledere.

Tiltak for rekruttering av førskolelærere i samarbeid med fagmiljø og i regionalt arbeid

Siden Oslo og Akershus fortsatt mangler mange barnehagelærere, blant annet på grunn av stor utbygging som gir behov for flere, har rekrutteringsarbeidet gått kontinuerlig i flere år. Den bredt sammensatte, regionale referansegruppen har videreført arbeidet også i 2012. Ved opprettelse av GLØD-nettverk fra 01.07.12, ble den eksisterende referansegruppen grunnstammen, men utvidet med relevante fagpersoner ut fra ønsket kompetanse og anbefalinger fra kunnskapsdepartementet. Fylkesmannen koordinerer nettverket. Statistikk og analyse vil bli brukt for å følge effekten av tiltakene i handlingsplanen til GLØD.

Fylkesmannen har, også i 2012, hatt et godt samarbeid med Høgskolen i Oslo og Akershus i forhold til mange av rekrutteringstiltakene. Utdanningstilbudene er ut fra våre behov og evaluering av hva som virker. Utdanning er fortsatt det tiltaket som gir best effekt, men det tar tid. Arbeidsplassbasert førskolelærerutdanning (ABF) og tilsvarene FAD i Bærum, har vært en suksess. I 2012 ga ABF-studiet 90 nye barnehagelærere.

Videreutdanning i barnehage - og småbarnespedagogikk for de med annen relevant pedagogutdanning ga 30 nye førskolelærere.

Kompass for assistenter er også en suksess, det gir viktig kompetanse til de ufaglærte og motiverer til å ta førskolelærerutdanning. I 2012 var det 3 Kompassklasser, en for menn, en for assistenter på dispensasjon fra

utdanningskravet og en for de med minoritetsspråklig bakgrunn. Stort engasjement og lite frafall. 90 personer tok dette studiet i 2012.

Midler for 2012 har gått til følgende rekruttering - og likestillingstiltak

- Karrieredag på Høgskolen i Oslo og Akershus for 3.års-studentene, med foredrag knyttet til relevante temaer om det å jobbe i barnehage og stands hvor bydeler og kommuner presenterte sine barnehager. Flere av studentene som deltok, startet å jobbe i noen av disse bydelene og kommunene etter endt utdanning.
- Frikjøp av en person på Høgskolen i Oslo og Akershus for koordinering av skreddersydde etter- og videreutdanningstiltak for å rekruttere og beholde førskolelærerne i barnehagene.
- Pilotprosjektet ”Menn og kvinner i ALLE barnehager”, for rekruttering av menn, fortsatte i 2012. Fire kommuner og fire bydeler deltar. To team med erfarne barnehagefolk veileder pilotene i deres arbeid med å rekruttere flere menn. Vesentlig for prosjektet er at det settes tydelige mål for å få flere menn, og at det er forankret i øverste ledelse. Dette er også et viktig likestillingsarbeid. Pilotene opplever en økning av menn til barnehagene og har fått midler til sine tiltak.
- Regionale nettverk for alle kommunene og bydelene ble opprettet i forbindelse med GLØD-nettverket. Nettverkene jobber med konkrete tiltak på bakgrunn av vår handlingsplan for GLØD og får noen midler til dette. Kommuner som har nok førskolelærere, jobber mer med likestilling.
- Likestillingsteam er opprettet med representanter fra regionene og Høgskolen i Oslo og Akershus. Kommunene som har likestillingsprosjekt tilbys faglig veiledning fra Høgskolen i Oslo og Akershus, en ressurs Fylkesmannen gir tilskudd til. Vi ser at dette resulterer i gode prosjekter hvor erfaringene deles med andre.

Tiltak for veiledning av nyutdannede førskolelærere

Veiledning av nyutdannede er tema på Barnehageforum, Karrieredagen på Høgskolen i Oslo og Akershus for 3.årsstudentene og i andre fora. Inntrykket er at veiledning av nyutdannede førskolelærere er en ordning de aller fleste kommunene har innarbeidet.

Utviklingsmidler for 2012 – til pilotprosjekt for å rekruttere og beholde førskolelærer

”Erobre verden – natur, danning og språk”, et tverrfaglig samarbeid mellom Høgskolen i Oslo og Akershus, Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring og Naturfagsenteret. Prosjektet er organisert som en seminarrekke, med samlinger og jobbing med oppgaver i egen barnehage. Kombinasjonen av teori og praktisk arbeid er en erfart suksessfaktor.

34.3 Andre satsingsområde

Veilede og informere om tiltak i nasjonale handlingsplaner.

Fylkesmannen informerer både skriftlig og muntlig om nye handlingsplaner og særskilte satsingsområder. Nye handlingsplaner og særskilte satsingsområder blir presentert på Barnehageforum og andre relevante arenaer samt på Fylkesmannens nettsider.

Tiltak for økt rekruttering av menn i barnehagen og for utvikling av læringsmiljø som fremmer likestilling mellom jenter og gutter.

Fylkesmannen og kommunene har deltatt på kurs knyttet til den nasjonale satsingen om ”likestilt pedagogisk praksis” i regi av Kanvas og Likestillingssenteret. Veilederen er fulgt opp i videre regionalt arbeid. Kursene har økt interessen for dette arbeidet, og det er blitt mange gode, lokale tiltak. jf. 34.2.

Tiltak – Manifestet mot mobbing 2011-2014.

Det er informert om manifestet i relevante fora og på Fylkesmannens nettside. Det har vært tema på Barnehageforum hvor barnehager som har jobbet med temaet har presentert egne tiltak.

Tiltak som stimulerer til tverrfaglig og tverretatlig samarbeid og nettverk kommunene mellom.

Fylkesmannen har opprettholdt godt innarbeidede nettverk med fagmiljøene. Det har også blitt opprettet regionale

nettverk bl.a. for rekruttering og likestilling, med samlinger hos fylkesmannen. Vi ser at disse nettverkene i tillegg har økt kommunenes interkommunale samarbeid på flere andre områder.

Tiltak for samiske barnehager.

Oslos eneste samiske barnehage er knyttet til en ordinær barnehage og følger all informasjon om kompetansetiltak. Det har ikke vært ønske om egne tiltak bare for den samiske barnehagen. Barnehagen følges gjennom rapporter, årsplaner m.m.

Tiltak på barnehageområdet i Handlingsplan for å bedre levekårene for rom.

Det har vært flere møter i 2012 mellom Kunnskapsdepartementet, Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring, Utdanningsdirektoratet og Fylkesmannen i Oslo og Akershus om tiltak i forbindelse med handlingsplan for å bedre levekårene for rom i Oslo. Videre har Fylkesmannen hatt møter med Oslo kommune for å utvikle tiltak som bedre vil kunne bistå rom ved å benytte allerede etablerte og godt fungerende barnevelferdsordninger.

Fylkesmannen har tildelt Oslo kommune særskilte midler på vegne av Utdanningsdirektoratet. disse midlene skal sees i sammenheng med midlene i fullmakten på barnehageområdet i embetsoppdraget for 2012. Tiltakene skal også sees i sammenheng med de prosjekter som Oslo er tildelt midler til fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet.

Fylkesmannen følger opp tiltakene i samarbeid med byrådsavdeling for kultur og næring, seksjon for næring og mangfold og Skullerud voksenopplæringscenter i samsvar med en av avtalt møte og rapporteringsplan.

Ressursrapportering

Sosial- og familieavdelingen: Ved en inkurie ble det ført, i agresso, 1 årsverk feil på R.område 331 og 0,2 på R.område 339.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
31.1 Tilsyn	kr 3 095 655,71	kr 440 612,47
31.4 Informasjon og veiledning	kr 4 562,83	kr 2 810,66
31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartl.prøver	kr 381 828,09	kr 18 506 489,37
31.9 Annet tilsyn og forv. på utd.omr. (rest 31)	kr 2 490 489,29	kr 1 288 994,34
32.2 Kompetanseutvikling	kr 501 438,44	kr 361 157,30
32.3 Skoleporten	kr 0,00	kr 0,00
32.9 Andre oppg. for økt kval. i gr.oppl.(rest 32)	kr 242 931,02	kr 0,00
33.1 Tilskuddsforvaltning	kr 518 192,22	kr 0,00
33.2 Klagesaksbehandling	kr 581 565,45	kr -93,83
33.4 Tilsyn	kr 486 849,67	kr -93,83
33.5 Kontroll av årsmelding og årsregnskap	kr 0,00	kr 0,00
33.9 Andre tilsyn og forv. på b.hageomr. (rest 33)	kr 12 923,50	kr 3 513,70
34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen	kr 420 724,27	kr 187 532,46
Andre oppgaver under KD	kr 128 258,89	kr 0,00
36 Landsdekkende oppgaver KD	kr 1 670 037,17	kr 0,00
Sum:	kr 10 535 456,00	kr 20 790 922,00

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 41 Tilsyn og klagesaksbehandling etter barnevernloven

Det vises til rapportering under Barne-, likestillings - og inkluderingsdepartementet.

41.1 Hendelsesbasert tilsyn

Det vises til rapportering under Barne-, likestilling og inkluderingsdepartementet.

41.2 Planlagt tilsyn

Det vises til rapportering under Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

41.3 Klagesaker

Det vises til rapportering under Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

41.9 Andre oppdrag

Det vises til rapportering under Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Resultatområde 74 Tilsyn etter lov om sosiale tjenester i NAV

74.1 Hendelsesbasert tilsyn

Vi har igangsatt 3 hendelsesbaserte tilsynssaker knyttet til lov om sosiale tjenester i NAV i 2012 og fulgt opp 3 saker fra 2011 i 2012.

74.2 Planlagt tilsyn

Vi har gjennomført 8 tilsyn, 4 i Oslo og 4 i Akershus. Alle tilsynene var knyttet til LOT, behandling av søknader om økonomisk stønad fra personer med forsørgeransvar for barn. Det ble avdekket avvik i 6 av tilsynene der det gjennomgående var manglende kartlegging og vurdering ved behandling av søknader som var problemet. 2 bydeler i Oslo fikk merknad pga. mangler i internkontrollen. Volumkravet på tilsyn var 12 revisjoner og vi har derfor et avvik. Pga. vakanser i avdelingen ble vi nødt til å prioritere klagesaksbehandlingen da saksbehandlingstiden ikke var i tråd med krav fastsatt fra Helsetilsynet. Enn videre ble 5 av våre ansatte flyttet til annen avdeling og dermed forsvant verdifull tilsynskompetanse. Denne er vi nå igang med å bygge opp igjen, men det vil ta tid.

74.9 Andre oppdrag

Formidling av erfaringer fra tilsyn, internkontroll og styring samt presentasjon fra kommune i Akershus knyttet til styring ble presentert i vår tilsynskonferanse i feb. 12. Her deltok ledere og fagansvarlige fra Oslo og kommunene i Akershus, tilsammen 120 personer. Vi fikk gode tilbakemeldinger fra deltagerne.

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling som gjelder helse- og omsorgstjenester

Det har vært noe økende saksbehandlingstid pga stor sakspågang og begrensede ressurser.

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Tilsynssaker

Helseavdelingen:

I 2012 behandlet Helseavdelingen 547 tilsynssaker, hvorav 97 ble avsluttet uten tilsynsmessig oppfølging etter lokal avklaring. Samlet saksbehandlingstid for de 450 ut-sakene med vurderinger var i gjennomsnitt 7.1 måned og median 6.5 måned.

Sosial- og familieavdelingen:

Antallet hendelsesbaserte tilsynssaker knyttet til helse- og omsorgstjenesteloven var 19 saker i 2012. 15 hendelsesbaserte tilsynssaker ble igangsatt i 2012 knyttet til generelle tjenester i Helse- og omsorgstj. loven. Sakene er etter 01.09.12 overført Helseavdelingen. Hendelsesbaserte tilsynssaker knyttet til samme lov kap. 9 er ialt 7 saker hvoav 3 saker ble påbegynt i 2011 og avsluttet i 2012. Det kom inn 4 nye saker i 2012. Det gjenstår 2 saker som ikke er avsluttet.

82.2 Planlagt tilsyn

Fylkesmannen i Oslo og Akershus, helseavdelingen, har i 2012 gjennomført 20 planlagte tilsyn, 9 i kommunehelsetjenesten og 11 i spesialisthelsetjenesten. Hovedvekten av tilsynene har vært landsomfattende tilsyn initiert av Statens helsetilsyn. I spesialisthelsetjenesten har tema vært avgrenset til å se på håndtering av henvisninger for, og utredning av pasienter som fikk diagnostisert kolorektal cancer. Det ble gitt avvik ved tre av seks tilsyn. I kommunehelsetjenesten ble det gjennomført fem tilsyn i sykehjem med tema anvendelse av kapittel 4a i pasient- og brukerrettighetsloven. Det ble funnet avvik i alle fem tilsynene. Gjennomgående funn er at kommunene ikke sikrer at nødvendig helsehjelp til pasienter som motsetter seg helsehjelpen blir vurdert i tråd med bestemmelsene om bruk av tvang. Det har videre blitt gjennomført to tilsyn med tema rehabilitering i sykehjem. Gjennomgående avvik er her manglende tverrfaglighet, og at legene generelt er lite involvert i rehabiliteringsprosessen.

Sosial- og familieavdelingen:

Det ble utført 3 systemrevisjoner knyttet til Helse- og omstjl. kap. 9. Det ble videre utført 3 systemrevisjoner knyttet til iverksetting av vedtak i kommunene. Dette tilsynsområdet er flyttet til Helseavd. fra og med 01.09.12

82.3 Klager på helse- og omsorgstjenester etter pasient- og brukerrettighetsloven m.fl.

Helseavdelingen:

Tallene i Nestor viser at det ble avsluttet 402 helse og omsorgssaker i 2012. Av syketransportsakene (77 saker) var median saksbehandlingstid 0,7 mnd, for nødvendig helsehjelpsakene (96 saker) ble 59,2% avsluttet innen 3 mnd, og for øvrige klager helse og omsorg (329 saker) ble 49.4 % avsluttet innen 3 mnd.

82.9 Andre oppdrag

Områdeovervåkning av spesialisthelsetjenesten

Områdeovervåkingen bygger på våre interne kunnskapskilder som bl.a. er meldinger etter § 3-3 i spesialisthelsetjenesteloven, bekymringsmeldinger fra pasienter og helsepersonell, tilsynssaker og meldinger om unaturlige dødsfall fra politiet. De mest påfallende trekkene i 2012 var:

- mange meldinger om komplikasjoner eller skaller i forbindelse med operative inngrep eller invasive prosedyrer
- opplysninger om kapasitetsproblemer og bamanningsproblemer ved de store sykehusene
- lang ventetid på behandling og brudd på fristen for rett til nødvendig helsehjelp

Meldinger etter spesialisthelsetjenesteloven § 3-3

Ordningen med at melding til tilsynsmyndigheten om betydelig skade på pasient, og forhold som kunne føre til betydelig skade på pasient, opphørte 1. juli 2012.

Totalt mottok vi 341 meldinger frem til 1. juli. Meldinger som bel mottatt etter den datoen ble etter atale mellom Helsetilsynet o gKUnnsakpssenteret, oversend tubehandlet til Kunnskapssenteret.

Vi har merket oss at forhold som sykehusene tidligere meldte som melding etter § 3-3 i spesialisthelsetjenesteloven, nå av og til meldes til Statens helsetilsyn som varslingssak.

Samarbeidet med Folkehelseinstituttets avdeling for rettspatologi og klinisk rettsmedisin

Folkehelseinstituttet sender oss kopi av alle sine obduksjonsrapporter der det er opplysninger som kan tale for at det unaturlige dødsfallet kan skyldes feil ved undersøkelse eller behandling i helsetjenesten.

Pr 31. januar 2013 hadde vi mottatt 38 rapporter som gjald unaturlige dødsfall i 2012. Kjønnfordelingen var 18 kvinner og 20 menn.

Aldersfordelingen var: 6 under 2 år, 1 mellom 13 og 18 år, 4 mellom 19 og 30 år, 4 mellom 21 og 50 år, 14 mellom 51 og 70 år og 9 i gruppen over 71 år.

Rettsmedisinsk dødsårsak pga sykdom eller skade i hjerte-kar-systemet var hyppigst (13 dødsfall). Nest hyppigst var slymord (8 dødsfall).

Samarbeid med politiet

Plutselige og uventede dødsfall som skjer mens pasienten er under behandling eller utredning i helsetjenesten, skal meldes til politiet. Politiet ber så Helseavdelingen hos Fylkesmannen om å vurdere om etterforskning bør iverksettes. I 2012 fikk vi oversendt 29 slike saker fra politiet. Vi anbefalte etterforskning i fem saker. I disse var det mistanke om at det kunne være markant avvik fra forsvarlighetskravet pga. svikt i systemet som skal sikre at pasientene får forsvarlig behandling.

Samarbeidet med politiet skjer også ved årlige møter. I samarbeidsmøtet i 2012 ble saker som det hadde vært stor mediedekning av spesielt diskutert.

Samarbeid med Arbeids- og velferdsetaten (NAV) og Helseøkonomiforvaltningen (HELFO) i tilsynssaker.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har løpende kontakt/samarbeid med Arbeids- og velferdsetaten ved Behandlergruppen i NAV Kontroll øst, og med Helseøkonomiforvaltningen ved HELFO Region Oslo og HELFO Region øst. Det har vært holdt ett formelt samarbeidsmøte i 2012. Fylkesmannen har fått oversendt saker fra både NAV Kontroll øst, men særlig HELFO, med spørsmål om helsepersonell har handlet i strid med helselovgivningen. Det er opprettet tilsynssaker på bakgrunn av flere av disse.

Kontaktfylkeslegen

Et nettverk av saksbehandlere ved alle fylkeskontorene i helseregionen Sør-øst ledes fra Helseavdelingen hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Nettverket har to møter årlig. Disse ble også avholdt i 2012. I det ene møtet ble forslag til temaer for regionale tilsyn diskutert og samordnet. I det andre ble forslag til temaer til det årlige møtet med det regionale helseforetaket diskutert og samordnet. For øvrig fungerer nettverket som en arena for utveksling av erfaringer med ulike tilsynsmetoder, og med ulike saker.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 41 Tilsyn og klagebehandling etter barnevernloven

Vi viser til Embetsoppdraget til fylkesmennene 2012 fra Statens Helsetilsyn.

41.1 Hendelsesbasert tilsyn:

I 2012 kom det inn 152 nye tilsynsklager på barneverntjenestenes saksbehandling. Dette er 33 færre enn i 2011. I prosent utgjør dette ca 18 prosent reduksjon. I 36 av disse sakene fant vi at det ikke forelå grunnlag for at mottatt informasjon krevde tilsynsmessig oppfølging. Fylkesmannen i Oslo og Akershus har fulgt opp saker av alvorlig karakter. Det kan være seg saker der barneverntjenesten henlegger meldinger til tross for at de har mottatt en eller

flere alvorlige bekymringsmeldinger knyttet til barnets omsorgssituasjon eller atferd. Det er saker der barneverntjenesten ikke undersøker sakene grundig nok, og derfor ikke har et godt nok grunnlag for å avgjøre om en undersøkelsesak skal henlegges eller følges opp med forslag til tiltak. Og saker der barneverntjenesten overskrider tidsfristene knyttet til meldingsgjennomgang og undersøkelse. I flere saker har vi konkludert med at barneverntjenesten har forsømt seg med hensyn til å søke å få barnets uttalelse i saken. I 2012 har vi også behandlet flere klager som retter seg mot barneverntjenestens ettervernsarbeid, herunder at det ikke fattes vedtak om avslutning av tiltak, at ungdommen i for liten grad gis anledning til medvirkning og at ettervernsarbeid i for liten grad er styrt og forutsigbar for ungdommen. I 23 av 159 tilsynsklager ble det konkludert med lovbrudd.

I 2012 behandlet vi to henvendelser fra barn og foresatte etter tilsynsforskriftens § 11. Begge henvendelsene omhandlet klager på ansatte i institusjon.

I 2012 kom det 16 nye tilsynsklager knyttet til barnevernsinstitusjoner. Dette er saker som blir opprettet som tilsynssak ut i fra opplysninger fra forskjellig hold. Det kan være fordi vi ser at det er forhold som fremkommer under tilsynsbesøk, fra innkomne klager eller forhold som vi må se nærmere på ut i fra tvangsprotokollene.

41.2 Planlagt tilsyn:

Kommunetilsyn: Fylkesmannen har i 2012 gjennomført landsomfattende tilsyn med to kommuner og en bydel. Tilsynet omfattet barneverntjenestens arbeid med undersøkelser og evaluering av hjelpetiltak for hjemmeboende barn, med barns rett til medvirkning som undertema under begge hovedtemaene. Ved hvert av de tre tilsynene, som ble gjennomført som systemrevisjon, ble det avdekket to avvik i den ene kommunen, ett avvik i bydelen, mens det i den andre kommunen ikke ble avdekket avvik, men her ble det gitt to merknader.

Avvik 1: En kommune fikk avvik om at kommunen ikke sikret at undersøkelser gjennomføres i tråd med krav i lov og forskrift i alle saker.

Avvik 2: To kommuner fikk avvik om at kommunene ikke sikrer at hjelpetiltak til hjemmeboende barn evalueres i tråd med lov og forskrift i alle saker.

Merkand 1: Kommunen hadde ikke sikret at aktiviteter og fremdrift har vært tilstrekkelig i alle undersøkelser.

Merknad 2: Kommunen hadde ikke i tilstrekkelig grad dokumentert at barn hadde medvirket i undersøkelser og ved evaluering av hjelpetiltak.

Tilsynene er fulgt opp i henhold til veileder for landsomfattende tilsyn.

I tillegg har Fylkesmannen hatt en særskilt oppfølging av fire bydeler i Oslo og 9 kommuner i Akershus. For en kommune i Akershus og to bydeler i Oslo ble den spesielle oppfølgingen avsluttet i løpet av året.

To kommuner har vært innkalt til Tilsynsmøte på fagnivå. En kommune har vært innkalt til Tilsynsmøte på ledelsesnivå i både kommunen og hos Fylkesmannen på grunn av stor bekymring for situasjonen i barneverntjenestene.

Tilsyn med barnevernsinstitusjonene, omsorgssenter for mindreårige asylsøkere og sentre for foreldre og barn: Fylkesmannen har i løpet av 2012 ført tilsyn med 72 tilsynsobjekter. Fylkesmannen har gjennomført 180 individtilsyn, noe som utgjør 95 % av de lovpålagte tilsynsbesøkene.

Det har ikke vært utført systemrevisjoner på noen av institusjonene.

Det har vært avholdt møter med to private institusjoner vedrørende forhold som fremkom under tilsynsbesøk, de innsendte tvangsprotokollene eller på annen måte. Det har blitt åpnet tilsynsak på begge institusjonene og de er fortsatt ikke avsluttet.

Fylkesmannen har gitt syv pålegg til seks av våre private institusjoner og vi har gitt fem begrunnede meldinger til fire private og en kommunal institusjon.

Fylkesmannen hadde kontakt med 235 av de plasserte barna i løpet av 2012. Vi hadde samtaler med 197 hvorav 4 ble gjennomført utenfor institusjonen.

Ved begynnelsen av 2012 var det to omsorgssentre i Akershus. Det største av dem ble lagt ned i løpet av 2012.

I begynnelsen av 2012 var det 7 sentre for foreldre og barn i Oslo og Akershus. To av sentrene har blitt avviklet i løpet av 2012. Fylkesmannen har gjennomført tre tilsyn i 2012.

41.3 Klagesaker - enkeltvedtak:

I 2012 kom det inn 56 nye klager på enkeltvedtak rettet mot kommunene, som er samme antall som i 2011. I 6 av sakene har saksbehandlingstiden vært over 3 måneder. Fylkesmannen har behandlet en tvistesak etter barnevernloven § 8-3.

I 2012 kom det inn 63 klager på enkeltvedtak rettet mot institusjonene. Det er syv flere enn i 2011.

Årsrapport: Forøvrig vises det til Fylkesmannens årsrapport på barnevernområdet for 2012, som gir en fyldig fremstilling av Fylkesmannens virksomhet.

Resultatområde 42 Familierett

Antall separasjoner og skilsmisser har holdt seg forholdsvis stabilt de siste årene. Fylkesmannen er svært opptatt av å finne gode, nye elektroniske løsninger for å øke effektiviteten.

Når det gjelder godkjenning av utenlandske skilsmisser er dette et tidkrevende område. Særlig kan verifisering av dokumenter være en møysommelig prosess.

Ved godkjenning av nye forstandere blir det veiledet blant annet i ekteskapsloven.

42.1 Ekteskapsloven

Det ble behandlet 2860 søknader om separasjon og 2624 søknader om skilsmisse. I 2012 kom det ikke inn søknader om tillatelse til å få inngå ekteskap før 18 år. Fylkesmannen fikk ikke inn saker med opplysninger om at ekteskap kunne være i strid med bigamibestemmelsen.

Det ble behandlet 96 saker om skiftefritak.

Det ble i 5 tilfelle rettleidet forstandere i registrerte trossamfunn og livssynssamfunn med vigselfrett.

Det ble ikke reist sak om ekteskapets gyldighet etter § 16a. Videre hadde vi heller ikke til behandling klager når vigsel er nektet på annet grunnlag enn nevnt i ekteskapsloven § 13 andre ledd, jf § 14 siste ledd.

Det ble behandlet 5 saker på klage på at folkeregisteret hadde nektet å utstede prøvingsattest.

42.2 Anerkjennelsesloven

Det ble behandlet 358 søknader om godkjenning av utenlandsk skilsmisse i 2012. 317 saker ble godkjent og 41 søknader ble avslått.

42.3 Barneloven

Fylkesmannen mottok 24 skriftlige henvendelser i saker etter barneloven. Henvendelsene gjaldt i hovedsak spørsmål om foreldreansvar, fast bosted og samværsrett, stadfestelse av avtaler etter barneloven § 55 og spørsmål om reisekostnader ved samvær.

42.4 Veiledning og informasjon

Fylkesmannen besvarer daglig telefoner og e-post fra private personer, advokater med fler, som ønsker informasjon og veiledning om barneloven. Særskilt gjelder dette informasjon om reisekostnader ved samvær.

Resultatområde 43 Føre tilsyn med kommunenes plikt til å sørge for et krisesentertilbud

Fylkesmannen gjennomførte tilsyn i 2012 med to kommuner. Tilsynene ble gjennomført ved gjennomgang av

dokumenter og ved møter med representanter fra de to kommunene. Det ble ikke gjort funn som ga grunnlag for å gi pålegg til kommunene.

Det er fire krisesentre i våre to fylker. I 2011 og 2012 har vi gjennomført fire tilsyn med tre vertskommuner samt Oslo. Etter vår vurdering fungerer alle de fire krisesentrene tilfredsstillende, slik at tilsyn med de øvrige kommunenes krisesentervirksomhet vil ikke være hensiktsmessig på nåværende tidspunkt.

Resultatområde 44 Familievern

Embetsoppdraget fastslår at det minimum skal utføres ett tilsyn ved hvert familiekontor hvert tredje år. Fylkesmannen gjennomførte ett systemlignende tilsyn i 2012 og planlegger tre tilsyn i 2013. Dette er i tråd ved volumkravet fra BLD.

Ved tilsynet i 2012 fant Fylkesmannen ingen avvik, men anbefalte familiekontoret å utarbeide interne rutiner for overholdelse av regelverk og for å få en mer ensartet praksis. Videre ble det påpekt at ressursituasjonen ikke tilfredsstillte normen.

Resultatområde 45 Barn og Unge

45.1 Informasjonsvirksomhet og samordning

Som en del av Fylkesmannens samordning, ble det i mai 2012 avholdt felles to-dagers konferanse for barneverntjenestene i Oslo og Akershus. Hovedtemaet var: "Moderne barnevern - barnet og skolen i sentrum". Antall deltagere var 135.

Fylkesmannen har hatt samlinger for barneverntjenestene i Oslo og Akershus hver for seg på høsten 2012. Det ble gitt informasjon om rettsutviklingen på barnevernområdet i tillegg til øvrig aktuell informasjon. Blant annet ble føringene i forslag til statsbudsjett for 2013 presentert. Samt informasjon om fortsatt styrking av det kommunale barnevernet. Samlet deltagelse var 95.

En viktig del av Fylkesmannens virksomhet er å gi råd og veiledning til barneverntjenestene i fylkene. Spesielt gis dette for å øke den juridiske forståelsen av barnevernloven og forvaltningsloven med dertilhørende forskrifter og veiledere. Dette skjer via vår telefonvaktordning og e-poster som mottas jevnlig. I tillegg har vi avholdt veiledningsmøter med fire kommuner som ønsket å drøfte spesielle barnevernsaker med oss.

I 2012 fikk Fylkesmannen i Oslo og Akershus ekstra informasjonsmidler fra Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet til bruk for kompetansehevende tiltak for de ansatte i barneverntjenestene. Det ble iverksatt et prosjekt som ble kalt "**Forskningssirkler**". Prosjektet ble etablert i samarbeid med Diakonhjemmet Høgskole og Høgskolen i Oslo og Akershus. To grupper ble etablert med hovedtema i begge gruppene: "Barn og unges medvirkning i barnevernet". Hver gruppe ledes av en forsker som er ansvarlig for å fremskaffe forskningslitteratur og annet materialet til gruppene. En forskningssirkel er en form for studiesirkel hvor både praktikere og forskeren deltar. Formålet er å gi praktikerne flere perspektiv på sin praksis, men også å gi forskeren innsikt i den erfaringsbaserte kunnskapen i praksisfeltet. Forskningssirklene ble etablert i september 2012 til og vil vare ut januar 2014.

Fylkesmannen har hatt og har et særlig fokus på å utvikle nettsidene om barn og foreldre slik at de kan bli et godt sted for våre brukere å finne informasjon.

45.2 Fritak for taushetsplikt

Det er for 2012 registrert 69 nye saker om fritak for taushetsplikt etter barnevernloven, barnehageloven, sosialtjenesteloven i NAV og opplæringsloven. I tillegg til nye saker mottok Fylkesmannen mange telefoner og e-poster fra advokater og ansatte i offentlig tjeneste som ønsket veiledning for å søke om fritak for taushetsplikt.

45.3 Handlingsplan mot kjønnslemlesting

Fylkesmannen har samarbeidet med Barne-, ungdoms- og familieetaten, Oslo kommune ved Barne- og familieetaten og Helse- og velferdsetaten og Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging om arbeidet med Handlingsplanen mot kjønnslemlesting. Det ble ikke søkt om midler for konferanse direkte rettet mot barnevernet i 2012.

45.4 Biologisk opphav

Fylkesmannen mottok 78 nye saker om biologisk opphav og andre spørsmål om adopsjon. Mange henvendelser kom fra biologisk familie som ønsket kontakt med bortadoptert barn, noe adopsjonsloven ikke åpner for. Det gis mye veiledning på telefon og e-post om saksområdet.

45.7 Tilskudd til kommunalt barnevern

I forbindelse med satsingen på kommunalt barnevern, fikk Oslo kommune i 2012 midler til videreføring av 50,3 stillinger innvilget i 2011, samt midler til 11,1 nye stillinger i 2012.

Kommunene i Akershus fikk midler til videreføring av 46,8 stillinger innvilget i 2011, samt 8,1 nye stillinger i 2012. Etter vår vurdering har disse midlene vært et viktig bidrag til styrking av tjenestene. Fylkesmannen har fått mange positive tilbakemeldinger fra kommuner og bydeler om styrkingen av barnevernet.

Resultatområde 47 Integrering av innvandrere

47.1 Statborgerseremonier

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMOA	3	19,8
Sum	3	

47.2 Bosetting av flyktninger

Fylkesmannen har ikke hatt noen konkret rolle på dette området i 2012.

Embetet avgir imidlertid ressurser i form av ett medlem i "Beregningsutvalget for kartlegging av kommunale utgifter til bosetting og integrering av flyktninger". Integreringstilskuddene omtales jevnlig i våre informasjonsskriv.

47.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Fylkesmannen har behandlet 9 saker etter introduksjonsloven, 7saker i 2011. Av de 9 sakene ble 7 stadfestet, 1 sak ble endret til gunst for klager og 1 sak ble opphevet og sendt tilbake til fornyet behandling. De fleste sakene omhandler utskrivning fra programmet, ønske om forlengelse utover 2 år. Et par saker omhandler personer som faller utenfor målgruppen = kan- gruppen.

Fylkesmannen gir løpende veiledning og informasjon til kommunene om spørsmål tilknyttet loven og forvaltning av den. Det er jevn pågang fra kommunene pr telefon med spørsmål om loven og dens forskrifter.

47.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

For 2012 fikk Fylkesmannen i Oslo og Akershus tildelt til sammen 589 000.- til etterutdanning av lærere etc. i norskopplæringen for voksne innvandrere i de to fylkene. Midlene ble benyttet til:

- To sentrale etterutdanningskurs i henholdsvis Oslo og Akershus. Miljøhuset Gnisten i Nittedal hadde oppdraget med å arrangere de to kursene.
- En parallell til det sentrale kurset i Akershus der tema var flerkulturell forståelse. Ansvar for parallellen lå hos fagpersoner i Asker og Bærum.
- Fagdager i Oslo kommune og for ulike nettverk i Akershusregionen og en kommune som ikke hadde anledning til å delta på det sentrale kurset.

Kap. 0822 post 60 – Per Capita: Tilskudd for år 1 siste kvartal 2011 og de tre første kvartaler 2012 er utbetalt. I tillegg er det utbetalt tilskudd for år 2-5, begge terminer. Det er også mottatt og behandlet flere søknader i tillegg til de ordinære søknadene gjennom Nasjonalt introduksjonsregister.

I 2011 stod det registrert feil LAV sats for år 2 i Nasjonalt Introduksjonsregister. Det stod registrert kr 18 200 mens den riktige satsen var kr 19 200. Differansen ble utbetalt til alle kommuner i 2011 unntatt til Oslo. Den manglende utbetalingen på kr 112 000 til Oslo kommune ble etterbetalt i 2012.

Mot slutten av året 2011 fikk Barnehage- og utdanningsavdelingen tilført kr 11 mill. fra IMDi, som sammen med ubrukte midler hos Fylkesmannen på 1 mill. kr ble overført til Oslo kommune. Midlene ble forutsatt å være per capita tilskudd for år 2 i 2012. Dette ble fulgt opp i utbetaling av år 2-5, 2. termin til Oslo, hvor disse midlene kom til fratrukk.

Kap. 0822 post 60 – Resultattilskudd: Den enkelte kommune søker om tilskuddet etter at resultatet fra Norskprøve 2 eller 3 er bestått. Tilskudd for 3. periode 2011, og 1. og 2. periode 2012 er utbetalt.

Kap. 0822 post 60 – Grunntilskudd: 14 kommuner i Akershus har fått utbetalt kr. 420 000 hver i henhold til oversikt fra IMDi.

Kap. 0822 post 60 – Norskopplæring for asylsøkere i mottak: Den opprinnelige budsjetttrammen for 2012 var kr 4 400 000. 5 kommuner i Akershus og Oslo kommune har fått utbetalt totalt kr 1 457 700 til norskopplæring for til sammen 84 asylsøkere. Av disse var 67 bosatt ved asylmottak i Akershus og 17 i Oslo. Antall asylsøkere i målgruppen ble jevnt redusert fra 41 i 4. kvartal 2011 til 11 i 3. kvartal 2012.

Overgangsordningen: For en kommune hvor det hadde vært uklarheter vedr. beregningen av tilskuddet over flere år, ble det foretatt en endelig gjennomgang og beslutning om utbetaling av resterende tilskudd.

Høsten 2012 kom hhv. 1 - 2 personer fra IMDi Øst på hospitering hos Fylkesmannen i forbindelse med overføringen av tilskuddsforvaltningen fra Fylkesmannen til IMDi fra 2013. Hospiteringen ble fordelt over 4 dager, totalt 15 timer.

47.5 Tilsyn med kommunenes gjennomføring av introduksjonsloven

Fylkesmannen har ikke ført tilsyn med introduksjonsloven i 2012.

Resultatområde 48 Fremme likestilling og motvirke diskriminering

Embetet har samlet en kvinneandel på ca 70 %. Også i ledergruppen er det flere kvinner enn menn.

Det gjenfinnes ingen systematiske lønnsforskjeller, og ved hvert lønnsoppgjør blir likestillingsaspektet vurdert og hensyntatt, bl.a. ved å sørge for at ansatte i svangerskapspermisjon får like muligheter til å fremme lønnskrav.

Juridisk avdeling er klageinstans for saker knyttet til kommunelovens § 36 om kjønnsbalanse.

Vi har oppnevnt medlemmer av forliksråd, og heller ikke der har vi hatt bemerkninger til sammensetningen pga kjønn.

Likestilling har et særskilt fokus på barnehageområdet jf. 34.2

Ressursrapportering

Skulle vært ført 0,2 årsverk mer på r.område 450, skyldes feilføring i agresso som nevnt på r.område 339.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
41 Tilsyn med barnevernområdet	kr 2 929 756,23	kr 0,00
42 Familierett	kr 2 458 995,39	kr 0,00
43.1 Tilsyn med kommunale krisesentertiltak	kr 322 140,86	kr 0,00
43.9 Andre krisetiltak (rest 43)	kr 0,00	kr 0,00
44 Familievern	kr 510 354,19	kr 0,00
45 Barnevern	kr 2 764 492,04	kr 326 686,12
47 Integrering	kr 1 361 357,97	kr 0,00
47.5 Tilsyn med introduksjonsloven	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under BLD	kr 279 351,47	kr 23 820,87
Sum:	kr 10 626 448,00	kr 350 506,00

Justis- og beredskapsdepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.2 Vergemålsloven

I tillegg til antall saker kommer 19 desisjoner av regnskap. Fylkesmannen har gjennomført flere samlinger og kurs ifb med vergemålsreformen.

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMOA	67	0
Sum	67	0

51.3 Forliksrådene

I 2012 mottok vi 9 klager på forliksråd. Klagene har omhandlet forhold som ikke faller inn under Fylkesmannens tilsyn. Vår oppgave har vært å redegjøre på generelt grunnlag for regelverket i tilknytning til klageanførlene.

51.5 Tomtefesteloven

Det kom inn en sak om innløsning av festetomt i 2012. Saken er ikke ferdigbehandlet.

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

Det ble totalt utbetalt kr 45.833.727,- for saker etter lov om fri rettshjelp. I overkant av 50% av salæroppgavene sendes inn elektronisk. Elektronisk innsending er en besparing mht ressursbruk og departementet må bidra slik at flere advokater blir motivert til å bruke elektronisk verktøy.

52.1 Fri rettshjelp

For fritt rettsråd rapporteres det kvartalsvis til Statens sivilrettsforvaltning på fastsatt skjema.

Det kom inn og ble behandlet 125 nye saker om fri sakførsel. 28 saker ble påklaget.

52.3 Navneloven

Vi har behandlet 11 saker etter navneloven, klager på folkeregisterets vedtak. 8 vedtak ble stadfestet mens 3 ble omgjort.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnssikkerhet

53.1 Oversikt over regionale samfunnssikkerhetsutfordringer

Fylkes-ROS er under revisjon og nye krav etter tildelingsbrevet for 2013 vil bli innarbeidet. Fylkes-ROS er i dagens utgave ikke god nok til å etablere et regionalt risiko- og sårbarhetsbilde.

53.2 Samfunnsplanlegging

Fylkesmannens beredskapsstab er høringsinstans for kommuneplaner, konsekvensutredninger, reguleringsplaner, bebyggelsesplaner og fylkesplaner. I tillegg gir vi uttalelser til dispensasjoner fra arealplaner.

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

54.1 Beredskapsplaner innen samfunnssikkerhet

Fylkesmannen gjennomførte 3 tilsyn etter Sivilbeskyttelsesloven i 2012. Tilsynene ble gjennomført etter DSBs veileder. Fylkesmannens kriseplan legges gradvis over på CIM og oppdateres etter behov.

Fylkesmannen har hatt møte med våre 4 politidistrikt og Forsvaret i forbindelse med skjermingsverdige objekter.

54.2 Øvelser

Vi deltok 30. og 31. oktober i øvelse TYR 2012. Vi deltok innenfor ordinær kontortid, med krise -ledelse, -stab og -informasjon. Forbedringspunkter ble avdekket og vil bli innarbeidet i kriseplanverket.

Vi deltok i øvelse CMX 2012 med gradert samband og krisestab. Gradert samband fungerte og vi hadde en gjennomgang av iverksatte tiltak.

Fylkesmannen gjennomførte i 2012 de siste to øvelsene li bortfal kraft inntil 4 dager. Da har Oslo kommune og alle kommunene i Akershus øvet med dette scenariet.

54.4 Regional samordning

Saksbehandling innen område personkontroll går fortløpende. Elektronisk saksbehandlingsverktøy ble sikkerhetsgodkjent for 3 år. 1 person har fulgt NSMs opplæringsprogram. Det er journalført 294 poster og fattet klareringsvedtak i 137 saker. Vi deltar i klareringsforum og på fagkonferanser for klareringsmyndigheter.

54.5 Felles digitalt nødnett

Vi har deltatt i kvartalsvise informasjonsmøter i regi av Direktoratet for nødkommunikasjon.

54.6 Atomberedskap og strålevern

Det ble ikke gjennomført møte i Fylkesmannens Atomberedskapsutvalg i 2012. Møtet er utsatt til våren 2013.

54.7 Beredskap innen kraftforsyning og flom

Fylkesmannen har tett dialog med KDS og avsluttet i 2012 de siste kommuneøvelsene der bortfall i kraft har vært tema. Fylkesmannen viderevarsler i henhold til prosedyrer, men Fylkesmannen har som kjent ingen døgnberedskap. Fylkesmannen har oppdatert informasjon om flom- og skredutsatte områder i fylket basert på kartdata fra bl.a. NVE.

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Organisering for krisehåndtering

Gjennom deltagelse i Øvelse Tyr fikk Fylkesmannen trent krisestaben, loggføring og rapportering i CIM.

55.2 Krisehåndtering

Det har ikke vært hendelser i 2012 som har krevd samordning fra Fylkesmannen. Vi har hatt mindre hendelser som er loggført i CIM.

55.3 Evaluering

Det har ikke vært større hendelser i 2012 som har krevd evaluering i 2012. Fylkesmannen har vært i kontakt med og bistått enkelte kommuner etter uværet Frida.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
51.2 Vergemålsloven	kr 602 518,28	kr 909 104,82
52.1 Fri rettshjelp	kr 1 533 440,81	kr 919 556,70
52.9 Annet Borgerrettigheter (rest 52)	kr 5 700,00	kr 0,00
53 Forebyggende samfunnsikkerhet	kr 1 989 020,96	kr 0,00
54 Beredskapsforberedelser	kr 732 881,26	kr 0,00
55 Regional og kommunal krisehåndtering	kr 650 920,44	kr 0,00
Andre oppgaver under JD	kr 63 819,03	kr 0,00
51.9 Annen siviladministrasjon (rest 51)	kr 22 408,33	kr 0,00
Sum:	kr 5 600 709,00	kr 1 828 661,00

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Hovedansvaret for samordning ovenfor kommunene er tillagt samordningsstaben. Samordningsstaben bestod i 2012 av en sentral planrådgiver (t.o.m. april), samt to økonomirådgivere og embetets informasjonsansvarlige.

Fagavdelingene og samordningsstaben gir tilbakemeldinger gjennom kommunenes planprosesser. Dette skjer løpende gjennom tilbakemeldinger på kommuneplaner og kommunedelplaner.

Embetet har tidligere år gitt et utvalg kommuner en tilbakemelding på økonomiplanen. Tilbakemeldingene har hatt et sterkt fokus på befolkningsvekst, frie inntekter, kommunens kostratall for viktige tjenesteområder og finansielle indikatorer. I 2012 forsøkte vi direkte dialog ved å formidle den samme informasjonen til politiske utvalg (kommunestyre/ formannskap) på møter etter invitasjon. Vi har ikke konkludert med hvilken løsning som velges for 2013. Møter gir en direkte og aktiv dialog, men tilbakemeldingene har vært etterspurt fra enkelte kommuner.

Internt er det utarbeidet en kommuneprofil som skal styrke avdelingenes og embetsledelsens kunnskap om den enkelte kommunes situasjon. Det gjennomføres en løpende oppdatering av disse. Dette oppleves som et nyttig verktøy internt, og gjør det enkelt å være oppdatert ved deltakelse på møter med kommunen.

I forhold til kommunedialogen er Fylkesmannens kommunemøter, hvor fagavdelingene er representert etter behov, og vår årlige kontaktkonferanse viktige arenaer. I tillegg kommer den kommunikasjon som foregår løpende på faglige linjer. I 2012 ble det avholdt et eget møte med alle ordførerne.

Møtevirksomheten mellom embetet og kommunene søkes samordnet gjennom egen tilsynskalender og møtekalender. Dette arbeidet er fulgt opp i 2012.

I forhold til kommuneplanprosessene er det også utarbeidet et "forventningsbrev" med oversikt over de føringer kommunene må hensynta.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Arbeidet har vært knyttet opp mot følgende hovedaktiviteter:

Kontakt mot kommuner – i forhold til den økonomiske situasjonen og behovet for fornying.

Skjønnsmiddelstøtte til ulike utviklingsprosjekter – både til enkeltkommuner og til kommuner som samarbeider.

Vi er i regelmessig kontakt med alle kommunene. For kommunene som har økonomiske utfordringer er det gjennomgående en tettere dialog og en mer utstrakt veiledning, med et fokus på kommunens eget ansvar for økonomisk balanse, og behov og muligheter for omstilling.

I forhold til de prosjekter vi støtter med skjønnsmidler er det gjennomgående et sterkt fokus på omstilling og utvikling av tjenester. Kommunene informeres i et eget brev, og oppfordres til å søke. I 2012 støttet totalt 10 prosjekter, hvorav 2 av de største var samarbeid mellom flere kommuner.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Embetet har utarbeidet en elektronisk tilsynskalender for å kunne samordne tilsyn i tid. I denne forbindelse gjennomføres faste møter med avdelingene, hvor vi også diskuterer tilsynserfaringer og metodikk. 3 møter avholdt i 2012. Ble også avholdt 2 internseminarer for tilsynspersonellet.

Vi deltok på 2 samordningsmøter med sektortilsyn (fylkesoverskridende) i regi av Fylkesmannen i Østfold. Det ble gjennomført regionalt nettverksmøte med de 5 Oslofjord-embetene med tilsynserfaringer som tema. Vi holdt innlegg på et heldagsmøte med kontrollutvalgene på Romerike, temaet var statlig tilsyn vs kommunal egenkontroll.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i KommuneLoven

Det ble i 2011 gjennomført 2 lovlighetskontroller av kommunale budsjettvedtak etter kommunelovens § 60. Budsjettene oppfylte lovens krav.

6 kommunale vedtak om låneopptak ble behandlet, og 12 vedtak om låneopptak fra interkommunale selskap. Alle ble godkjent.

Det ble godkjent 17 kommunale garantivedtak.

I behandlingen og godkjenningen av kommunale vedtak om opptak av lån for ROBEK-kommunene stilles det sterke krav til den økonomiske balansen i økonomiplanen for å få en godkjenning. Dette innebærer også en konkretisering av tiltak/detaljeringsgrad.

62.2 Økonomiforvaltning - veiledning

Normalt vil det blitt avholdt et informasjonsmøte for kommunene (ledelse og økonomimedarbeidere) samme dag som statsbudsjettet ble offentliggjort. Dette var ikke mulig i år. Det ble imidlertid som vanlig sendt et informasjonsbrev til kommunene samme dag. I tiden rett etter deltok vi på møter i flere kommuner og informerte om opplegget.

Gjennom året har det vært en løpende dialog mellom embetet og kommunene i forhold til økonomiforvaltningen/inntektssystemet. Kommunene har fått bistand på telefon, e-post/brev og møter både her og ute i kommunene når det har vært etterspurt.

Arbeidet vårt med databasen over finansielle indikatorer for kommunene følges opp.

Forslag til fordeling av ordinære skjønnsmidler for 2013 ble utarbeidet høsten 2012. All tildeling av skjønnsmidler ble vurdert opp mot departementets retningslinjer.

Tilbakeholdte skjønnsmidler på 8 millioner kroner ble fordelt i løpet av 2. halvår. 4,3 millioner ble gitt som støtte til 10 ulike omstillings/utviklingsprosjekter. I forkant av tildelingen er kommunene gitt mulighet til å komme med innspill.

I 2012 ble det også fordelt skjønnsmidler vedrørende hendelsene 22/7 til kommunene.

De to ROBEK-kommunene vi hadde har fått særlig oppfølging, men etter avleggelsen av regnskap for 2011, kunne begge meldes ut.

Som normalt, har vi også i 2012 videreformidlet og utarbeidet skriftlig informasjon til kommunene etter fremleggelsen av revidert nasjonalbudsjett og kommuneproposisjonen. Økonomirådgiverne har stilt seg til disposisjon for kommuner som har ønsket deltagelse på egne møter.

KOSTRA-rapporteringen ble fulgt opp på vanlig måte. Økonomirådgiverne var i løpende dialog med flere kommuner underveis i rapporteringen, i tillegg til mer generell kontakt med kommunene om KOSTRA-spørsmål. Dette er typisk avklaringer i forhold til art/funksjon.

KOSTRA-data er en sentral del av dialogen med kommunene, blant annet på de møter hvor vi deltar, og benyttes i tillegg i de interne kommuneprofilene.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov

Fylkesmannen bruker mye tid på veiledning i kommuneloven, både pr. telefon og epost.

63.1 Kommunalrett

Vi behandlet 7 saker om lovlighetskontroll etter kommunel § 59. I tillegg avsluttet vi to saker der kommunens avgjørelse ikke syntes umiddelbart betenkelig slik at henvendelsene ga grunnlag for videre undersøkelser. Vi

behandler 5 saker etter klage, 4 ble opprettholdt og i et tilfelle ble vedtaket kjent ugyldig. Fylkesmannen behandlet en sak etter eget initiativ, kommunens vedtak ble opprettholdt. I tillegg innhentet vi redegjørelse i to saker på bakgrunn av henvendelser fra private, men sakene ga ikke grunnlag for å foreta noen videre undersøkelse. Vi behandlet en sak om lukking av møte, beslutningen var ugyldig.

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMOA	5	4	1	1	1	0	0	1
Sum	5	4	1	1	1	0		

63.2 Valg

Ettersom det ikke var valg i 2012 er det ikke brukt ressurser på dette området.

Resultatområde 64 Forvaltnings- og offentleglova i forhold til kommunesektoren

I 2012 ble det behandlet 92 klager på avslag om begjæring om innsyn. 40 vedtak ble stadfestet, 28 vedtak ble opphevet, 3 vedtak delvis opphevet, 7 saker ble omgjort, 3 saker delvis omgjort og 9 saker avsluttet uten realitetsbehandling. I tillegg ble 2 saker sendt til settefylkesmann fordi FMOA var inhabil til å behandle sakene

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

Det var ikke henvendelser eller saker om kommuneinndeling i 2012.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Vi har også i 2012 støttet interkommunale prosjekter med skjønnsmidler. Disse vil bli rapportert inn som vanlig. Se for øvrig kommentarer på 61.2 og 62.2. Det har videre vært dialog med både kommuner og interkommunale selskap i forbindelse med kommunenes styring og selskapenes drift, i tillegg til behandling av lånevedtakene.

Flere kommuner har i løpet av året utvidet sitt interkommunale samarbeid, og det er vertskommunemodellen som nå synes foretrukket, noe som synes naturlig i forhold til samarbeidets art.

Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

Området krever betydelige ressurser. I all hovedsak har vi fokus på saksbehandlingstid og andre oppgaver enn saksbehandling av klagesaker nedprioriteres. Dette innebærer at vi ikke går igjennom kommuneplanbestemmelser og møter med planutvalg er også nedprioritert.

Det ble i 2012 gjort en ekstra innsats for å nå det forskriftsfestete målet om 12 ukers saksbehandlingstid på saker etter plan- og bygningsloven. I all hovedsak ble målet nådd.

66.1 Byggesaker

Antall nye klagesaker i 2012 var 728 (676 byggesaker og 52 plansaker), mot 699 (642 byggesaker og 57

plansaker) i 2011.

882 saker ble avsluttet.

14 saker avsluttet hos SOMB uten at klagen førte frem. 1 sak ble behandlet i rettsapparatet (tingretten)- hvor staten ble frifunnet.

Restanse 01.01.13

Det var 151 restanser ved årsskiftet.

Tidsfrist 12 uker

Forskriftsendringen ble satt i kraft 01.07.13. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 79 dager i siste tertial. Det rapporteres tertialvis i sysam. Vi klarte å komme ned under 12 uker i snitt mot slutten av året. I årets siste måned, desember behandlet vi 71 saker totalt, med en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 68 dager.

Oversikt over fristoverskridelser

Til sammen 21 saker (medregnet restansene pr. 01.07.12 og nye saker innkommet etter 01.07.12) hadde en saksbehandlingstid på mer enn 12 uker. Av restansene pr. 01.07.12 var det 13 saker som ikke ble avgjort innen 12 uker (dvs. 24.09.12). Dette var i hovedsak problemsaker som fristen 24.09.12 måtte forlenges i. For sakene som innkom etter 01.07.12, brukte vi lenger tid enn 12 uker på 8 saker. For den ene saken ble fristen forlenget pga. helligdag, se forskrift til forvaltningsloven, § 41. De øvrige syv sakene brukte vi hhv. 86, 91, 97, 101, 109, 109 og 112 dager på å behandle. Overskridelsen var altså på det meste på 28 dager. Fem av disse syv sakene ble forlenget fordi det ble ansett å forligge "særlige tilfeller" etter byggesaksforskriften § 7-3 (3).

NB Refusjon er ikke tatt med i oversikten over.

Refusjon:

Vi behandlet 3 klagesaker som gjaldt refusjon i 2012.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Det kom inn 9 klagesaker i 2012 og 8 klagesaker ble behandlet. 4 vedtak ble stadfestet, 2 ble omgjort og 2 saker ble trukket.

Det kom ikke inn søknader om ekspropriasjon i saker hvor Fylkesmannen er førsteinstans. Det kom inn og vi behandlet 8 søknader om forhåndstiltredelse. 7 ble innvilget, en ble trukket.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMOA	1	0	1	Under klagebehandlingen ble eierseksjonsloven § 7 vurdert.
Sum	1	0		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMOA	0	0	0	-
Sum	0	0		

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
62 Kommuneøkonomi	kr 1 131 243,70	kr 0,00
66 Bolig- og bygningsrett	kr 6 998 933,46	kr 413 313,41
Andre oppgaver under KRD	kr 642 788,95	kr 0,00
Sum:	kr 8 772 966,00	kr 413 313,00

Arbeidsdepartementet

Resultatområde 73 Sosiale tjenester

73.1 Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Fylkesmannen har behandlet 762 saker etter lov om sosiale tjenester i Nav, nesten samme antalet som i 2011 selv om vi hadde vakanser i store deler av året. Innkomne klagsaker er omtrent på samme nivå som året før. Resultatkrav om at 90% av sakene skal behandles inne tre måneder er ikke oppnådd. Fylkesmannens gjennomsnittlig saksbehandlingstid har økt med en måned fra 2011 til 3.8 måneder. Dette skyldes vakanser i store deler av 2012.

Det er avholdt fire samlinger for Nav ansatte i Oslo og Akershus med totalt 400 deltakere. Grunnet det store antall ansatte i våre to fylker var målgruppen for samlingene begrenset til ledere og faglige ansvarlige i bydelene og kommunene.

Fylkesmannen har videre avholdt en dagskonferanse for ledere i bydeler og kommunene (110 deltakere) med interkontrollplikt som hovedtema.

Fylkesmannen har en høy grad av tilgjengelighet for telefonisk veiledning av kommunene/publikum. Dette er godt kjent ut i kommunene og benyttes daglig av tjenestene. Fylkesmannen har besvart ca 3800 telfonhenvendelser i 2012. Målet er å sikre riktige avgjørelser i 1.linjen som sikrer rettsikkerheten for brukere.

I tillegg har Fylkesmannen deltatt på flere fagsamlinger i regi av kommunene hvor særlige samlinger med lederne har vært høyt prioritert.

73.2 Sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen – formidlingstiltak og kompetanseutvikling

Fylkesmannen har gjennom året hatt regelmessig kontaktmøter med Nav fylke både tilknyttet kompetansetiltak, koordinering samt faglig utveksling. Mange arrangementer i regi av Fylkesmannen har vært avholdt sammen med Nav fylke der Nav ansatte har vært hovedmålgruppen. I tillegg har vi avholdt møter, seminarer og bidratt med faglig innlegg på andre fagområder som er en del av kommunens ansvarsområde og ikke nødvendigvis er en del av Nav kontoret. Det legges vekt på både samarbeid og koordinering med andre faginstanser - eks Husbanken, IMDI o.l. Ved alle større fagsamlinger på alle områder innhentes deltakernes evaluering av samlingen. Fylkesmannen mottar i gjennomsnitt en høyt skår på fire av fem på en tilfredshet skala. De fleste gir tilbakemelding på at det faglige innholdet innhold oppleves som svært relevant og nyttig i deres arbeid.

Det vises videre til rapportering på de etterfølgende resultatområdene.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Det er utarbeidet felles kompetanseplaner for 2012 i samarbeid med de respektive Nav fylkesledd og med Oslo kommune sentralt. Fylkesmannen er representert i samarbeidsutvalgene i både Oslo og Akershus, enten ved fylkesmannen selv og/eller avdelingsdirektør og har deltatt på alle møtene i 2012. KVP- måloppnåelse og resultat er et gjennomgangstema på de fleste samarbeidsutvalgsmøtene.

Fylkesmannen har ved telefonisk råd/veiledning samt i netteværks samlinger hatt stor fokus på brukernes rettigheter til deltakelse i KVP når vilkårene er tilstede. I Oslo har det vært arrangert 7 nettverksamlinger / fagdager for veiledere/ledere som arbeider med KVP til daglig. Tilsammen har 280 personer deltatt på disse samlingene i løpet av året. I Akershus er det avholdt tilsammen 12 fagnettverk fordelt på 4 geografiske regioner. Tilsammen 240 personer har deltatt på disse samlingene.

Hovedfokus for 2012 har vært lov om sosiale tjenester og nye forskrifter og rundskriv. Temaer for opplæring og kompetansehevende tiltak har vært bla: gjennomgang av regelverk, lovforståelse, kartlegging, samarbeidspsykisk helse, rus, IP, flerkulturell forståelse, tiltaks- og markedsarbeid, overgang til arbeid, overgang til AAP, standard for arbeidsretta brukeroppfølging i NAV-kontoret, KVP og flytting og ikke minst erfaringsutveksling mellom kommuner og bydeler. Vi har prioritert raske tilbakemeldinger til kommuner/bydeler og ikke minst formidling av avklaringer fra Avdir ut til 1.linjen.

Alle KVP veiledere samt andre på NAV kontorene har fått flere tilbud om opplæring og gjennomgang av bestemmelsene i loven i løpet av 2012. Det meste av aktivitetene rettet mot Nav som omhandler KVP har skjedd i samarbeid med Nav fylke og Oslo kommune og i tråd med den felles kompetanseplanen.

Fylkesmannen har hatt ansvar for 2 kontor i HPMT prosjektet i 2012. Aktivitetene i dette prosjektet skjer i nært samarbeid med Avdir og omtales ikke nærmere her.

73.4 Utenrettslig økonomisk rådgivning

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har hatt løpende utadrettete aktiviteter i egne fylker samt andre fylker i egenskap av rollen som kompetansesenter for Østregionen.

Fylkesmannen har arrangert, holdt foredrag og laget faglig innhold til 16 kurs/konferanser i løpet av 2012, 12 nettverkssamlinger og samarbeidsmøter. Til sammen 1019 deltakere har deltatt på våre arrangementer.

Tema har bl.a. vært juridiske rettigheter og plikter i forbindelse med utlegg, tvangs salg av bolig, frarådningssplikt, foreldelse av fordringer, det offentliges motregningsadgang, nytt rundskriv om sosiale tjenester i Nav, samt formidling av erfaringer fra andre kommuner, statistikk, lovarbeid og forskning på området.

Vi har videre informert om utviklingstrekk gjennom jevnlig møter med Arbeids- og velferdsdirektoratet, samt laget og ført over utviklingen på området for våre fylker samt Oppland og Hedmark.

Både Namsfogden i Oslo, Namsfogden i Skedsmo og namsmannen i Follo har deltatt på og bidratt til våre fagsamlinger sammen med kommunene/bydelene. Vi har jevnlig møter med Namsfogden i Oslo og samarbeidsmøter med 4 bydeler om oppfølging av personer som har fått innvilget gjeldsordning etter gjeldsordningsloven. 800 – GJELD har deltatt på våre samlinger og informert om sitt tilbud.

I forbindelse med oppstart av et prosjekt på Romerike mellom fire kommuner og to DPSer om økonomisk rådgivning og psykisk helse, har Fylkesmannen bidratt til oppstarten, formidlet kontakt til direktoratet og sittet i prosjektets styringsgruppe. Prosjektet mottar tilskudd fra Arbeids- og velferdsdirektoratet.

73.5 Boligsosialt arbeid

De øremerkede tilskuddene til boligsosialt arbeid har blitt vurdert i samarbeid med Arbeids- og velferdsdirektoratet og Husbanken. 10 tiltak i 9 bydeler i Oslo fikk tilskudd og 12 tiltak i 10 kommuner i Akershus. Bydelene og kommunene har vært fulgt opp i egne møter og/eller gjennom telefonisk kontakt.

Det er avholdt boligsosiale konferanser for hhv Oslo og Akershus. Totalt 150 personer har deltatt på disse 2 konferansene. Tema for konferansene har omfattet bla: boligbehov for vanskelig stilte, verdige bosituasjoner

innen psykisk helsearbeid, designe et godt liv, erfaringsutveksling, kognitive evner hos bruker, og husbankens virkemidler. Det er gitt gode tilbakemeldinger fra deltakerne.

Det er avholdt jevnlig samarbeidsmøter med bl Oslo kommune v/Velferdsetaten, Kompetansesentra Rus, Husbanken og interne faggrupper.

Fylkesmannen driver fortløpende råd/veiledning i form av egeninitierte tiltak som beskrevet men ikke minst gjennom vår daglig tilgjengelighet pr telefon. Dette bidrar til å ivareta kommunenes behov for raske avklaringer i deres arbeid med utsatte grupper med boligbehov.

En del av tilskuddskommunene har hatt stort fokus på boligfremskaffelse og gjennom dette skaffet varig bolig til mange brukere. Hvorvidt dette har ført til en generell nedgang i bruk av midlertidige boliger i kommunen har vi ikke tall på.

73.6 Barn og unge

Fylkesmannen har delt ut midler til totalt 14 prosjekter fordelt på 6 prosjekter i 5 kommuner i Akershus og 8 prosjekter i 8 bydeler i Oslo. Tildelingsprosessen har vært koordinert internt med andre tilskuddsordninger rettet mot kommunene. Det har skjedd fortløpende telefonisk veiledning og kommunikasjon med prosjekt kommuner og bydeler.

Fylkesmannen har hatt et særlig fokus på ytelser til barnefamilier i saksbehandling av klagesaker etter lov om sosiale tjenester i Nav og tilsyn med tjenestene. Veiledning av Nav kontorene mht vanskeligstilte familier har vært prioritert hele 2012. Videre er opplæring av nav ansatte skjedd i samarbeid med Nav fylke og med vekt på barn i sosialt og økonomisk vanskeligstilte familier.

Det er satt i gang en intern dialog med andre fagavdelinger i embetet vedr felles tiltak rettet mot barn og unge. Dette

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
73.3 Kvalifiseringsprogrammet	kr 362 497,72	kr 1 424 675,18
73.9 Andre oppgaver – Sosialtjeneste (rest 73)	kr 109 016,28	kr 1 367 149,78
74 Tilsyn med sos. tj. i arbeids- og velferdsforv.	kr 524 672,99	kr 0,00
Andre oppgaver under AD	kr 2 109 070,75	kr 297 651,06
Sum:	kr 3 105 257,00	kr 3 089 476,00

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 73 Levekår og sosiale tjenester

73.1 Lov om sosiale tjenester

Resultatområde 75 Habilitering og rehabilitering

Se 75.1

75.1 Habilitering og rehabilitering

Fylkesmannen i Oslo og Akershus ved Helseavdelingen har i 2012 gjennomført en elektronisk kartleggingsundersøkelse av tjenestetilbudet innen rehabilitering i kommunene i Akershus og bydelene i Oslo og spesialisthelsetjenesten som et ledd i den pågående eldresatsingen til Statens Helsetilsyn. Kartleggingen ble gjort i samarbeid med Senter for Omsorgsforskning. Undersøkelsen ble besvart av tildelingsenhetene i Oslo, kommuner i Akershus og tildelingsenheter i andrelinjetjenesten. Innkomne svar ble registret våren 2012 og funnene ble samlet og analysert i en rapport Rehabiliteringstjenester for eldre – Kartleggingsundersøkelse i Oslo og Akershus.

Rapporten viste at over 30% av bydeler i Oslo og kommuner i Akershus ikke hadde koordinerende enhet og flere fagpersoner ikke kjenner til KE i egen enhet. Ved å gå bredt ut med spørreundersøkelsen ønsket man også å øke kunnskap og øke bevisstheten om tjenester og prosesser på eget område. Når fylkesmannen i desember gjennomførte en ny kartlegging av koordinerende enheter i bydeler og kommuner kunne det ut i fra de innkomne besvarelsene se ut til at det var økt satsing og bevisstgjøring på feltet.

14 av 15 bydeler i Oslo rapporterer at de har egen koordinerende enhet(KE), mens en bydel har tverrfaglig team som utnevner koordinator i den enkelte sak. Bydelene har et egne habiliteringsteam 0-18år som ivaretar individuell plan (IP) og rapporterer til KE i bydelen. KE i bydelene er organisert i bydelens forvaltningsseksjon som også omfatter bydelens bestiller kontor.

Av de kommunene i Akershus som besvarte kartleggingen (15 av 22) har alle kommunene koordinerende enhet. KE er i stor grad lagt til bestillerkontoret/tildelingsavdelingen i kommunen. KE følger opp IP med egen fagkoordinator etter at IP er tildelt fra interne og eksterne tjeneste steder. KE har oversikt over eksterne IP og sikrer opplæring/veiledning. En av kommunene påpeker store utfordringer knyttet til samarbeid med barnehage/skole/PPT da de påberoper seg at det ikke står i lovverket til tross for kommunestyrevedtak om at alle tjenester i kommunen skal bidra inn i arbeidet med IP.

Fylkesmannen ser imidlertid at informasjonen om koordinerende enhet bør for enkelte kommuner være mer synlig for publikum blant annet lettere tilgjengelig på kommunenes nettsider.

Samarbeidet om ansvar og oppgavedeling knyttet til koordinerende enhet og individuell plan er beskrevet i delavtaler under samarbeidsavtalene mellom Helseforetakene og kommune.

Fylkesmannen har nettverksmøter med bl.a. helsesøstre der koordinerende enhet og IP har vært tema.

Det har også vært gjennomført tilsyn ved rehabiliteringstilbudet i sykehjem for pasienter over 80 år. Viser til egen tilsynsrapportering.

Fagråd Rehabilitering fikk i oppdrag fra Helse Sør-Øst RHF å utrede hvordan re-/habiliteringstilbudet til voksne og eldre med ervervet synstap kan utvikles i regionen.

Det ble etablert en arbeidsgruppe som fylkesmannen deltok i.

Helse Sør-Øst RHF ved SeR og Sunnaas sykehus HF arrangerte ReHabiliteringskonferansen 22. og 23. oktober 2012 på Lillestrøm, tema var ”Nøkler til god ReHabilitering, - kvalitet, samhandling og kompetanse”.

Fylkesmannen deltok i programkomiteen for konferansen.

Det var tre parallellsesjoner som hadde tema 1) Kvalitet og pasientsikkerhet i ReHabilitering, 2) Overganger i livet som gir overganger i hjelpeapparatet, 3) Ulike utviklingsperspektiver i Rehabilitering.

Sentralenhet for Rehabilitering/Regional koordinerende enhet for Helse Sør-Øst RHF har regelmessige møter med KE på sykehusene i Regionen. Representant for fylkesmannen har deltatt i møtene som har vært ved sykehus i Oslo og Akershus.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus arrangerte høsten 2012 en regional erfaringskonferanse om habiliteringstjenester til barn og unge med nedsatt funksjonsevne i samarbeid med Helsedirektoratet og Helse Sør Øst. Målgruppen var tjenesteytere som jobber med barn og unge med nedsatt funksjonsevne og dere pårørende i region Sør-Øst og 230 deltok på konferansen.

Temaene var blant annet informasjon om lovverk, ansvar og roller, erfaring med gode prosjekter som ”Helhetlige tjenester til barn og unge med nedsatt funksjonsevne og deres familier”, kompetanseheving innen helsefremmende og forebyggende arbeid, erfaringer i arbeidet med koordinerende enhet - hva, hvorfor og hvordan. Gode behandlingsforløp i spesialisthelsetjenesten og i samarbeid med kommunene og samhandlingsprosjekter ble presentert fra de ulike fagmiljøer. Konferansen ble avsluttet med temaet ”Veien gjennom hjelpeapparatet - erfaringer som far til et multihandikappet barn.”

75.2 Barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier

Viser til pkt. 75.1

75.3 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders og sykehjem

Fylkesmannen bisto Helsedirektoratet med kartlegging av unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders- og sykehjem jf brev datert 21.03.2012.

I de 3 kommunene som oppga at de hadde personer i målgruppen med langtidsplass på institusjon var antallet til sammen 6 personer. Det lengste oppholdet hadde vart siden 1997. Bare én av disse personene hadde fått utarbeidet en individuell plan. I ett tilfelle hadde pårørende eller beboer ønske om annen boform, og kommunen hadde vurdert annen boform men ikke utarbeidet konkrete planer for flytting.

Resultatområde 76 Kvalitet og samhandling

Se 76.1 og 76.3

76.1 Samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten

Rapportering 76.1

Omtale i årsrapporten i henhold til resultatkrav:

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har hatt ansatt koordinator for samhandlingsreformen i Sør-Øst Norge. I denne stillingen er bl.a. utrettet:

- Deltakelse i det Nasjonale nettverket for Samhandlingsreformen (SHR).
- Rapportering ukentlig til HOD om aktiviteter som angår SHR.
- Nettverk av kontakter i alle Fylkesmannsembeter i SØ (9 embeter) med e-post og regelmessige møter og informasjonsutveksling av nyheter om SHR.
- Undervisning og orientering om SHR i mange ulike fora som: Høyskoler i SØ. Interesseorganisasjoner innen helse utenom det offentlige. Kommuner. Sykehus. NAV. Kommuneoverlegemøter. RHF Sør-Øst. Fylkeskommunale og Fylkesmannsfora for SHR.
- Orientering og rådgiving til kommuner og bydeler i SØ. Også bidratt til utveksling av erfaring fra andre kommuner til de som etterspør råd. Spesielt orientert om saker som angår finansiering, Øyeblikkelig hjelp senger, og de helsetjenestene som kommune skal ta over i større grad enn tidligere. Herigjennom råd om prioritering av kommunenes oppgaveportefølje.
- Møter med koordinatorene for SHR i helseforetakene i SØ. Bidra til informasjon om kommunenes behov og ta med informasjon tilbake til kommuner og bydeler.
- Møter med pasientombud i fylkene i SØ.
- Deltakelse i kurs om SHR og bidrag i diskusjoner og innspill på kurs og konferanser.
- Fulgt opp utviklingen generelt med SHR - også de store utfordringene med elektronisk samhandling i de forskjellige fylkene.

Helseavdelingen har hatt et internt samarbeid for å koordinere, samordne og fordele oppgaver med utgangspunkt i resultat- og rapporteringskrav innen område 76.1 og i de forskjellige områdene i embetsoppdraget sett i lys av

samhandlingsreformen.

Det har vært fokus på samarbeid mellom 1. og 2. linjetjeneste i de nettverk og fora vi er deltagende i. Fra høsten 2012 ble det ansatt en seniorrådgiver med spesielt ansvar for å følge opp samhandlingsreformen. Vedkommende har deltatt i nettverksmøter med andre Fylkesmannsembeter som referert over.

FMOA har oversikt over og kjennskap til samarbeidsavtalene mellom kommunene og Helseforetakene i våre fylker. Vi har ikke hatt noen aktiv rolle i utvikling av avtalene da vi opplever at partene selv har etablert gode arenaer for dette arbeidet og ikke har hatt behov for ekstern bistand. Vi følger imidlertid med på de utarbeidede avtalene med delavtaler og etterspør i ulike fora hvordan disse er implementert på avdelingsnivå og innad i kommunene.

Det har vært kartlagt og fulgt opp eksisterende nettverk av samhandlingskoordinatorer i Oslo og Akershus.

En ansatt hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus påbegynte studiet "Helse og omsorg i plan" høsten 2012 ved Høgskolen i Vestfold. Studiet avsluttes høsten 2013.

Helseavdelingen har deltatt i ulike nettverksmøter med kommuner, fylkeskommuner, helseforetak og andre. Ved forespørsel har avdelingen bistått med informasjon i den nye helselovgivningen og holdt undervisning/opplæring på møter/konferanser.

Dagens lovhjemling av tjenester, spesielt endringer som har skjedd etter at sosialtjenesteloven ble opphevet, samt nye krav til kommunenes oppgaver, har vært brakt i ulike møter og på Helsekonferansen høsten 2012. Informasjon om - og fokus på nye krav til kommuneplanlegging etter folkehelseloven, har blitt ivaretatt bl.a. gjennom deltakelse på planforum i regi av Fylkeskommunen.

Fylkesmannen har avventet nærmere spesifisert oppdrag fra Helsedirektoratet i forhold til de forvaltningsmessige "følge-med" oppgavene vi vil ha når det gjelder utviklingsarbeid knyttet til reformen.

Gode eksempler:

Spesialisert korttidsenhet et samarbeidsprosjekt mellom Akershus Universitetssykehus og de fire kommunene Lørenskog, Skedsmo, Nittedal og Rælingen. Et tilbud til pasienter som er "for friske" til å være på sykehus og "for syke" til å reise hjem.

Avdelingen har totalt 15 sengeplasser og skal gi et faglig tilbud til somatiske pasienter over 60 år som har behov for pleie og medisinsk behandling i overgangen mellom sykehus og eget hjem.

Tilbudet er for somatiske pasienter, fortrinnsvis over 60 år, fra kommunene Lørenskog, Skedsmo, Nittedal og Rælingen. Målgruppen er de som har behov for å fullføre igangsatt behandling og/eller trenger opptrening før hjemreise.

Avdelingen gir pasientene bedre tid til å komme seg etter et sykehusopphold og de rekker å bli helt friske før de reiser hjem. Tilbudet forventes å gi pasientene mindre behov for hjemmetjeneste.

Forventet effekt er kortere liggetid på A-hus, færre re-innleggelser, redusert behov for rehabilitering, mindre behov for hjemmetjeneste og bedre samarbeid mellom kommunene og A-hus.

Samhandlingsarena Aker: Samhandlingsarena Aker er et prosjekt for å etablere viktige samhandlingstiltak og nye helsetjenester i de frigjorte lokalene ved Aker sykehus i perioden 2011-2014.

Oslo kommune og Helse Sør-Øst er enige om at Oslo skal være et pilotområde for samhandling og Samhandlingsarena Aker er sentralt virkemiddel for å oppnå dette.

Samhandlingsarena Aker skal:

- etablere og utvikle fellesskapsarena der eksisterende helsevirksomhet samhandler slik at det gir en merverdi for byens befolkning
- utvikle og etablere nye helsetjenestetilbud til befolkningen i Oslo.
- være en arena der alle parter, lokal-/områdesykehusene, etater, bydelene, brukere, fastleger og avtalespesialister bidrar aktivt i utviklingen
- møte fremtidens helseutfordringer med nyskapende forsknings- og læringsmiljøer, utviklet i fellesskap mellom sykehusene og kommunen

Samhandlingsarenaen på Aker vil ha flere helsetjenestenivåer samme sted, tjenester som støtter og utfyller hverandre, byomfattende eller bydelsovergrepene tjenester, koordinert behandlingstilbud og vil være en foregangsvirksomhet i forhold til brukermedvirkning

Samhandlingsprosjektet akutt og subakutt funksjonssvikt hos eldre startet opp januar 2012 med varighet til desember 2013. Prosjektet er tildelt midler fra Oslo kommune, Oslo universitetssykehus og Helse Sør Øst og er et samarbeid mellom oppdragsgivere bydel Bjerke, bydel Nordre Aker og bydel Østensjø og Oslo Universitetssykehus.

Prosjektets hensikt er å lage modeller for gode pasientforløp for eldre pasienter med akutt og subakutt funksjonssvikt, fra symptom oppstår i pasientens hjem, til diagnostikk og behandling hos fastlege og/eller på sykehus er igangsatt og situasjonen er under kontroll.

Målet er så raskt som mulig å få en medisinsk vurdering av funksjonstapet på rett nivå, dels i samarbeid mellom pasient, pårørende, hjemmetjeneste og fastlege, dels i samarbeid mellom primærhelsetjeneste og sykehus. Legevakt og AMK er sikkerhetsnettet som bistår der det haster mer enn det bydelens helsetjenester kan imøtekomme.

Pilotprosjekt PLO- pleie og omsorgs -meldinger med Skedsmo kommune, Oslo kommune og Ahus som et av 5 pilotprosjekt som skal teste ut disse meldingene i samhandlingen mellom sykehus og kommune.

ELIN-k fase 2 er et nasjonalt prosjekt hvor det er utarbeidet standardiserte elektroniske skjemaer og meldinger som skal brukes i samhandlingen mellom kommunen og sykehus for pasienter som har eller trenger kommunale tjenester. Meldingene kalles PLO-meldinger og er en forkortelse for "pleie- og omsorgsmeldinger".

Overordnet mål for dette pilotprosjektet er at ELIN-k meldinger skal testes, utvikles/justeres og eventuelt tas i bruk i samhandlingen om inn- og utskriving av pasienter.

Viser også til Helse Sør-Øst sine nettsider - samhandling - gode eksempler: <http://www.helse-sorost.no/fagfolk/samhandling-ny/god-eksempler/Sider/side.aspx>

76.2 Individuell plan

Det vises av brev datert 10.10.2012 fra Helsedirektoratet, hvor det kommer frem at oppdraget utgår.

Se forøvrig til rapportering på resultatområde 75.1 som også omhandler individuell plan.

76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

Ingen spesiell aktivitet pga ressursituasjonen

76.5 Felles digitalt nødnett

Fylkesmannen har ennå ikke bistått helseforetakene og kommunene i innføringen av nødnettet.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

Se nedenfor. Enkelte deler er nedprioritert pga vanskelig ressursituasjon.

77.1 Helsemessig og sosial beredskap

Arbeidet innen helsemessig og sosial beredskap har også i 2012 vært preget av oppfølging etter angrepene 22. juli 2011. Fylkesmannen har vært bindeledd mellom Helsedirektoratet og Oslo kommune samt kommunene i Akershus. Våren 2012 ble den andre undersøkelsen i regi av Helsedirektoratet om kommunenes oppfølging av rammede og berørte utført. Fylkesmannen videreformidlet spørreskjemaet til kommunene og mottok svarene, for deretter å videresende disse samlet til Helsedirektoratet. På bakgrunn av besvarelsene ble enkelte kommuner og

bydeler bedt om å redegjøre nærmere for tilbudet om oppfølging.

Den 11.12.2012 gjennomførte Fylkesmannen i samarbeid med RVTS-øst et seminar "Når krisen rammer - seminar om kommunalt beredskap og psykososial oppfølging etter kriser, ulykker og katastrofer i Oslo og Akershus". Målgruppen var ledere med ansvar for kommunalt beredskap, ledere for kriseteam og ledere for etater som samarbeider nært med kriseteamene som DPS, helseforetak, politi, kirke og andre trossamfunn.

Assisterende fylkeslege deltok på to beredskapsøvelser i 2012 der temaet var langvarig strømbrudd. Det er regelmessige møter i Fylkesmannens beredskapsstab der Helseavdelingen er representert ved assisterende fylkeslege. Fylkeslegen deltar i Fylkesberedskapsrådet og i fylkets atomberedskapsutvalg.

77.2 Fritak frå forvaltningsmessig taushetsplikt

Mindre antall søknader om fritak - ca 1 per måned.

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOA	10	2
Sum	10	

77.3 Særfrådrag

Særfrådrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOA	337	111
Sum	337	

77.4 Førerkort

Betydelige problemer med å avvikle saker. bedring i restansene siste år, men saksbehandlingstid for dispensasjonssaker er 12 - 14 uker (pålagt <6 uker).

Det vil bli prioritert i 2013.

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOA	3116	53
Sum	3116	

77.5 Pasientjournaler

Betydelig utgiftspost, da dette er satt ut til privat aktør.

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMOA	70
Sum	70

77.6 Rett til trygderefusjon

Ingen aktivitet

77.7 Felles barnevern sosial og helsemelding

Nedprioritert - vil ikke bli laget egen rapport i tillegg til FAD-rapport av ressursmessige grunner.

77.8 Rettssikkerhet ved ytelse av helsehjelp med hjemmel i pasient- og brukerrettighetsloven kap. 4A

Opplæringstiltak: Vi har i 2012 hatt en forlesning for tannhelsetjenesten i Akershus og tre forelesninger i kommunehelsetjenesten. I tillegg har vi gjennomført fem landsomfattende tilsyn og i forbindelse med oppfølging og lukking av avvik har vi vært på møte med to av virksomhetene. Dette viste seg å være nyttig også i opplæringsøyemed. I tillegg har vi hatt mye veiledning på telefon. Både ved at helsepersonell har ringt oss for råd og veiledning og at vi har tatt kontakt på bakgrunn av de kopiene av vedtak som vi har mottatt.

Etterprøving og klagesaksbehandling: Vi har mottatt 465 kopier av vedtak i 2012. Dette er en økning med 151 vedtak fra 2011. Omtrent 1/4 av vedtakskopiene har krevd umiddelbar oppfølging ved at vi har bedt om ytterligere opplysninger, vedtaket er opphevet/returnert eller at vi har gitt tilbakemelding der helsehjelpen allerede har vært gjennomført.

Av de 465 vedtakene var 295 vedtak fattet for mer enn tre måneder. Dette er også en økning fra forrige år på 150. Det er også gitt veiledning og tilbakemelding på vedtakene i forbindelse med innhenting av opplysninger for etterkontroll av vedtakene.

Vi har mottatt to klager.

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

Se neste punkter. Oppgavene og tilskudd i all hovedsak overført til fylkeskommunen, mens Fylkesmannen kun er del av et partnerskap.

Betydelig redusert innsats fra FM - redusert fra 3 til 1 årsverk i 2012.

83.1 Folkehelsearbeid generelt

Det har i 2012 vært satt fokus på samhandlingsreformen generelt, ny folkehelselov samt forskrifter til loven om oversikt over helsetilstanden. Aktiviteten har vært i form av møter og kurs for aktuelle målgrupper. Fylkesmannen's årlige brev til kommunene har i 2012 bl.a. blitt rettet mot de ovennevnte områder. Dette gjelder både Oslo og Akershus.

Det er en god utvikling i kommunene med å få det brede folkehelsearbeidet forankret i kommunale planer etter plan- og bygningsloven. Folkehelseloven, samt Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. I Akershus er det 17 kommuner som har drøftet folkehelseutfordringene i planstrategien, men det er store forskjeller hvor god oversikt kommunene har over utfordringene. Noen kommuner har utarbeidet gode grunnlagsdokumenter, mens andre nevner "folkehelseprofilen" fra Folkehelseinstituttet. I noen kommuner gjøres oversiktsarbeidet parallelt med planstrategien. Enkelte kommuner utarbeider egen folkehelseplan og tar drøftingen av folkehelseutfordringen der. Noen kommuner holder på med utarbeiding av planstrategi nå.

Det er 19 kommuner som har hatt en politisk behandling av mål og strategier for folkehelsearbeidet i Akershus. Noen kommuner har hatt det inne i kommuneplanen i flere år. Andre har vedtatt det i delplaner, som egen folkehelseplan m.v.

Planstrategi for Akershus fylke for perioden (2013-2016), med grunnlagsdokument over utviklingstrekk og folkehelseutfordringer, er fremlagt og drøftet. Denne skal til politisk behandling februar 2013. I tillegg har fylkeskommunen egen folkehelsestrategi (2011-2014) og det er i gang med utarbeiding av handlingsprogram for denne.

Planstrategien og grunnlagsdokument for Oslo beskriver og drøfter folkehelseutfordringene i fylket. Den reviderte folkehelseplan for Oslo (2013 -2016) skal til politisk behandling 30.01.2013

83.2 Miljørettet helsevern

Det kom inn 5 klagesaker mens det ble fattet 6 vedtak. 5 vedtak ble stadfestet og 1 vedtak ble opphevet. Sakene ble ikke behandlet innen 8 uker.

83.3 Ernæring, fysisk aktivitet, tobakk og seksuell helse

83.3 Ernæring, fysisk aktivitet, tobakk og seksuell helse

Temaene innen ”ernæring, fysisk aktivitet, tobakk og seksuell helse” ble satt på dagsorden på ulike arenaer i folkehelse/partnerskapsnettverket. Dette gjelder møter/kurs med skolehelsetjenesten, helsestasjon for ungdom, kommunens folkehelsekoordinatorene, samt frisklivskoordinatorer. I tillegg bidro folkehelse/partnerskapet til at det ble gitt tilbud om kurs i ”endringsfokusert veiledning”, til aktuelle målgrupper i begge fylker.

Tobakksforebyggende arbeid

En viktig oppgave for fylkesmannen i det tobakksforebyggende arbeidet, er å bidra til implementering av FRI-programmet i ungdomsskolene. Fylkene har mange skoler som får dette til på en god måte, der både elever, lærere og skolehelsetjenesten arbeider sammen. Oslo og Akershus ligger imidlertid lavere på dekingen av skoler som benytter programmet enn landsgjennomsnittet; Oslo med 11% og Akershus med 38%. En av årsakene til dette kan være at skolene heller velger helhetlige løsninger og tar momentene fra FRI – programmet med i et felles opplegg, som ofte kalles ”Rusforebygging i skolen”.

Det er stort behov for tilbud for å slutte å røyke i våre bydeler og kommuner og særlig gjelder dette røykesluttgrupper. Frisklivssentralene både i Oslo og Akershus er godt i gang med å gi slike tilbud samt Akershus universitetssykehus.

Frisklivsentraler

Oppretting av frisklivsentraler er i god utvikling både i Akershus og Oslo, og ”Veileder for kommunale frisklivsentraler” er blitt gjort kjent. Det er ulikt hvilke lavterskeltilbud sentralene har. Enkelte har tilbud om aktiviteter innen fysisk aktivitet, ernæring og røykeslutt, mens andre i tillegg har tilbud innen psykisk helse, rehabilitering samt barn og unge. Fra 2012 har Fylkesmannen fått ansvar for tilskuddsmidlene til etablering og utvikling av frisklivssentraler. Tildelingen av midler samt fagdag for frisklivsskordinatorer, er blitt gjennomført i samarbeid med Akershus fylkeskommune og Oslo kommune. I Akershus har 11 kommuner etablert frisklivssentral. 7-8 kommuner planlegger oppretting i 2013, hvor 5 av disse kommunen skal opprette interkommunal modell. I Oslo har 7 bydeler etablert frisklivssentral og 3 bydeler planlegger start i 2013.

Seksuell helse Handlingsplan for forebygging av uønsket svangerskap og abort 2010 -2015

Alle bydeler/kommuner har etablert helsestasjon for ungdom, der de bl.a. gir rådgiving/ veiledning i seksuell helse. De samarbeider med skolehelsetjenesten både i ungdoms- og videregående skole. I 2012 var det i Akershus 14 kommuner, 6 bydeler, 2 studenthelsetjenester, samt private organisasjoner som søkte om tilskuddsmidler, for til sammen kr. 2. millioner, til ulike tiltak innen området seksuell helse.

Fylkesmannens helseavdeling bidrar til koordinering av et nettverk for personell ved helsestasjon for ungdom og skolehelsetjenesten 4 ganger i året, der det gis faglig påfyll og erfaringsutveksling innen tema seksuell helse. I Oslo organiseres ”nettverket helsestasjon for ungdom” 4 ganger i året av helse- og velferdsetaten.

83.6 Smittevern

Det er ikke blitt avholdt regelmessige møter med kommunene rundt dette tema i 2011.

Helseavdelingen har deltatt i samarbeidsmøter med Oslo kommune angående HIV-problematikk.

Det ble avholdt smittevernkonferanse for helsepersonell i Oslo og Akershus februar 2011. Hovedtemaene var

HIV-situasjon og forebygging, andre seksuelt smittsomme sykdommer, influensavaksinasjon, tuberkuloseoppsporing, MRSA-problematikk, ME, overvåking av infeksjoner og antibiotikabruk i sykehjem, IHR-forskriften, samt kasuistikker rundt smittevern.

Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste

Se pkt 84.1 og følgende.

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

Det ble anbefalt opprettet 3 nye fastlegehjemler i Oslo, fordelt på 2 bydeler, og det ble anbefalt opprettet 3 nye fastlegehjemler fordelt på 2 kommuner i Akershus. Behovet for nye hjemler ble blandt annet begrunnet i befolkningsvekst og utilstrekkelig ledig kapasitet på legelistene. Det vektlegges i søknader at innbyggerne skal ha en reell mulighet til å velge fastlege. Det er videre fokus på at legene som følge av samhandlingsreformen og revidert fastlegeforskrift får større arbeidsbyrde.

Det er store forskjeller i legedekning mellom de ulike bydelene i Oslo. Variasjonen reflekterer ikke behovet for fastleger vurdert på bakgrunn av helseindikatorer og befolkningsprofiler i bydelene. Denne uheldige kapasitetsforskjellen bør tas i betraktning ved opprettelse av nye hjemler i Oslo.

Det har ikke innkommet søknader om suspensasjon fra Fastlegeforskriften §17.

84.2 Turnustjeneste

Fylkesmannen administrerer tildeling av turnusplasser for turnusleger i kommunehelsetjenesten. Oslo og Akershus hadde våren og høsten 2012 totalt 45 turnusleger for begge periodene i kommunehelsetjenesten.

Fylkesmannen gjennomfører gruppeveiledning for turnuslegene i kommunehelsetjenesten. Dette er et supplement til individuell veiledning tilknyttet arbeidsstedet. Oppgaven løses gjennom en stillingsbrøk på 60% fordelt på to leger. I tillegg arrangeres det hvert halvår akuttmedisinsk kurs i samarbeid med Akershus universitetssykehus HF og Oslo kommunale legevakt. I samarbeid med Helfo gjennomføres introduksjonsseminar om oppgjørsordninger og riktig takstbruk. Fylkesmannen holder egne halvårige kurs for turnuskandidatene med vekt på helsejuss og offentlig helseforvaltning.

Fylkesmannen har ansvar for å fremskaffe tilstrekkelig antall turnusplasser for fysioterapeuter i region sør-øst, som består av 10 fylker. Turnusstart 15.08.2012 påbegynte 140 turnusfysioterapeuter ett års turnustjeneste, hvorav seks turnusplasser var lokalisert i region nord. I tillegg gjennomførte 15 turnusfysioterapeuter kun seks måneders tjeneste i turnusåret 2012/2013 grunnet utsatt studieprogresjon eller resttjeneste. Fylkesmannen må hvert år anmode Statens autorisasjonskontor for helsepersonell å pålegge kommuner og helseforetak mottak av turnusfysioterapeut. Det er særlig vanskelig å opprette nok turnusplasser i spesialisthelsetjenesten.

Fylkesmannen har også ansvar for å administrere veiledning av veiledere av turnusfysioterapeuter i samarbeid med Norsk Fysioterapeutforbund (NFF). Fylkesmannen har den praktiske tilrettelegging og NFF står for det faglige innhold og stiller med kursledere.

84.3 Klagesaksbehandling etter lov om kommunale helse- og omsorgstjenester og pasient- og brukerrettighetsloven

Se rettighetsaker under rapport Statens helsetilsyn

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Veilederen som det var implementeringsoppgaver knyttet til for 2012 kom først i januar 2013. FMOA har ikke hatt aktivitet på dette feltet.

84.5 Helsetjenestetilbud til asylsøkere, flyktninger, familiejenforente og direktebosatte

overføringsflyktninger

Det har i flere år vært fokusert på å spre informasjon om veileder IS-1022: Helsetjenestetilbudet til asylsøkere, flyktninger og familiegjenforente. Veilederen har i flere år blitt omtalt i forskjellige fora i kontakt med kommunene. Veilederen har vært tema i faste møter med helsesøstre og kommuneoverleger. Den har vært distribuert ved alle samlinger/ konferanser der innvandrers helse har vært tema, blant annet ved alle konferansene vi har arrangert om kjønnslemlestelse. I våre spørreundersøkelser til kommunene har vi de siste år informert utførlig om denne veilederen der også familiegjenforente er inkludert i den reviderte utgaven fra 2010. Viktigheten av tilrettelegging i tråd med veilederen er blitt omtalt og vektlagt.

Det er arrangert konferanse om implementering av tilbud om samtaler og frivillige underlivsundersøkelser samt tverrfaglig nettverkssamling om kjønnslemlestelse. Det vises til punkt 84.10 for mer utførlig informasjon.

Vi har mottatt svært positiv tilbakemelding om at veilederen brukes i utstrakt grad, blant annet i asylmottak, i kommunehelsetjenesten, flyktningtjenesten og i NAV.

84.6 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Overordnet vurdering av kommunenes systematiske ivaretagelse av helse- og omsorgstjenestetilbudet til urbefolkningen og andre minoritetsgrupper

Fylkesmannen har inntrykk av at kommunene og bydelene er blitt flinkere til å gjøre seg kjent med og bruke [Veileder om helsetjenestetilbudet til flyktninger, asylsøkere og familiegjenforente \(IS-1022\)](#). De fleste bydeler i Oslo gir tilbakemelding om at de kjenner veilederen og at den er tatt i bruk i ulike tjenesteområder i bydelen. Noen bydeler understreker at veilederen og temaene den omhandler er gjort kjent for alle tjenester innen helse- og omsorgstjenesten og i kommunen som helhet, og at dens tema tas opp jevnlig på fagmøter. Det er bare en bydel som svarer at dette ikke er gjort, og understreker at denne brukergruppen mottar de samme tjenestene som bydelens øvrige innbyggere. Det er også bare en kommune i Akershus (av 15 kommuner) som veilederen er helt fremmed for. De gir oss tilbakemelding om at de ikke er klar over at det eksisterer en slik veileder.

At veilederen er kjent og tatt i bruk medfører at kommunene i Akershus og Oslo kommune er flinkere til å tilrettelegge helse- og omsorgstjenester ut fra denne befolkningsgruppens behov. De er mer bevisst på å kartlegge og fange opp spesielle behov for helsetjenester og sette i gang tiltak /behandling og oppfølging i en tidlig fase.

Inntrykket er at det utvikles gode samarbeidsnettverk for å ivareta denne brukergruppens behov. NAV, flyktningkontoret og kommuneoverlegen samt helsestasjons- og skolehelsetjeneste danner flere steder viktige nettverk for hjelp og assistanse. Disse nettverkens målbevisste arbeid medfører at innlemming i kommune/bydel blir smidigere og mindre problemfylt, samtidig som brukerens behov for tjenester blir lettere fanget opp og ivare tatt.

Det etablert flere samarbeidsnettverk for å møte brukernes behov innen psykisk helse. Noen steder får enslige mindreårige asylsøkere rutinemessig tilbud om frivillig samtale med psykolog. Det er etablert samarbeid mellom spesialisthelsetjeneste og kommunehelsetjeneste innen det psykiske helsearbeidet i flere kommuner/ bydeler.

Alle kommuner (15)og alle bydeler unntatt en opplyser at de er kjent med og har tatt i bruk veilederen om kommunikasjon via tolk. Det er store variasjoner mellom kommuner/bydeler hvor godt kjent veilederen er og i hvor stor grad den er tatt i bruk. I Oslo er det etablert en sentral tolketjeneste for hele kommunen. Det er utarbeidet anskaffelsesreglement for kjøp av tolketjenester. I flere kommuner lages det prosedyre for bruk av tolk med bakgrunn i veilederen. Noen kommuner beskriver også at kortversjon av veilederen er lagt ut på nettsted for kommunen, og at det er blitt gitt opplæring i veilederen i alle aktuelle tjenester i kommunen.

84.7 Helsetjenestetilbud til personer utsatt for seksuelle overgrep eller vold i nære relasjoner

Alle bydeler unntatt 2 har opplyst at de har en handlingsplan mot vold i nære relasjoner for barn og unge.

I Akershus svarer 5 kommuner bekreftende på at de har en handlingsplan(5 av 15 som har gitt tilbakemelding). 3 av kommunene sier at de er i ferd med å utarbeide en plan, og 7 kommuner opplyser at de ikke har noen plan. Det samarbeides på Nedre Romerike innen dette feltet, og planen er at det skal foreligge et tilbudet til høsten.

Alle kommuner deltar i ordningen med overgrepsmottak. Oslo kommune og alle kommuner i Akershus unntatt Asker, Bærum og Vestby er knyttet til overgrepsmottaket ved Oslo kommunale legevakt. Asker og Bærum er tilknyttet overgrepsmottaket ved legevakten i Asker og Bærum. Vestby er knyttet til Fredrikstad (Østfold).

Begge overgrepsmottakene holder et høyt faglig nivå. De ansatte holder seg faglig oppdatert ved deltagelse ved opplæring organisert av Kompetansesenteret for legevaktsmedisin og Justisdepartementet.

Overgrepsmottakene har jevnlig styrket sine personalressurser. Overgrepsmottaket i Oslo har styrket sin legebemanning med en 1 stilling det siste året. Det er nå har 5,3 legestillinger knyttet til mottaket. Forsinkelser på legeerklæringer har vært en flaskehals. Med en ekstra legestilling vil dette bedres og gi redusert ventetid. Asker og Bærum legevakt gir opplæring til alle leger som jobber på dagtid. Hvis det ikke er lege til stede som har fått opplæring, blir sykepleiere med kompetanse på området innkalt etter en turnusordning.

Overgrepsmottaket i Oslo har det siste året også hatt økt fokus på forebyggende arbeid. Det er opprettet to grupper som arbeider forebyggende med overfallsvoldtekter, en organisert av Oslo kommune og en av Justisdepartementet. Mottaket samarbeider om dette forebyggende arbeidet. Asker og Bærum har utvidet tilbudet til å gjelde vold i alle nære relasjoner, ikke bare seksuell vold.

Begge mottakene tar imot menn på lik linje med kvinner. Overgrep mot barn under 14 år henvises til Ullevål universitetssykehus fra begge fylkene.

Det er samarbeidsavtaler med krisesenter og politi, og de samarbeider med faggrupper i kommunene. Mye av samarbeidet er ikke formalisert i form av avtaler. Det savnes mer formalisert veiledning og retningslinjer for opplæring, samarbeid og drift av mottakene. Utviklingen av mottakene er i stor grad avhengig av det enkelte mottaks initiativ og pådriverevne.

84.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Nye faglige retningslinjer

Nasjonale faglige retningslinjer for forebygging, utredning og behandling av overvekt og fedme i primærhelsetjenesten for barn og unge, samt Nasjonale faglige retningslinjer for veiing og måling i helsestasjons- og skolehelsetjenesten, er i Akershus blitt belyst gjennom ulike møter med målgruppene, arrangert av Fylkesmannen. I Oslo er implementering av retningslinjene gjennomført av Helse- og velferdsetaten. Begge fylker melder at gjennomføringen av retningslinjene for overvektige barn i liten grad har startet opp i skolehelsetjenesten. I de kommuner som er kommet i gang, har helsestasjons- og skolehelsetjenesten fått til et godt samarbeid med Frisklivscentralene. I Oslo er det etablert et godt samarbeid med Ullevål universitetssykehus på området, men både bydelene og kommunene gir uttrykk for å ha for få ressurser til rådighet for disse oppgavene. Når det gjelder de faglige retningslinjene for veiing og måling, rapporteres det fra flere bydeler og kommuner, at de ikke har ressurser til å gjennomføre dette i skolehelsetjenesten.

Kapasiteten i helsestasjonsvirksomheten og skolehelsetjenesten

Intensjonene i Samhandlingsreformen er at helsestasjonsvirksomheten, inkludert svangerskapsomsorgen og skolehelsetjenesten skal styrkes, og dette er blitt tatt opp med bydeler/kommuner i flere sammenhenger. Fylkesmannen gjennomførte en kartlegging over nevnte tjenesteområder i bydeler/kommuner i desember 2012.

Kartleggingene viser at kapasiteten i helsestasjonsvirksomheten er for lav. Det er flere bydeler/kommuner som ikke følger de Nasjonale anbefalingene med hensyn til hvilke helsekontroller som skal gjennomføres, eller de utelater lege eller helsesøster på enkelte kontroller. De fleste bydeler/kommuner tilbyr hjemmebesøk til alle førstegangsfødende, mens det er enkelte bydeler/kommuner som ikke har samme tilbud til flergangsfødende.

Det er blitt gjennomført opplæring i internkontroll og avvikshåndtering for helsesøstre og jordmødre i 2012.

Kapasiteten i skolehelsetjenesten er ulik, og mange bydeler/kommuner følger ikke de Nasjonale anbefalingene for helseundersøkelser. Mange steder er tilgjengeligheten lav, med kontortid 1-2 dager i uken. Dette gjelder særlig barneskolene. Fra flere bydeler/kommuner meldes det om at de ikke har kapasitet til å ta imot alle elever som oppsøker dem, bl.a. med psykiske problemer. Skolehelsetjenesten i videregående skole i Akershus er imidlertid blitt betydelig styrket, da Fylkestinget i Akershus har bevilget ekstra midler til denne tjenesten.

Skolehelsetjenesten er bemannet 4-5 dager i uken. Ekstraressursene skal særlig prioritere psykisk helse og elever som dropper ut av skolen. I 2011 og 2012 er skolehelsetjenesten i videregående skole i Oslo også blitt styrket,

men fortsatt er det store forskjeller i ressursfordelingen mellom bydelene.

84.9 Svangerskapsomsorgen

Svangerskapsomsorgen

Alle kommuner/bydeler har tilbud om svangerskapskontroll ved helsestasjonen, men det er store variasjoner i tilbudet og tilgjengelighet til jordmørtjeneste ved helsestasjonene. Enelte bydeler og kommuner følger ikke de Nasjonale faglige retningslinjene for svangerskapsomsorgen. Tre kommuner oppgir at det har mellom 4-5 uker ventetid, og i noen bydeler henvises de gravide til fastlegen på grunn av manglende kapasitet hos jordmor ved helsestasjonen. Sårbarheten er størst i ferier og ved sykdom blant de ansatte. Dette stiller samtidig krav til gode rutine mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene, og dette arbeides legges det stor vekt på i tjenesteområdene. Tidlig utskrivning av mor/barn etter fødsel øker behovet for jordmørtjeneste ytterligere. Noen bydeler/kommuner rapporterer at de ikke har jordmorressurser til å følge opp mor/barn etter fødsel, mens andre arrangerer barseltreff, hjemmebesøk og ammeveiledning.

84.10 Kjønnsløstelse

Helseavdelingen har i samarbeid med Barne-ungdoms- og familieetaten region øst, Oslo kommune samt Regionalt ressursenter mot vold ogtraumatisk stress, region øst (RVTS) arrangert tverrfaglig konferanse mot kjønnsløstelse. Konferansen ble arrangert ved Oslo kongressenter, Folkets hus i Oslo 20. september 2012. Det møtte 120 deltakere. Vi fikk positive tilbakemeldinger om innholdet i konferansen, og mange deltakere evaluerte nytteverdien av konferansen for deres arbeid til å være bra eller meget bra.

I samarbeid med RVTS og Oslo kommune har Fylkesmannen v/ Helseavdelingen arrangert konferanse om implementering av frivillige underlivsundersøkelser 4. desember 2012. Det møtte 120 deltakere ved konferansen. Tilbakemeldingene fra deltakerne om det faglige innholdet og konferansen i sin helhet var svært positive. De syntes de hadde stor nytte av denne kursdagen med fokus på erfaringer fra arbeidet med samtaler og frivillige underlivsundersøkelser.

84.11 Tannhelse

Tannhelsetjenesten

Fylkesmannen har lang tradisjon med å samarbeide med tannhelsetjenesten i begge fylker, særlig innen folkehelsearbeidet. Dette skjer gjennom partnerskap for folkehelse ved felles møter og kurs.

I dialog med tannhelsetjenesten har de nevnte områder i embetsoppdraget for 2012 vært drøftet, og begge fylker har disse områdene i sin agenda.

Resultatområde 85 Spesialisthelsetjenesten

Se nedenfor.

85.1 Abortloven

Ingen rapportering 2012.

85.2 Sterilisering

6 steriliseringssøknader er nemndbehandlet og rapportert til Steriliseringsrådet. Alle 6 søknadene er fra Akershus. Søknadsprosessen trekker ofte ut i tid pga at søknadene ikke er tilstrekkelig opplyst. Det tar i enkelte saker veldig lang tid å innhente tilleggsopplysninger. Kvinnene som har søkt om sterilisering har vært mellom 18- 25 år.

Det er ikke mottatt noen søknader om godkjenning til å utføre steriliseringsinngrep i 2012.

85.3 Lov om transplantasjon

Det har ikke vært saker til behandling.

Antall saker

Embeter	Antall
FMOA	0
Sum	0

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

Noe avtagende antal saker i 2013

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOA	1146	2
Sum	1146	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Få søknader.

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOA	2	40
Sum	2	

85.6 Godkjenning av private sykehus, privat medisinsk laboratorie- og røntgenvirksomhet

Godkjenningsordningen ligger ikke lenger hos Fylkesmannen.

85.7 Funksjonsprogram for nye offentlige sykehusbygg

Ingen saker. dette ligger nå i Helsedirektoratet.

Resultatområde 86 Omsorgstjenester

Prioritert område, men redusert aktivitet i antall medarbeider pga ressursituasjonen.

86.1 Omsorgsplan 2015

Fylkesmannen har av ressursmessige hensyn ikke hatt egne Omsorgsplansamlinger med kommunene i Oslo og Akershus i 2012. Det er imidlertid jobbet med ulike delområder innen Omsorgsplan 2015, som Kompetanseløft, demensplan 2015 og det har vært et spesielt fokus på omsorgstjenester i sykehjem. Videre har det vært et spesielt fokus på omsorgstjenester i lys av Samhandlingsreformen.

13. november arrangerte Fylkesmannen sin årlige Helsekonferanse med "Sykehjem under Samhandlingsreformen" som tema. Målgruppen var politikere, ledere og alle ansatte i helse- og omsorgstjenesten i Oslo og

Akershus. Konferansen hadde over 300 besøkende og ansees som en viktig årlig møteplass for ansatte på ulike nivå i tjenesten. Viktige tema på konferansen var

- Ny Helse- og omsorgstjenestelov - krav til helse- og omsorgstjenester i sykehjem
- Kvalitet og pasientsikkerhet

Helsekonferanse løftet også frem kommunale erfaringer på områder som "utskrivningsklare pasienter" og "øyeblikkelig hjelp døgntilbud", samt forskning og fagutvikling knyttet til

- palliasjon og omsorg ved livets slutt
- ALERT - samhandling, observasjon og kommunikasjon ved akutte risikotilstander
- Riktig legemiddelbruk i sykehjem
- ernæring og underernæring
- seksuelle overgrep mot eldre

26. november arrangerte Fylkesmannen en Faglederkonferanse i samarbeid med Utviklingssentrene for sykehjem i Oslo og Akershus. Her ble flere forskningsprosjekter knyttet til fagledelse presentert, samt at det ble gitt en grundig informasjon om Lederutdanningen Helse og omsorg (Kompetanseløftet 2015). Konferansen hadde rundt 200 deltakere, og fikk gode tilbakemeldinger, samt tips til tema for senere konferanser.

Fylkesmannen har i en årlig kartlegging etterspurt hvorvidt kommunene/bydelene har planverk som beskriver helse- og omsorgstjenestetilbudet, samt skisserer omsorgsutfordringene. Fylkesmannen har også selv gått inn i ulike typer kommunale planverk for å etterse hvorvidt dette er satt på dagsorden. Kartleggingen viser at de aller fleste kommuner og bydeler har planer for omsorgstjenestene og utfordringene (kun én Akershus-kommune og 2 bydeler i Oslo svarer at de ikke har dette). De fleste oppgir at dette er i form av en politisk vedtatt strategiplan for området, flere oppgir også å ha ulike tema/delplaner knyttet til områder som f.eks. demens og kompetanse, og flere viser også til de årlige budsjettdokumentene hvor det gjøres prioriteringer på området.

Fylkesmannen synes det er interessant å merke seg at ingen respondenter oppgir Kommuneplanens samfunnsdel som et plandokument hvor omsorgstjenester og utfordringer omtales og klargjøres. Det betyr nødvendigvis ikke at kommunen ikke har en omtale av dette i samfunnsdelen, men at respondentene er lite oppmerksomme på samfunnsdelen som et naturlig dokument for omsorgstjenesteområdet.

Ved eget ettersyn finner Fylkesmannen også omsorgstjenester omtalt i de fleste Planstrategier som ble utarbeidet i 2012, om enn i ulik utstrekning.

Nevroplan 2015 er gjort kjent for kommunene på Fylkesmannens hjemmesider.

86.2 Demensplan 2015

Fylkesmannen har i 2012 hatt et spesielt fokus på strategi og måloppnåelse i demensplan 2015, spesielt for Oslo. Bakgrunnen for dette var resultatene fra kartleggingen som ble gjennomført i 2010/2011, som viser spesiell utfordringer for Oslo. Utfordringene knytter seg både til selve kartleggingen, og hvorvidt denne er tilpasset Oslo-forholdene, samt til mål-oppnåelsen som viser dårlige resultater på flere områder. Helsedirektoratet tok på vårparten selv initiativ til et møte med Fylkesmannen, Oslo kommune ved Byrådsavdelingen og GERIA og Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse. Her ble resultater for Oslo presentert og det ble startet en dialog knyttet til selve kartleggingsprosessen og måloppnåelsen. I etterkant av møtet har Fylkesmannen tatt initiativ til et samarbeid med aktørene for å forberede neste kartlegging i 2014, samt øke fokuset på måloppnåelsen i årene som kommer.

8. juni arrangerte Fylkesmannen i samarbeid med Oslo kommune et demensseminar ved Aker sykehus. Her ble den nasjonale kartleggingen presentert, samt en egen kartlegging gjort i ettertid av Oslo kommune. Flere bydeler presenterte sine tiltak og tjenester på demensområdet, bl.a. utviklingen av demenssteam, forebyggende tjenester som dagtilbud og pårørendeskole. Behandlingslinje og velferdsteknologi var andre tema som sto i fokus. GERIA's arbeid med kompetanseutvikling og Demensomsorgens ABC i bydelene ble også satt på dagsorden.

Fylkesmannen deltar også som observatør i GERIA's nettverk for demenskoordinatorer i Oslo.

Helse og omsorgsmelding (årsrapport for 2011) ble i mars/april 2012 sendt ut til alle kommuner og bydeler. Her redegjøres det for resultatene av kartleggingen av tjenestetilbudet til personer med demens.

86.3 Kompetanseløftet 2015

Vi har rapportert til Helsedirektoratet innen 1.3.2012. Vi har gjennomført en prosess med søknad, tildeling og utbetaling av tilskudd. Vi har deltatt i ulike nettverk med kompetanseheving som tema.

86.4 Investeringsstilskudd til sykehjem

Det kom i 2012 inn tilsammen 21 søknader om investeringsstilskudd fra Oslo og Akershus (5 fra Oslo og 16 fra Akershus). Av disse er det hittil 5 søknader hvor Husbanken har vedtatt å gi tilskudd. I 8 av søknadene er det utviklingshemmede som er målgruppen, og 9 hvor målgruppen er eldre/personer med demens. 2 av søknadene er knyttet til utvikling av omsorgsteknologi.

Fylkesmannen deltar på egne møter mellom Husbanken og fylkesmennene fra region Øst, samt på relevante oppstartsmøter hvor søknadskommunenes prosjekter legges frem. På grunn av ressursituasjonen har det vært noen færre deltakelser på dette i 2012.

86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

Når det gjelder IPLOS- veiledning vises det til punkt 86.10

Fylkesmannen gjorde en kartlegging i desember 2012 som viser følgende resultat når det gjelder legetjenester i sykehjem:

Oslo

Det er Sykehjemsetaten i Oslo som har ansvar for tilstrekkelig legedekning ved sykehjemmene i bydelene. Sykehjemsetaten viser til tertialrapport for 2. tertial 2012, som viser en legedekning på 0,44 t/uken. Da det er tilsammen 50 sykehjem i Oslo har Fylkesmannen liten informasjon om eventuelle variasjoner i legedekningen mellom de ulike sykehjemmene.

Akershus

14 av 22 kommuner har svart. Blant disse varierer legedekningen fra 0,29 (Sørum) til 0,75 (Ski). Ski kommune oppgir også hva som er den graderte normen i forhold til ulike typer institusjonsplasser; langtidsplass, korttidsplass, rehab.plass, mottaksplass og avd. for demente.

Legedekning i sykehjem var også et tema under Fylkesmannens Helsekonferanse, hvor behovet for legedekning på sykehjem sett i lys av Samhandlingsreformen ble sterkt understreket.

Det er lagt ut informasjon om tilgjengelig opplæringsmaterieill til "etisk kompetanseheving" på Fylkesmannens hjemmeside.

Faglige retningslinjer for forebygging og behandling av underernæring var et sentralt tema under Fylkesmannens Helsekonferanse i november 2012, både i form av faglige innlegg, tilbakemelding etter tilsyn og ved utdeling av relevante publikasjoner.

86.6 Utviklingssentre for sykehjem og hjemmetjenester/Lindrende behandling

Fylkesmannen er fast representert i Utviklingssentrenes fag- og samarbeidsråd. På grunn av ressursituasjonen har det vært noe mindre deltakelse i rådet i 2012. Fylkesmannen har også arrangert nettverksmøte for Utviklingssentrene i Oslo og Akershus.

Fylkesmannen samarbeidet med Utviklingssentrene for sykehjem i Oslo og Akershus om "Faglederkonferansen" høsten 2012 (jf pkt 86.1)

Fylkesmannen behandlet søknader til kompetansehevende tiltak til lindrende behandling og omsorg ved livets slutt. Til sammen kom det inn 30 søknader. Søknadene vurderes i nært samarbeid med Kompetansesenter for lindrende behandling, Oslo Universitetssykehus, Ullevål. Fylkesmannen samarbeidet videre med Kompetansesenteret om et dialogseminar høsten 2012, for prosjektdeltakere som har mottatt tilskudd, samt at leder for Kompetansesenteret var bidragsyter under Fylkesmannens Helsekonferansen på temaet "palliativ omsorg".

86.7 Økt forvaltningskompetanse. Saksbehandling i helse- og omsorgstjenesten

Fylkesmannen har avholdt en tilsynskonferanse for alle lederne og fagansvarlig i Oslo og Akershus. Ca 130 personer deltok. Temaet for konferansen var "Kvalitet og orden i eget hus" med utgangspunkt i ledernes ansvar. I tillegg ble det en gjennomgang av den nye loven om helse- og omsorgstjenester i kommunene. Konferansen fikk et høyt skår i evalueringen og deltakerne ga uttrykk for at de syntes den var meget nyttig.

Vi har videre avholdt en dagskonferanse for de overordnede faglige ansvarlige for vedtak etter lov om helse- og omsorgstjenestene i kommunene kap 9. Disse konferansene avholdes årlig og er blitt svært viktige og populære for å gi informasjon og tilbakemeldinger til kommunene samt erfaringsutveksling på fagområdet.

2 dagskonferanser med tema ny helse- og omsorgstjenestelov ble avholdt våren 2012. Tilsammen deltok ca 200 personer.

Det ble sendt ut 2 Informasjonsskriv i 2012 til alle bydeler og kommuner i Oslo og Akershus. Det ene skrevet omhandlet statistikk for Fylkesmannens klagesakebehandling på alle fagområder. Den omhandler videre status for hver enkel bydel/kommune mht antall saker, saksbehandlingstid og utfall av sakene etter Fylkesmannens saksbehandling. Det andre skrevet omhandlet særskilte presiseringer i behandlingen av meldinger og vedtak etter helse- og omsorgstjenesteloven kap 9.

86.8 Aktiv omsorg/Partnerskap med familie og lokalsamfunn

Fylkesmannen ga i 2011 tilskudd til enkelte lokale prosjekter knyttet til strategiene "aktiv omsorg" og "partnerskap med familie og nærmiljø". Disse prosjektene ble ferdigstilt og rapportert i løpet av 2012. Prosjektene omhandlet bl.a. Grønn omsorg, "gågrupper", "ut av huset - grupper" og miljøbehandling. Da det ble avholdt en egen landsomfattende konferanse om Aktiv omsorg i regi av Utviklingscenteret på Abildsø høsten 2012, besluttet Fylkesmannen ikke å ha en egen erfaringskonferanse i tilknytning til prosjektene.

Det ble også satt fokus på dagaktivitetstilbud, samtalegrupper og pårørendeskoler i forbindelse med Demensseminaret som ble arrangert i mai 2012.

86.9 Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har behandlet saker knyttet til 439 personer med utviklingshemning i 2012, dette er en økning på nesten 20 % fra året før. Antall vedtak er imidlertid på samme nivå som tidligere, det er mottatt 2830 meldinger og overprøvd og godkjent 169 kommunale vedtak. Det er ingen enkelt forklaring på økningen i antall personer, da bildet er ganske sammensatt.

Det har videre vært en økning i innvilgede dispensasjoner fra utdanningskravet, fra ca. 80 % av godkjente vedtak i 2011 til ca. 90 % dette året. Denne økningen har også flere forklaringer, men gir likevel en viss grunn til bekymring, da målet fra myndighetene hele tiden har vært en reduksjon samt at dette kun skal gis i særskilte tilfelle.

Gjennom saksbehandling, tilsyn og kontakt med kommuner, bydeler og andre deler av tjenesteapparatet har Fylkesmannen også fulgt med på og kommet med innspill i forhold til økt bruk av private tjenester, mer samlokalisering og større boenheter samt håndtering av kriminalitet, rus, psykiske lidelser og overgrep når det gjelder personer med utviklingshemning.

Det har vært avholdt en dagskonferanse for alle overordnede faglig ansvarlige i kommunene og bydeler i Akershus. 100 personer deltok på denne samlingen og var fornøyde med det faglige innholdet i dagen.

86.10 IPLOS – individbasert pleie- og omsorgsstatistikk

Fylkesmannen arrangerer en IPLOS-temadag 26. april 2012, i samarbeid med Helsedirektoratet. Her ble følgende tema tatt opp: ny helse- og omsorgstjenestelov og tilpasning til IPLOS, IPLOS og kartlegging av tjenestebehov hos hjemmeboende med kognitiv svikt, IPLOS resultater og sumrapporter, IPLOS som styringsverktøy i kommuner, IPLOS og ernæringskartlegging, Iplos og Samhandlingsreformen. Det var omlag 150 deltagere på konferansen.

Resultatområde 87 Psykisk helse

Betydelig redusert aktivitet ift kommunene.

87.1 Tvungen undersøkelse

Ingen aktivitet

87.2 Behandling uten eget samtykke

Stadig økende antall nå 221 saker, dvs en tilnærmet fordobling på 5 år.

87.3 Privat forpleining i det psykiske helsevernet

Ingen saker

87.4 Godkjenning av institusjoner som skal ha ansvar for tvungent psykisk helsevern

Ingen

87.5 Vedtak om overføring

Ingen saker.

87.6 Forpleining, kontroll og tilsyn med pasienter i det psykiske helsevern

Ingen saker.

87.7 Videre utvikling av det psykiske helsearbeidet i kommunene

Rapporteringskjemaet IS-24/2011 "Kommunale tiltak innen psykisk helsearbeid" er mottatt fra samtlige kommuner i Akershus og fra Oslo kommune. Rapporteringen er kvalitetssikret og oversendt samlet til Helsedirektoratet. Tilleggsspørsmål fra SINTEF vedrørende noen tall i rapportene er besvart.

I Oslo kommune og Akershus-kommunene er det etablert fagnettverk for psykisk helsearbeid. I Oslo koordineres nettverket av Helseetaten. For Akershus-kommunene er det nedsatt en arbeidsgruppe bestående av NAPHA, NAV - Akershus, Mental Helse Akershus, tjenesteledere fra tre kommuner og spesialrådgiver fra én kommune samt Fylkesmannen. Nettverksmøtene arrangeres to ganger per år som heldagsmøter. I tillegg til ledere og fagfolk innen psykisk helse og rus, NAPHA og NAV Akershus inviteres representanter fra spesialisthelsetjenesten og brukerorganisasjoner til å delta på samlingene.

87.8 Dispensasjon fra forskrift om faglig ansvarlig for vedtak i det psykiske helsevernet

5 disp. søknader - alle godkjent.

87.9 Godkjenning av psykiatriske poliklinikker

Ingen avvik. Avslag på én søknad.

87.10 Gjennomføring av tvungent psykisk helsevern for personer som ikke har bosted i riket

Antallet saker som gjelder så kalt gjestepasienter, pasienter som ikke har bostedsadresse i Norge, har økt i løpet av 2012. Fylkesmannen i Oslo og Akershus har behandlet 12 slike saker fra henholdsvis Diakonhjemmet sykehus og Lovisenberg sykehus. Disse pasientene har mottatt tvunget psykisk helsevern og noen av de var dømt til psykisk helsevern. Fylkesmannen i Oslo og Akershus ba om møte med Helsedirektoratet og Helse- og

omsorgsdepartementet i oktober 2012 grunnet manglende retningslinjer for tilskuddsordningen vedrørende gjestepasienter. Vi etterspurte blant annet føringer for hvilke krav vi kan stille til sykehusets dokumentasjon, tak for døgnsetser samt eventuelt krav om forhåndsgodkjenning for gjestepasienter.

I løpet av 2012 har vi behandlet 19 saker hvor vi enten har sendt alvorlig psykisk syke utenlandske pasienter hjem eller hentet hjem tilsvarende norske pasienter. Her har det vært en liten øking i antall saker sett i forhold til antallet i 2011.

Antall saker

Embeter	Antall
FMOA	31
Sum	31

Resultatområde 88 Rusområdet

88.1 Alkoholloven

Det ble arrangert kurs i alkoholloven for kommunenes politiske og administrative ledelse samt fagpersonell. Målet var å gi bakteppekunnskap i tillegg til å informere om temaer fra alkoholloven. Kurset ble godt mottatt av deltagerne, Kompetansesenter Rus, Fylkesmannens sosial- og familieavdeling og juridisk avdeling samarbeidet om arrangementet.

Vi fikk inn 22 nye saker i 2012 og behandlet også 22 saker hvorav 19 ble stadfestet og 3 ble opphevet. pr. 01.01.2013 hadde vi 8 saker i restanse.

Det ble gjennomført en kontroll med statlig skjenkebevilling, Colour Line, Kiel-fergen. Det ble ikke avdekket lovstridige forhold.

Det kom inn 4 klagesaker etter serveringsloven (Nærings- og handelsdep). Alle vedtakene ble opprettholdt.

Antall saker

Embeter	Antall
FMOA	22
Sum	22

88.2 Rusmiddelarbeid

Det har vært høy aktivitet gjennom hele 2012 på rusmiddelområdet, både gjennom egne tiltak og i samarbeid med KoRus'ene, andre eksterne etater og andre avdelinger hos fylkesmannen. Fylkesmannen delta i nettverksamlinger for personer som arbeider i rusfeltet i både Oslo og Akershus. Fylkesmannens representanter har videre deltatt i / bidratt i andre fagsamlinger i regi av våre samarbeidspartnere. Det er lagt stor vekt på å koordinere fylkesmannens innsats/dialog md kommunene og faginstansene der. Aktiviteter i løpet av 2012 har blå vært: kurs i motiverende intervju, 3 større fagseminarer for 3 regioner i Akerhus med opptil 350 deltakere, felles arrangement for ansatte som jobber med KVP og i rusfeltet med 150 deltakere, 4 nettverks samlinger i Oslo med psykisk helse og rus som tema, opplæring i alkoholloven sammen med Juridisk avdeling hos Fylkesmannen osv.

Rusrådgiverne har videre hatt hyppige samarbeidsmøter med andre interne faggrupper i embetet, Nav fylke, NAPHA, brukerorganisasjoner og vært representert i andre arbeidsgrupper som har fungert ad hoc i perioder. Andre interne fagoppgaver som saksbehandling og tilsyn har vært prioritert i perioder.

TILSKUDD TIL KOMMUNENE: Tilskuddsprosessen har vært koordinert med andre tilskuddsordninger i regi av fylkesmannen for å sikre riktig tilskudd til riktig tiltak og prosjekt. Oversikt over søkere, rapportering og regnskap ble sendt direktoratet. Tilskuddsmottagere viser gjennom rapportering at tilskuddene i all hovedsak er benyttet til lønn. Enkelte tilskuddsmottagere har fått avkorting i tildelinger der midlene fra foregående år har vært benyttet til andre formål- eks drift, kurs etc.

Fylkesmannen har hatt løpende kontakt med kommuner og bydeler i forbindelse med tilskuddsordningen. Dette gjelder ialle faser av arbeidet; veildning før og under søknadsprosessen, rapportering, nettverks- og fagsamlinger og besøk til den enkelte komune og bydel.

Det er fylkesmannens oppfatning at tilskuddene har bidratt til en styrking av kvalitet og den samlede innsatsen på rusfeltet. Om tilskuddene har ført til varig kapasitetsvekst/flere årsverk i tjenestene gjenstår å se. Endringer i regler for tildelinger med anledning til å videreføre tiltak med tilskudd i ubegrenset tid, har ført til at det er blitt færre nye tiltak. Vi antar at noen årsverk vil forsvinne med avviklingen av tilskuddsordningen.

OSLO: Det er utbetalt tilsammen 76.7 millioner (inkludert ca 8 millioner overført fra tildelingen i 2011) til 15 bydeler og 2 etater i kommunen. Tilskuddene omfatter tilsammen 47 ulike prosjekter/tiltak. Et mindre forbruk på kr 230.000,- ble overført til Akershus slik at midlene ble utnyttet fullt ut.

AKERSHUS: Det er utbetalt tilsammen nærmere 25.3 millioner (inkludert 8.8 millioner overført fra tildelingen i 2011) til 49 tiltak/prosjekter i 19 kommuner i Akershus. Svært mange av prosjektene har vært forankret i kommunens ledelse og er en del av handlingsplanene i kommunene.

TILSKUDD TIL VIDERE-/ETTERUTDANNING INNEN RUSPROBLEMATIKK.

Det ble i 2012 fordelt 1.7 millioner til Oslo kommune, 4 Akershus kommuner, KIF Ullersmo og Bredtveit fengsel. Inkludert i tilskuddene er overførte midler fra 2010 og 2011. En foreløpig oversikt viser at 720.000 søkes overført til 2013. Tildelingsrammen var på 1.75 mill som ga et mindre forbruk på kr 224.000,-. Avviket skyldes at en søknad ble trukket og en søknad ble underkjent før tildeling.

Fylkesmannen registrerer at det er en begrenset interesse for tilskuddsordningen. For Oslo kommunes del kan dette bero på at det er gjennomgående høy kompetanse i rusfeltet. I tillegg har kommunen selv tilbud om kurs, etter- og videreutdanninger gjennom Utdanningsetaten, KoRus Oslo mm. Oslo kommune fremstår som fleksibel med å tilrettelegge for ansatt i etter- og videreutdanninger uavhengig av tilskudd. I Akershus kan tilskuddsordningen være mindre kjent, men det kan også synes som om kommuner unnlater å søke da man uansett vil ha kostnader knyttet til ansattes videre- og etterutdanninger.

Fylkesmannen har merket seg noen problemområder den siste tiden som vil kreve oppmerksomhet fremover. Dette gjelder følgende:

- Fra henvendelser, bekymringsmeldinger, klagesaker og tilsyn ser vi til dels mangelfull sammenheng mellom ulike tjenestenivåer, mangel på systematikk og noe manglende kunnskap om nytt lovverk når det gjelder tiltak og tjenester til rusmiddelavhengige på kommunalt nivå. Spesielt gjelder dette for mennesker med samtidige lidelser, Rus og psykiske lidelser (ROP).
- Individuell plan er fremdeles lite anvendt overfor målgruppen.
- Mangel på egnede boliger og ressurser på bydel gir en utmåling og utforming av tilbudene som nærmer seg minimumsløsninger.
- Tjenester og økonomiske ytelser gitt etter lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen sees ikke alltid i sammenheng med tjenestebehov etter Lov om kommunale helse og omsorgstjenester, eller Lov om spesialisthelsetjenesten med mer og understøtter således ikke en helhetlig og sammenhengende behandlings- eller rehabiliteringsprosess.
- Samhandlingsreformens vekt på kommunens ansvar for utskrivingsklare pasienter (somatikk) og finansieringsordninger, kan medføre et mindre fokus på mennesker med rusmiddelproblemer og en forskyvning av ressursbruk vekk fra målgruppen. Dette kan være noe av årsaken til at Oslo kommune i sitt opprinnelige budsjettforslag for 2013 foreslo å avvikle deler av sitt institusjonsapparat for rusavhengige.
- Kommunen melder om til dels vanskelige samarbeidsforhold med, og liten tilgang på spesialisthelsetjenester til målgruppen. Det er lite sammenfall mellom kommunens oppfatning av behov og spesialisthelsetjenestens rettighetsvurderinger og valg av behandlingsnivå. Det er utviklet flere gode samhandlingstiltak både lokalt på bydeler og sentralt i Oslo kommune med DPS og Oslo Universitetssykehus HF. utfordringene er likevel ofte knyttet til de mest hjelpetrengende brukerne.
- Det er uklart for kommunene hvordan samhandlingsreformen får betydning for brukere/pasienter med rus- og/eller psykiske lidelser og hva det vil bety for kommunenes utforming av tjenestetilbudet til målgruppen.
- Behovet for akutt plasser/avgiftning, der akutt forsås som behov for umiddelbar innleggelse ved forkommenhet, eller a som "time out" ved tilbakefall under og etter behandling/ rehabilitering, er påtrengende
- Det er videre uavklarte ansvarsforhold, manglende kunnskap og divergerende forståelse mellom helseforetak og førstelinje i forbindelse med forvaltningen av tvangsbestemmelsene i Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
82 Tilsyn og klagesaksbeh. etter helsetj.loven	kr 13 031 092,79	kr 1 765 303,03
83 Folkehelsearbeid	kr 1 106 474,88	kr 114 899,45
84 og 85 Primærhelsetj. og Spesialhelsetj.	kr 5 738 945,48	kr 915 421,52
85 Spesialhelsetjenesten	kr 0,00	kr 0,00
86 og 75 Omsorgstj, Habilitering og Rehabilitering	kr 932 618,56	kr 1 916 132,64
87 og 88 Psykisk helse og Rusområdet	kr 2 096 365,40	kr 17 018 512,77
76 og 77 Kvalitet og samhandling og Andre oppdrag	kr 0,00	kr 881 771,24
Andre oppgaver under HOD	kr 1 574 789,75	kr 0,00
Sum:	kr 24 480 286,00	kr 22 612 040,00

Utenriksdepartementet

Resultatområde 92 Oppdrag for Utenriksdepartementet

92.1 Apostiller

Statistikk over apostiller:

2012: 22034

2011: 21696

2010: 20156

Kulturdepartementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Det ble utbetalt statsstøtte til 150 trossamfunn med totalt 380.914 medlemmer. Utbetalt beløp varkr 153.889.256.

6 trossamfunn ble slettet og 1 nytt trossamfunn ble registrert.

Det ble utført tilsyn med 16 forstandere.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Vi behandlet 92 saker om askespredning i 2012. I tillegg ble 11 saker oversendt andre embeter som rett instans. En søknad ble avslått på grunn av valgt sted. I 9 saker ble det innvilget askespredning i marka, i 40 saker ble det innvilget askespredning i sjø og det ble gitt 42 forhåndstillatelser. En sak ble påklaget til departementet.

Resultatområde 97 Lov om helligdager

Det kom ikke inn søknader om å få fastsatt forskrift om at et område skal regnes som typisk turiststed.

Vi fikk inn 13 nye søknader om dispensasjon fra påbud om at utsalgssteder skal holde stengt mens helligdagsfreden varer. 4 søknader ble innvilget, 9 søknader ble avslått. Et vedtak ble påklaget til departementet. Fylkesmannens vedtak ble opprettholdt.

Resultatområde 98 Oppdrag på det administrative området

Embetet har fulgt opp tildelingsbrev og gjennomført de oppgaver som er pålagt på det administrative området.

98.0 Helhetlig og strategisk ledelse

Embetsoppdraget til Fylkesmannen er klart oppdelt i ulike sektorer. Med ca 10 departement som oppdragsgivere blir oppgavene våre mange og svært ulike. Dette er både positivt utfordrende og krevende. Ledelsen består av fylkesmann, ass. fylkesmann og 8 avdelingsledere med ansvar for sine segment av det totale embetsoppdraget. Vi skal først og fremst forvalte og ha ansvar for våre faglige sektorområder, men innenfor dette ansvaret vil vi også gjerne fremstå som et enhetlig embete med en enhetlig praksis. Det er kort og godt en utfordring å fremstå som en ledergruppe og ikke en gruppe bestående av ledere.

Vi har i 2012 hatt to ledersamlinger/seminar der både budsjett og strategi har stått på dagsorden. I tillegg har vi vanligvis ledermøter en gang i uken.

I 2012 startet vi en prosess der to av avdelingene skal gjennomgås med tanke på å få en bedre struktur i embetet. Denne gjennomgangen håper vi skal ha overføringsverdi til de andre avdelingene. Vi ønsker en organisasjon som arbeider smartere med færre tilsatte enn vi har i dag. Som det er beskrevet andre steder i årsrapporten så har embetet problemer med å beholde nødvendig kompetanse på grunn av lavt lønnsnivå i forhold til andre statlige virksomheter og offentlige instanser. Prosessen vi har satt i gang er ment å føre til nedbemanning for at vi så i neste omgang skal kunne øke lønnsressursene til resterende medarbeidere. På en slik måte kan vi i større grad ta vare på nøkkelkompetanse. I tillegg kan vi jobbe mer målbevisst med å tilsette nye gode medarbeidere. Dersom vi kan konkurrere på lønn, har vi bedre sjanse til å tilsette nye medarbeidere med god kompetanse. Vi har i flere tilfeller mistet kompetente søkere eller måtte si nei til kompetente medarbeidere fordi lønnsnivået ikke er konkurransedyktig.

Det er tidligere utarbeidet flere overordnede dokumenter, eksempelvis strategisk plan for embetet, fremtidsperspektiver for utviklingen i fylket og lokal lønnspolitikk. Dette er virkemidler i den strategiske styringen.

I 2010 ble det utarbeidet en Strategisk plan for embetet 2010 – 2030. Denne strategiske planen gjelder selvsagt fremdeles. Der står det at embetets hovedutfordringer i perioden hviler på:

- Evnen til å betjene en sterkt økende befolkningmengde
- Økonomiske rammer som i større grad enn i dag reflekterer innbyggertallet og sammensetningen som embetet skal betjene
- At nye oppgaver er fullfinansiert
- Evnen til å utvikle samt beholde kompetanse
- Evnen til å møte utfordringene i aldersstrukturen i embetet
- Evnen til å kunne omstille organisasjonen
- En styringsdialog som fremmer produksjon.

På bakgrunn av prosessen nevnt overfor og andre faktorer vil det være nødvendig med en ny gjennomgang av vår strategiske plan i 2013. Samarbeid med andre embeter med like utfordringer vil også være aktuelt.

Vi har et konstruktivt og lærerikt samarbeide med ledelsen i Østfold, Buskerud, Vestfold og Telemark, det såkalte Oslofjordsamarbeidet.

98.1 Rekruttere, videreutvikle og beholde medarbeidere

Fylkesmannen har er personalpolitikk i tråd med statens føringer. ved tilsetninger oppfordres personer med innvandervakgrunn, funksjonshemming og underrepresentert kjønn til å søke. Vi får mange søkere til konsulentstillingene og rådgivere. Det er imidlertid vanskelig å beholde og rekruttere høyt ytdannede medarbeider på grunn av lavere lønn enn de virksomheter vi konkurrerer med og meget vanskelig økonomi i embetet.

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2011	% 2011	2012	% 2012
FMOA	12	4,3	12	4,3
Sum	12	0	12	0

98.2 Risikostyring

Vi har videreutviklet risikostyringen vår i tråd med de anbefalinger som departementets arbeidsgruppe la frem i sin rapport fra juni 2012. Arbeidet med å fullføre en risikopolicy er nå i ferd med å avsluttes. Policyen synliggjør forutsetninger og retningslinjer for hvordan risikostyring skal være en integrert del av virksomhetsstyringen vår. Den klargjør ansvar, roller og forventninger til den enkelte leder og medarbeider for å sikre at vesentlige risikoer blir identifisert og vurdert på en tilfredsstillende måte. Videre tar den også opp hvordan risikoer skal håndteres/prioriteres og følges opp der risikoen er uakseptabelt høy.

For 2012 ble det gjennomført en risikovurdering for hele embetet, ved hjelp av den eksisterende metodikken som vi har benyttet de senere år. Dette er en etter måten grundig og omfattende risikovurdering knyttet delvis til målsettinger og delvis til konkrete oppdrag i den enkelte avdeling. Arbeidet med risikopolicy vil være et viktig steg fremover for å sikre det helhetlige perspektivet ved gjennomføringen av kommende risikovurderinger.

Resultatene fra 2012-gjennomgangen har gått inn som en del av datagrunnlaget til det pågående prosjektet knyttet til risikostyring og nedbemanning. Målet med prosjektet er å undersøke hvordan embetet kan benytte risikovurderinger til å identifisere områder der en eventuell nedbemanning ikke vil få uakseptable konsekvenser for den totale måloppnåelsen. I et slikt arbeid vil det være naturlig å se på vurderinger av de typiske virksomhetskritiske faktorene, som rekruttering, kompetanse, turnover m.m. Prosjektet vil levere en egen sluttrapport til FAD i løpet av april 2013.

98.3 Medvirkning

Embetet har et god samarbeid med medarbeideren og deres organisasjoner. Samarbeidet er organisert gjennom SAMU som er et samarbeids- og arbeidsmijøutvalg. Det er oppnevnt verneombud i tråd med Amls regler og saker drøftes med tillitsvalgte.

98.4 Likestilling og likeverd

Embete har overvekt av kvinnelige medarbeidere. Det er ikke spesielle lønnsforskjeller mellom menn og kvinner i samme stillingskategori. Embete har også overvekt av kvinnelige ledere.

Lønn

		Kjønnsbalanse			Lønn	
		m%	k%	Totalt(N)	m (kr/%)	k (kr/%)
Totalt i virksomheten	2012	28	72	263	100	99,86
	2011	0	0	0	100	0
Embetsledelse/direktør	2012	20	80	10	100	94,89
	2011	23	77	11	100	94
Seksjonssjef/ass. direktør	2012	33	67	18	100	107,06
	2011	27	73	22	100	109,6
Saksbehandler I	2012	36	64	61	100	99,52
	2011	44	56	48	100	99,18
Saksbehandler II	2012	27	73	113	100	99,75
	2011	24	76	197	100	98,33
Kontorstillinger	2012	28	72	59	100	97,6
	2011	0	0	0	100	0
Fagarbeiderstillinger	2012	0	0	0	100	0
	2011	0	0	0	100	0
Unge arb.takere inkl lærlinger	2012	0	100	1	100	100
	2011	0	100	1	100	100

Deltid

		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%
Totalt i virksomheten	2012	0	0	0	0	0	0	2,89	5,26
	2011	0	0	0	0	0	0	6,37	5,61

Ansatte

	2012	Ledere med personalansvar			Medarbeidere			Lønn	
		M%	K%	Totalt	M%	K%	Totalt	M%	K/M i %
FMOA	35	65	23	28	72	240	100	0	

98.5 Føringer på IKT-området

GIS-strategiens punkt 3.5 g

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har utarbeidet en geodataplan for 2012-2015.

Det er behov for å få på plass en løsning for å få tilgang til full matrikkelbase. Dette er data som vi har rettigheter til i og med medlemskapet i Norge digitalt, men en teknisk god løsning er foreløpig ikke tatt i bruk, selv om leverandøren av våre GIS-verktøy tilbyr en løsning. Det er ønskelig at FAD ser på mulighetene for å anskaffe dette for alle embete. I dag har vi tatt i bruk en web-service som er integrert i "Norske tilpasninger", som er en tilleggsmodul i ArcGIS og Geocortex, som gir oss tilgang til hjemmelshavere på enkelttoppslag.

GIS-strategiens punkt 3.5 h

Det har i 2012 vært gjennomført et samarbeidsprosjekt (OslofjordGIS) mellom Fylkesmannen i Østfold, Fylkesmannen i Vestfold og Fylkesmannen i Oslo og Akershus på GIS-området. Dette prosjektet videreføres i en fase II i 2013. Prosjektets intensjon er å legge grunnlaget for et langsiktig GIS-samarbeid.

Det er etablert en felles kartinnsynsløsning på ArcGIS Server-plattform og Geocortex Essential. Grunnkartdata og temadata ligger på en felles server på Hamar. Sak-i-kart tjenesten fungerer i Østfold og dette vil det bli jobbet med i 2013 for at FMVE og FMOA også skal få på plass.

En 3-dagers Beredskap- og Geodata-analyseworkshop for Fylkesmennene ble gjennomført i regi av

”OslofjordGIS” med god støtte fra NUSB.

For rapportering om Geovekst og Norge Digitalt vises det til resultatområde 26.2.

98.9 Drift av ePhorte helpdesk og testsenter for fylkesmannsembetene

ePhorte helpdesk er overført fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus til Fylkesmannen i Nordland.

Resultatområde 99 Partistøtteordningen

Informasjon pr kommuen, fylke og parti ble gjort tilgjengelig på embetets nettside.

Andre

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
91 Andre faglige oppg. på oppd. for statlige virk.	kr 838 887,79	kr 0,00
92 Andre faglige oppgaver for ikke-statlig virk.	kr 0,00	kr 0,00
95 Ressursbruk knyttet til adm/felles oppg./drift	kr 63 681 014,76	kr 0,00
Sum:	kr 64 519 902,00	kr 0,00